

Ἀθωνικοὶ Διαλόγοι

Ἀπορριπτικόν
Περιοδικόν

71
72

Ἀθωνικοὶ Διαλόγοι

ΔΙΜΗΝΙΑΙΟΝ ΟΡΘΟΔΟΞΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

ΣΥΝΤΑΣΣΟΜΕΝΟΝ ΥΠΟ ΑΓΙΟΡΕΙΤΩΝ ΜΟΝΑΧΩΝ

Διανέμεται ὡς εὐλογία ὑπὸ τῆς Ἱ. Κοινότητος τοῦ Ἁγίου Ὑόρου

Γίνονται δεκταὶ προαιρετικαὶ εἰσφοραὶ

Ἑπεύθυνος: Μοναχὸς Θεόκλητος Διονυσιάτης, Καρυαὶ - Ἁγ. Ὑόρος

Ἐπιστολαί: Ἱεροδιάκονος Γερβάσιος Ἱ. Μ. Ξενοφάντος, Δάφνη - Ἁγ. Ὑόρος

Ἑπεύθυνος Τυπογραφείου: Σωτήριος Λασκαρίδης

Βαλαωρίτου 14, Θεσσαλονίκη, τηλέφ. 536.910

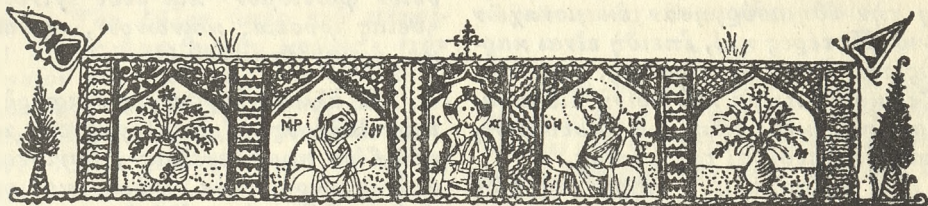
ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ὁρθόδοξος Μοναχισμὸς καὶ Ἱεραποστολή	1
Ἡ γνωσιολογία τοῦ ἁγίου Ἰσαάκ, Ἱ. Πρόποβιτς	7
Περὶ θείας ἐνώσεως καὶ βίου θεωρητικοῦ	13
Περὶ Παρθενίας Γρηγορίου Νύσσης	15
«Πρὸς Νέους...»	18
Ὁ Ἅγιος Ἰωάννης ὁ Σιναΐτης	20
Ἡ «Ὁρασις» τοῦ ἁγίου Διαδόχου	22
Μία πολύτιμη σύγχρονη μαρτυρία	24
Ἄντορθόδοξοι διδαχαὶ	26
Ὁ «Τράγος» τοῦ Τσιμισκῆ	28
Ἐρωτες θείων ὕμνων, ἁγίου Συμεὼν Ν. Θεολόγου	30
Θέματα Ἁγιορειτικὰ	32
Ἐνας ἄγνωστος Νεομάρτυς	34
Ἐπιστολαὶ	35
Βιβλιοκρισίαι	36
Ἀθωνικὰ Σχόλια καὶ Κρίσεις	38

ΨΩΝΙΚΟΙ ΔΙΑΛΟΓΟΙ

ΑΡΙΘΜΟΣ ΤΕΥΧΟΥΣ 71 - 72 ΑΠΡΙΛΙΟΣ - ΙΟΥΝΙΟΣ 1980

ΟΡΘΟΔΟΣΟΣ ΜΟΝΑΧΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΙΕΡΑΠΟΣΤΟΛΗ

ΑΙΝΕΤΑΙ πώς, πλὴν τῶν πολλῶν, καὶ ἀρκετοὶ ἐργάτες τοῦ Ἀμπελώ- νου τοῦ Χριστοῦ, Κληρικοί καὶ Λαϊκοί, δὲν ἔχουν κατανοήσει, ὅτι ἡ

Ἄσκησις Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία εἶναι διαποτισμένη ἀπὸ τὸν μοναστικὸν βίον, ἔχει ἀδιάρρηκτες ἐσωτερικὰ σχέσεις μὲ τὸ πνεῦμα καὶ τὴν πρακτικὴν πείρα του, ὅτι αὐτὴ ἡ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ τὸν ἔχει ἀναγάγει σὲ περιωπὴ ἀπαραίτητου θεσμοῦ, ὅτι ἀναγνωρίζει πὼς ἡ ὁδὸς τοῦ μοναχισμοῦ ἄγει στὴν τελειότητα, διὰ σταδιακῶν καθάρσεων καὶ ἀναβάσεων, τοὺς ἐφιεμένους, ὅτι χάρις σὸν μοναχικὸν βίον ἀνεδείχθησαν πλήθη ἁγίων ἐκ μοναχῶν καὶ, τέλος, χωρὶς αὐτὸν νοθεύεται ἡ Ὁρθοδοξία.

Ἐπηρεαζόμενοι συναισθηματικά, οἱ ἀνωτέρω, ἀπὸ τὴν πολλαπλὴν δυστυχία, καὶ κυρίως τὴν ψυχικὴν, τοῦ λαοῦ μας, ἀλλὰ καὶ ἐρμηνεύοντες μονομερῶς ἢ ἀκριβέστερα ἀβασθῶς τὸ Ἐθαγγέλιον, χωρὶς νὰ λαμβάνουν ὑπ' ὄψει τὴν ἐν τῇ Πράξει ἐρμηνεῖαν τοῦ Ἐθαγγελίου, δηλαδὴ τὴν πνευματικὴν παράδοση, κατανοοῦν στὴν ἔκβαση τῆς ἱεραποστολικῆς δράσεως καὶ στὴν μείωση τοῦ μοναχικοῦ θεσμοῦ στὴν «ἀπράγμονα» καὶ ἡσυχασ-

τικὴ μορφή του. Ἐντεῦθεν ὑφίσταται μετὰ κυρίως θεολόγων, ἱεραποστολικῆς τάσεως καὶ ἐνεργείας καὶ μοναχῶν «ἀπραγμόνων», μιὰ λαθάνουσα ἀντίθεση, ποὺ γίνεται πρὸ ἐκδηλῆ, ἐμφανιζομένης κάποιας ἀφορομῆς.

Τὸ θέμα αὐτὸ δὲν θὰ ἔπρεπε νὰ ἀποτελῆ συνεχῆ αἰτίαν ἐρίδων, γιατί εἶναι ἐκκλησιαστικὸν καὶ οἱ ἐρίζοντες εἶναι τέκνα τῆς Ἐκκλησίας, ὑποχρεωμένα νὰ ὑποτάσσουν στὴν πνευματικὴν — καὶ δογματικὴν — παράδοσιν τῆς τῆν ἀτελῆ προσωπικῆ πείρα τους καὶ τὶς ἀδόκιμες προτιμήσεις τους. Ἐν τούτοις ὑπάρχει τὸ θέμα. Καὶ φρονῶ, ὅτι, μὲ μιὰ ἐκατέρωθεν καλοπροαίρετη συμμελέτη καὶ ἀνάκριση παμμερῶς τοῦ ὅλου προβλήματος, θὰ ἦταν δυνατόν νὰ ἀμβλυνθοῦν οἱ ὀξείες ἀντιθέσεις καὶ νὰ προκύψῃ κάποια συμφωνία ὑπὸ τὸν ὄρον, βεβαία, τῆς ὑποχωρήσεως τῶν προκαταλήψεων, ποὺ δουλιώνουν τὴν ἐλευθερία τοῦ νοῦ. Γι' αὐτὸ ἄς κάμωμε μιὰ προσπάθειαν, ἐπικαλούμενοι τὸν φωτισμὸν τοῦ παναγίου Πνεύματος, μὲ τὴν ἐλπίδα ὅτι οἱ προκαταλήψεις δὲν θὰ ἀποδειχθοῦν ἀήττητοι.

* * *

Εἶναι ἀπαραίτητον νὰ σημειώσουμε, ὅτι σὰν αὐθεντικὸν κριτήριον ἀληθείας σὲ θέματα πνευματικὰ μέσα

στην Ἐκκλησία, λειτουργεῖ ἡ πνευματικὴ παράδοση, ὅπως ἀντίστοιχα σὲ ἐπίπεδον δογμάτων εἶναι ἡ «συμφωνία τῶν Πατέρων».

Λοιπὸν τὴν πνευματικὴν παράδοση τὴν ἐδημιούργησαν ἐκ μοναχῶν ἅγιοι Πατέρες καί, ἐπειδὴ εἶναι καρπὸς τοῦ ἁγίου Πνεύματος, παρουσιάζει κοινὴ πείρα καὶ κοινὴ διδασκαλίαν, παρεκτός κάποιων ἰδιοτυπιῶν, πού δὲν ἀπτονται τῆς οὐσίας.

Ἡ διδασκαλία - παράδοση τῶν Ὁσίων μας, ἔχει ἐνσωματωθεῖ στὰ γνωστὰ ἀσκητικά καὶ μοναστικά βιβλία. Ἀλλὰ καὶ εἰς αὐτὰ τὰ λειτουργικά βιβλία τῆς Ἐκκλησίας, πού ἀναφέρονται στίς σχέσεις τῆς καθολικῆς ψυχῆς τῶν πιστῶν καὶ τοῦ Θεοῦ, ἔχουν ἀποθέσει τὴν σφραγίδα τους.

Δὲν εἶναι δὲ ὑπερβολὴ νὰ ὑποστηριχθῆ, ὅτι τὸ πνευματικὸν ἦθος τῆς Ὁρθοδοξίας, ἔχει διαμορφωθεῖ ἀπὸ τοὺς ἐκ μοναχῶν διδασκάλους τῆς καὶ οἱ ἐμπειρίες τους εἶναι ψηλαφητὲς σ' ὅλες τῆς ἐκφάνσεις τῆς ζωῆς τῆς. Κι' ἐνῶ εἶναι κυρίως διδάσκαλοι τῶν μοναχῶν, εἶναι κατ' ἐπέκταση καὶ παιδαγωγοὶ τῶν λαϊκῶν.

Σὰν μοναχοὶ πού ὑπῆρξαν, τοποθετοῦν στὴν ἐξῆς κλίμακα πνευματικότητος τὰ ἔλλογα ὄντα: Ἄγγελοι - μοναχοὶ - λαϊκοί. Οἱ πρῶτοι παίρνουν τὸ φῶς τῆς γνώσεως ἀπὸ τὸν Θεόν· οἱ δεῦτεροι ἀπὸ τοὺς Ἄγγελους καὶ οἱ τρίτοι ἀπὸ τοὺς μοναχοὺς. «Φῶς μὲν μοναχοῖς, Ἄγγελοι· φῶς δὲ πάντων ἀνθρώπων, μοναδικὴ πολιτεία».

Εἶναι λοιπὸν οἱ μοναχοὶ διδάσκαλοι «πάντων ἀνθρώπων»! Γιατί; Διότι γίνονται φορεῖς τῆς πύθι ἐσθιασ πνευματικῆς πείρας σὲ ὅλες τῆς διαστάσεις τοῦ πνευματικοῦ κόσμου. Γίνονται μύσται στοὺς χώρους τῆς φύσεως, τῆς παραφύσεως καὶ τῆς ὑπερφύσεως. Καὶ γιατί αὐτοὶ καὶ ὄχι οἱ λαϊκοὶ ἀποβαίνουν «φῶς πάντων ἀνθρώπων», καὶ αὐτοὶ μόνοι ἀποκτοῦν αὐτὸ τὸ φῶς; Διότι ἄλλοτρι-

οῦνται, κατὰ τὸ δυνατόν, ἀπὸ τὰ γήινα καί, ἀγωνιζόμενοι μὲ τὰ παραδοσιακὰ μέσα καὶ μεθόδους, πού ὀδηγοῦν ἡγγυημένα στὴν ἀπελευθέρωση τῆς ψυχῆς ἀπὸ τὰ πάθη, δέχονται θεῖον φωτισμὸν καὶ ἔτσι γίνονται «θείας φύσεως κοινωνοί», φυσικὰ καὶ ἐρμηνευτὰ τοῦ Θεοῦ.

Μὲ ἄλλους λόγους, ἡ διαφορὰ μὲ τοὺς λαϊκοὺς, «ἐμπεπλεγμένους ταῖς τοῦ βίου πραγματεῖαις», συνίσταται στὸν χρόνον, στὸν χῶρον καὶ στὸν τρόπον. Ὁ χρόνος ὀλόκληρος, δοσμένος στὴν ἀπερίσπαστη πνευματικὴ προσπάθεια, ὁ χῶρος ἔρημος γιὰ τροφή τῶν παθῶν καὶ ἥσυχος, γιὰ τρυφή τῶν θείων καὶ ὁ τρόπος, παραδεδωμένος ἀπὸ καθιερωμένους ἀθλητὰς τοῦ Χριστοῦ καὶ συνιστάμενος ἀπὸ τῆς ἱερῆς ἀσκήσεις τῶν νηστειῶν, ἀγρυπνιῶν, ἀδιαλείπτων προσευχῶν, ὑπακοῆς ἐν ταπεινώσει...

Εἶναι λοιπὸν ἐπόμενο, ἕνας τέτοιος ἀγωνιστικὸς τρόπος ζωῆς, καθαρτικὸς, ἀναπλαστικὸς καὶ μεταμορφωτικὸς νὰ ἀποδίδῃ «καρπὸν πολὺν», ἀφοῦ τὰ πάντα βοηθοῦν τὸν ἀγωνιζόμενον γιὰ τὴν ἐπιτυχία τοῦ σκοποῦ του, δηλαδὴ νὰ γίνῃ ἀνώτερος κόσμος, σαρκὸς καὶ κοσμοκράτορος καὶ «σκεῦος» τοῦ ἁγίου Πνεύματος, πλήρης πείρας καὶ γνώσεως τῶν πνευματικῶν, ὅ,τι δηλαδὴ χρειάζεται κανεὶς γιὰ νὰ εἶναι διδάσκαλος καὶ φῶς «πάντων ἀνθρώπων».

* * *

Ἐπειδὴ τὸ θέμα μας προέκυψε ἀπὸ τὴν ἀμφισβήτηση, ἂν οἱ μοναχοὶ εἶναι ὠφέλιμοι στοὺς συναθρώπους των καὶ τοῦ ἰσχυρισμοῦ γιὰ τὴν ἀξία τῆς ἱεραποστολῆς καὶ τῆς ὑπεροχῆς τῆς ἐναντι τοῦ μοναχισμοῦ, θὰ πρέπη νὰ ἰδοῦμε πάλιν σὲ γενικὲς γραμμές, τί ἐννοοῦν οἱ καλοὶ ἀδελφοὶ ἱεραποστολὴ καὶ ἱεραποστόλους.

Ἱεραποστολὴ ἐνεργεῖται ἀπὸ ἱεραποστόλους. Ὁ ὅρος προϋποθέτει ἀποστολέα. Ποιὸς ὁ ἀποστέλλων; Ποιὸς ἄλλος ἀπὸ τὸν ἀποστελλόμε-

νον; Δηλαδή δὲν ὑπάρχει ἀποστολεὺς κι' ἐπομένως ὁ ὅρος δὲν ἀποδίδει. Ἄλλὰ ἂς δεχθῶμεν, ὅτι ἔχει κάποιο δικαίωμα ἀποστολῆς ἕκαστος πιστός. Μὲ ποιὰ ὅμως κριτήρια θ' ἀναγνωρίση εἰς ἑαυτὸν τὸ δικαίωμα τοῦτο; Τὸν ζῆλον ὑπὲρ τοῦ πλησίον; Τὸ νὰ ὑπενθυμίξη κανεὶς στὸν πλησίον τὸν κάποιοιους κανόνες εὐαγγελικὸς λησμονοῦμένους, δὲν σημαίνει ὅτι ἀσκεῖται ἔργον διδασκαλικόν. Ἄλλὰ προκειμένου νὰ χρίση κανεὶς τὸν ἑαυτὸν τοῦ ἱεραπόστολον, δηλαδή διδάσκαλον τῆς Ὁρθοδοξίας, εἶναι ἀρκετὸς ὁ ζῆλος; Βέβαια, ὁ ἱεραπόστολος, ὅπως διεμορφώθη τὰ τελευταῖα χρόνια, εἶναι θεολόγος. Ἄλλὰ καὶ πάλιν ἐρωτᾶται· εἶναι ἐπαρκῆς ἡ θεολογικὴ γνώση, μαζὺ μὲ τὸν ζῆλον καὶ μὲ κάποια ἠθικὰ στοιχεῖα, γιὰ νὰ συγκροτήσουν τὸν διδάσκαλον τῆς Ὁρθοδοξίας;

Ἄν Ὁρθοδοξία εἶναι τὸ σύνολον — μὲ κέντρον καὶ πηγὴν τὴν Ἁγίαν Τριάδα — τῶν πιστευομένων καὶ βιουμένων δογματικῶν ἀληθειῶν καὶ ἂν ἡ γνώση τῶν πνευματικῶν θησαυρῶν, πὸν προσφέρει ἡ Ἐκκλησία, δὲν εἶναι δυνατὴ εἰμὴ μόνον μὲ τὴν προσωπικὴ πείρα καὶ μέθεξι, πῶς εἶναι δυνατόν νὰ διδάξη κανεὶς ὅταν προηγουμένως δὲν ἔχει ζῆση, δὲν ἔχει γευθῆ τὸς «καρπὸς τοῦ Πνεύματος»; Ὁ κίνδυνος παρανοήσεων καὶ νοθεύσεων δὲν εἶναι ἐγγύς; Καὶ ἐὰν νομίσουμε ὅτι, ἐπειδὴ ἐδιδάχθημεν ὅλον τὸν κύκλον τῶν θεολογικῶν γνώσεων, ἐγίναμε καὶ διδάσκαλοι τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἱεραπόστολοι τῆς, δὲν πλανώμεθα καὶ δὲν ἐθθνόμεθα διὰ τὴν καπηλείαν τοῦ ὀνόματος καὶ τὴν μὴ Ὁρθόδοξη διδασχὴ τῶν πιστῶν;

Βέβαια, θὰ ἀντιπαρατηρηθῆ, οἱ τοιοῦτοι θεολόγοι — ἱεραπόστολοι διδάσκουν στοιχεῖα ἠθικῆς καὶ δογματικῆς — ὅσον καταλαβαίνουν τὴν δεύτερη — στηλιτεύουν τὶς ἀντίστοιχες κακίες καὶ ἔκτροπές, προβάλλουν τὴν ὁμορφιὰ τῶν ἀρετῶν καὶ ὁμιλοῦν περὶ μελλούσης ζωῆς, περὶ

Θεοῦ καὶ διαβόλου, περὶ ἐξομολογήσεως, ἐκκλησιασμοῦ, θείας Κοινωνίας καὶ μελέτης τῶν θείων Γραφῶν. Ἀναμφιβόλως. Ἄλλὰ ὅλα αὐτὰ ἐξαντλοῦν τοὺς ἀπείρους θησαυροὺς τοῦ Θεοῦ μόνο καὶ μόνο γιὰ τὸ τελοῦνται σχολαστικῶς ἔστω;

* * *

Θέλω νὰ ἐπιμείνω στὸ σημεῖον αὐτό, διότι νομίζω πῶς αὐτοῦ εὐρίσκειται καὶ ἡ ἀφετηρία τῶν παρανοήσεων. Δηλαδή ἐὰν πιστεύσω ὅτι, ἐκτελών τὰ παραπάνω βασικά θρησκευτικὰ μου καθήκοντα, εἶμαι ἕνας καλὸς Χριστιανός, τότε ἀσφαλῶς πλανῶμαι καὶ πλάνος μου ἀποδεικνύεται ὁ πνευματικὸς μου, πὸν μὲ διδάσκει νὰ αἰσθάνωμαι ἀσφάλειαν διὰ τὴν σωτηρίαν μου.

Δὲν πρόκειται περὶ ὑποθέσεως. Φίλος καὶ καλὸς ἀδελφός, θεολόγος, στέλεχος μιᾶς ἱεραποστολικῆς ὀργανώσεως, μοῦ ἔλεγε αὐτὰ ἀκριβῶς πὸν ἐξέθεσα. Ὅτι «ἐὰν κάποιος πιστεύη, ἐξομολογεῖται, ἐκκλησιάζεται, μεταλαμβάνη καὶ διαβάξη τὸ Ἐθαγγέλιον εἶναι τέλειος Χριστιανός, σεσωσμένος». Ὁμολογῶ ὅτι ἐσωτερικῶς ἔφριξα. Τοῦ παρετήρησα ὁμῶς, ὅτι «ὅλα ὅσα ἀνέφερε ἀποτελοῦν ἐξωτερικὰ γνωρίσματα τῆς πίστεως τοῦ ἀνθρώπου, ἀλλὰ δὲν εἶναι τεκμήρια σωτηρίας.

Γιὰ τὴν εἶπα, τί σημαίνει πιστεύει; Ἐὰν ἡ πίστις ἦταν κάτι δεδομένον, ἐν ὧρισμένον μέτρον ἀσφαλῶς δὲν θὰ ὑπῆρχαν περιθώρια κρίσεως. Ἄλλὰ ἡ πίστις τῶν Χριστιανῶν ποικίλλει στοὺς βαθμοὺς θερμότητος καὶ κινεῖται σὲ μιὰ κλίμακα· ἀπὸ τὴν ὀλιγοπιστία μέχρι τὴν τελειοτάτη μορφὴ τῆς, πὸν κατέκτησαν οἱ Ἄγγιοι καὶ οἱ Δίκαιοι τῆς Π. Διαθήκης.

Τὸ ἴδιο, συνέχισα, ἰσχύει καὶ γιὰ ὅλες τὶς πράξεις πίστεως. Καὶ ἡ ἐξομολογήσις ὑπόκειται σὲ μέτρα καὶ ὁ ἐκκλησιασμός μπορεῖ νὰ μὲνη ἄκαρπος καὶ ἡ μετάληψη δυνατόν νὰ μὴ ὀφελῆ, ἀλλὰ καὶ νὰ βλάπτῃ καὶ ἡ

ἀνάγνωση τῶν Γραφῶν δὲν ὑπόσχε-
ται διόρθωση βίου. Ἡ χρῆση ὅλων
αὐτῶν τῶν μέσων δὲν προσδιορίζει
κανένα μέτρον πνευματικῆς ἀφελεί-
ας, εἰμὴ μόνον ὑπὸ ὠρισμένες προϋ-
ποθέσεις. Κι' αὐτὲς εἶναι ὁ παιδα-
γωγῶν Θεὸς «πρὸς τὸ συμφέρον»
καὶ ἡ τελωνικὴ ταπείνωση, πὺ ἐ-
φελκύνει τὴν Χάρη Του, ὁδηγοῦσαν
τὴν ψυχὴ στοὺς Ἀδαμικοὺς θρη-
νοὺς καὶ πείθουσας, ὅτι εἶναι γυμνὴ
παντὸς ἀγαθοῦ...

Χωρὶς λοιπὸν τελωνικὴ ταπείνω-
ση, χωρὶς τὸν εὐαγγελικὸν κλαυθ-
μὸν, τὸ πένθος καὶ τὸ «πνεῦμα συν-
τετριμμένον», ὁδηγοῦμεθα ἀσφαλῶς
σὲ μυστικὴ ἔπαρση, ἐνεργοῦντες τὶς
βασικὰς πράξεις πίστεως, συνεργού-
σης καὶ τῆς ἀγνοίας. Καὶ φρονῶ,
ὅτι ἡ κατηγορία κατὰ τῶν ὀργανω-
μένων ἱεραποστόλων, ὡς ἠθικιστῶν
- πιετιστῶν, στηρίζεται ἐπὶ τῆς ἐκ-
δηλῆς ἐπαναπαύσεώς των καὶ τοῦ
αἰσθηματος ἀταραξίας, χάρις στὰ
κατασκευαστὰ ὑπ' αὐτῶν κριτήρια
πνευματικότητας. Ἐπομένως, ἐφ'
ὅσον αὐτὰ πὺ κάνομε σὰν πιστοὶ
εἶναι ὅ,τι χρειάζεται καὶ ὅσον χρειά-
ζεται γιὰ νὰ δίδωμεν τὴν μαρ-
τυρίαν μας, νὰ διδάσκωμε καὶ
ἄλλους καὶ γιὰ νὰ ἔχωμεν ἐξησφαλι-
σμένη τὴν σωτηρία μας, ὁ μοναχι-
σμός τί μᾶς χρειάζεται; Ἰδοὺ τὸ
συμπέρασμα!

* * *

«Κεφάλαιον ἐπὶ τοῖς λεγομέ-
νοις»· εἴτε τὸ θέλομεν, εἴτε δὲν τὸ
θέλομεν, περισσότερον ἀπὸ μισὸν αἰ-
ῶνα ὑπάρχουν τὰ θρησκευτικὰ σω-
ματεῖα καὶ οἱ ἱεραποστολικὲς ὀργα-
νώσεις μέσα στὴν Ὁρθόδοξη Ἑλλά-
δα, χάρις στὶς συνταγματικὰς ἐλευ-
θερίες καὶ στὸ δικαίωμα τοῦ «συνέρ-
χεσθαι» καὶ δροῦν ἐν ἀδιαφορίᾳ πρὸς
τὶς δεσμεύσεις πὺ θέτει τὸ πολίτευ-
μα τῆς Ἐκκλησίας. Φαίνεται δὲ ὅτι
ἱστορικὸς πρόγονός τους ὑπῆρξεν ὁ
Μακράκης, ἀλλὰ καὶ πνευματικὸς
των γεννητῶρ.

Ἰσως πρέπει νὰ σημειωθῆ, γιὰ

νὰ κατανοηθῆ τὸ τί πνεῦμα ἀντιπρο-
σώπευεν ὁ Μακράκης, τὸ γεγονός,
ὅτι ἄρχισε τὴν δράση του, ἀπὸ τὰ εἰ-
κοσιτέσσερα χρόνια του, συγκρουό-
μενος μετὰ τὴν Σύνοδον τοῦ Οἰκουμε-
νικοῦ Πατριαρχείου καὶ ἐλέγχων ἀ-
κάθεκτος τοὺς Ἀρχιερεῖς τοῦ Θρό-
νου. Χάρη σὲ κάποιον ὄνειρον, ἐσχη-
μάτισε πεποιθήσεις σταθερές, ὅτι εἶ-
χε θεῖαν ἀποστολήν, ἀγόμενος ἐκτο-
τε ἀπὸ θεολογητικὰς παρορμήσεις.
Παρὰ ταῦτα, τὸ πνεῦμα τοῦ ἐξακο-
λουθεῖ νὰ ἐπηρεάξῃ τοὺς ὁμολόγους
του συγχρόνους ἱεραποστόλους. Ἄλ-
λὰ ὁ Μακράκης οὐδέποτε θὰ εὔρη
δικαίωση ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ
ταπεινοῦ τῆ καρδία Κυρίου Ἰησοῦ.
Κατέστη παράδειγμα πρὸς ἀποφυ-
γὴν, καραντίνα κατὰ Παπαδιαμάντη.

Ἐνταῦθα πρέπει πάλιν νὰ δηλώ-
σουμε, ὅτι θεωροῦντες τὶς ὀργανώ-
σεις αὐτὰς, ὡς φυσιολογικὰ ἱστορι-
κὰ μορφώματα τῆς ἐποχῆς μας, ὅ-
σον καὶ ἂν δὲν ἀναβλύζουν ἀπὸ τὴν
πνευματικὴν παράδοση, ὅσον καὶ ἂν
δὲν μποροῦν ν' ἀπαλλαγοῦν ἀπὸ ἐγ-
γενεῖς ἀδυναμίες γιὰ νὰ προσπελά-
σουν στὸν χῶρον τῆς ὄντως Ὁρθοδό-
ξου ἐν Χριστῶ ζωῆς, ὅμως μετὰ τὴν
ἀπαραίτητη ἀτογνωσίαν καὶ ἀτο-
μεμψίαν, μποροῦν ἄριστα νὰ σταθοῦν
στὴν τόσον συγκεχυμένην ἐποχὴν μας
σὰν ἐστῆς χαμηλῶν πνευματικῶν ἐ-
πιπέδων, δεχόμενες τὸ φῶς ἀπὸ τὴν
μοναχικὴν πολιτείαν, στὴν πράξιν
καὶ τὴν θεωρίαν. Ἐνκαίον δὲ νὰ ἀ-
νεβαπτίζοντο εἰς τὰ νάματα τοῦ μο-
ναχισμοῦ διὰ ν' ἀναδυθοῦν «ἱματι-
σμένοι καὶ σωφρονοῦσαι» Ὁρθοδό-
ξως, μὴ ἔχουσαι «σπίλον ἢ ρυτί-
δα...». Καὶ πρὸς τὴν κατεύθυνση
αὐτὴν πρέπει νὰ στραφοῦν τὸ ταχύτε-
ρον, διὰ νὰ παύσουν νὰ ἀποτελοῦν
ἀντιλεγόμενα σώματα καὶ σωματεῖα
ἀνθρωποπαγῆ, ἀντὶ γιὰ θεοπαγῆ καὶ
θεόφυτα, πὺ πρέπει νὰ εἶναι.

* * *

Γιὰ νὰ μὴ μείνῃ καμμία ἀμφιβο-
λία, ὡς πρὸς τὸ τί ἐννοοῦμε μετὰ
ἀνωτέρω, πρέπει νὰ διευκρινήσου-
με, ὅτι ταῦτα λέγοντες δὲν προβάλλ-

λουμε τούς οἰουσδήποτε μοναχοὺς ὡς ὑπόδειγμα, ἀλλὰ τὴν μοναχικὴν διδασκαλίαν τῶν Ὁσίων Πατέρων, τὴν ἀπλανῶς ὡδηγοῦσαν εἰς τὴν θέωση τούς ἐπιθυμοῦντας καὶ βιαζομένους. Ἡ ὁποία δὲν πρέπει νὰ συγχέεται μὲ τὴν προσωπικὴν πολιτείαν τῶν μοναχῶν ὄλων τῶν ἐποχῶν. Γι' αὐτὸ καὶ ὁ θεῖος Ἰωάννης ὁ Σιναΐτης δὲν λέγει «φῶς πάντων ἀνθρώπων» οἱ μοναχοί, ἀλλὰ ἡ «μοναδικὴ πολιτεία», ὡς θεσμός, ὡς κανόνες ἰδιοτύπου βίου, πὸν θεραπεύουν τὶς ἄρρωστες ψυχές, τὶς χριστιανοποιῶν, τὶς φωτίζουν καὶ τὶς ἀγιάζουν, ὡς διδασκαλία μοναδικὴ γιὰ τὴν συγκρότηση τῶν διδασκάλων τῆς διδασκαλίας τοῦ πραοτάτου Ἰησοῦ, πὸν ἀποβλέπει στὴν ἔνωσή Του μὲ τὰ πλάσματά Του καὶ πραγματοποιεῖ αὐτὴν τὴν ἀνευρότητα καὶ ὑπὲρ φύση ἔνωση.

Τὸ βασικὸν λάθος, ὄχι μόνον τῶν κοινομένων σωματείων, ἀλλὰ καὶ τῆς διοικούσης καὶ ποιμαινούσης Ἐκκλησίας μετὰ τὴν ἀπελευθέρωση τοῦ '21, ἦταν ἀκοιῶς ἡ πεοιφρόνηση τῆς μοναχικῆς διδασκαλίας, ἐξ ἀφορηῆς προκαταλήψεων ἢ ἀπουσίας νόθου καὶ ἀγάπης Θεοῦ. Καὶ ἡ «ἐνδίκος μισθαποδοσία» τῆς παραθεωρήσεως τῶν φυσικῶν διδασκάλων τῆς Ἐκκλησίας, εἶναι ἡ ἀνυποληψία τοῦ λαοῦ πρὸς τοὺς ποιμένας του.

Ἰσως, ἀμνόμενοι οἱ καλοὶ ἀδελφοὶ ἱεραπόστολοι, μᾶς εἶπουν, σύμφωνοι. Ἐμεῖς παοαμένουμε ἀτελεῖς καὶ μὴ καλοὶ διδάσκαλοι, ὅπως ἰσχυρίζεσθε, ἐξ ἀφορηῆς τῆς μὴ ἀγωγῆς μας βάσει τῆς μοναστικῆς καὶ ἀσκητικῆς διδασκαλίας. Σεῖς γιὰ τὸν δὲν εἰσθε τετελειωμένοι καὶ στὸ ἦθος καὶ τὶς διδασκῆς σας, ἀφοῦ ἀντλεῖτε τὴ γνώση ἀπὸ τὴν μοναστικὴ παράδοση;

Πάλι στὸ λάθος, πὸν ἐπεσήμανα προηγουμένως, πέφτει ἐκεῖνος πὸν συγχέει μοναχισμόν μὲ μοναχός. Ἐξ ἐξετάζω, ποῖος μοναχός ἔχει

ἢ δὲν ἔχει τελειωθῆ ἢ δὲν ἀπέκτησε σωστὴ γνώση ἢ λεπτὴ διάκριση. Δὲν ἔχει σημασία σὲ ποῖο βαθμὸ καὶ μὲ ποῖα συνέπεια ἀγωνίζονται οἱ διάφοροι μοναχοί.

Μὲ ἄλλα λόγια δὲν κρίνω ἐλευθέρους ἀνθρώπους, πὸν ρυθμίζουν τὸν βίον τους κατὰ βούληση, ἔστω κι' ἂν κινεῶνται στὸν «ἀνελεύθερον» καὶ τελοῦντα ὑπὸ συγκεκριμένους κανόνες μοναστικῶν χῶρον, ἀλλὰ κρίνω τοὺς κανόνες, τὸν θεωρητικὸν τρόπον, τὰς μεθόδους καὶ τὴν γενικὴν διδασκαλίαν. Κρίνω συστήματα. Καὶ ἓνα θεωρητικὸν σύστημα δὲν κοῖνεται ἀπὸ τὶς ἐκτροπές, κατὰ τὴν ἐφαρμογὴ του, ἀλλὰ ἀπὸ τὰ στοιχεῖα πὸν τὸ συγκροτοῦν.

Οἱ ἐπιφυλάξεις μας καὶ ἡ ἀντίθεσή μας σὲ ὠρισμένες πλευρὲς τῶν ἱεραποστολικῶν ὁμάδων, δὲν ἀναφέρονται στὶς ἐκτροπές των, ἀλλὰ σ' αὐτὴ τὴ βάση τοῦ θεωρητικοῦ συστήματός των, στὶς μεθόδους των, καὶ στὴν διδασκαλίαν τους, ἀπ' ὅπου ἀνακύπτουν τὰ πρακτικὰ ἀποτελέσματα, ὡς ἀβίαστη συνέπεια τῶν ἀρχῶν τους καὶ τῆς ἐρμηνείας τῆς Ὁρθοδοξίας.

Αὐτὰ ἐξετάζω, αὐτὰ κρίνω καὶ παραβλέπω, γιὰ τὸν δὲν ἔχω δικαίωμα, τὸν χῶρον τῶν προσωπικῶν ἀτελειῶν. Τὸ κακὸν τῶν κακῶν συστημάτων δὲν εἶναι οἱ πρακτικὲς καταχρήσεις, πὸν κάποτε διορθώνονται, ἀλλὰ τὸ νόθον, τὸ μὴ ἀληθές, τὸ κατὰ θεωρητικὴν βάση λαθεμένον, πὸν σὰν στραβὸς «κανόνας» ὡδηγεῖ ἀφενεκα στὴν πλάνη.

Λοιπὸν ὁ θησαυρὸς τῆς Ἐκκλησίας εἶναι ἡ ἐν ἀγίῳ Πνεύματι διδασκαλία τῶν Ὁσίων Πατέρων, πὸν ἐρμήνευσαν τὸ Ἐθαγγέλιον σ' ὅλες τὶς διαστάσεις του, ἀκόμα καὶ στὶς πλέον ἀπύθμενες. Καὶ θὰ ἦταν συμφορὰ γιὰ δόλοκληρον τὸν κόσμον σὲ ὅλους τοὺς αἰῶνες ἢ νόθηση τῆς θεοποιοῦ διδασκαλίας τους.

* * *

Ἐφ' ὅσον ἔχομεν λοιπὸν κοινὴν

διδασκαλία οι Ὁρθόδοξοι, εἴμεθα ὑποχρεωμένοι να ὑποτασσώμεθα σ' αὐτήν, ὥστε να ἐξασφαλίζεταί ἡ εἰρήνη ἀπὸ «τὸ αὐτὸ φρονεῖν». Καὶ διδασκαλία δὲν εἶναι μονάχα οἱ θεῖες Γραφές καὶ οἱ γενικοὶ κανόνες ἠθικῆς ζωῆς, ἀλλὰ καὶ ἡ ἀσκητικὴ καὶ ἡσυχαστικὴ ἐμπειρία ἐν ἀγίῳ Πνεύματι τῶν Ὁσίων μας.

Ἄφοῦ εἴμαστε ἓνα σῶμα ἀδιαίρετον μέσα στὴν Ἐκκλησία, μὲ Κεφαλὴν τὸν Χριστόν, πῶς εἶναι νοητὸν να μὴ ἔχωμεν ἐνότητα στὴν δεδομένη Διδαχὴ τῆς; Ἐχοντες διάφορα χαρίσματα ἢ δικαίωμα ἐπιλογῆς μορφῆς ζωῆς, ἐντὸς τῶν δύο ἀκραίων ὁρίων γάμου - ἡσυχασμοῦ καὶ ἐπιλέγοντες τὴν προσαρμοζομένην στὴν μορφὴ τῆς ζωῆς μας εἰδικὴν διδασκαλίαν, παραλλήλως ὀφείλουμε να ἀναγνωρίζουμε τὴν ἀξία τῆς ὅλης διδασκαλίας τῶν Ὁσίων, ἀντλοῦντες ὀφέλη, ὅσον δυνάμεθα.

Καὶ ἐπειδὴ ἔχουμε πολλὰ κρούσματα παραθεωρήσεως τῆς ἀσκητικῆς γραμματείας, κυρίως ἀπὸ «τύπους» ἱεραποστολικούς, ποὺ μορφῶνουν ἰδιότυπες ἰδέες περὶ χριστιανικῆς ζωῆς, θὰ ἤθελα να ἐρωτήσω ἄφοῦ καὶ αὐτοὶ ἔχουν τὶς ἴδιες ψυχὰς μὲ τοὺς μοναχοὺς, τὴν ἴδια σύνθεση ψυχικῶν δυνάμεων, τὶς ἴδιες ἀρρώστειες καὶ πάθη τῆς ψυχῆς, κοινὲς ἀρετὲς, κοινὲς δυνατότητες θεώσεως, κοινὸς πολέμου ἀπὸ τὴν πεπτωκυῖα φύση, τὸν διάβολον καὶ τὸν κόσμον, γιατί δὲν εἶναι κοινὴ καὶ ἡ θεραπευτικὴ ἀγωγή, κοινὰ τὰ φάρμακα, κοινὲς οἱ ὑποδείξεις πολέμου κατὰ τῶν ἐνθροῶν τῆς ψυχῆς σὲ ὅλες τὶς διαστάσεις, τὶς ἀπογοῶσες, τὶς παοαλλανὲς τῆς παθολογίας τῆς καὶ τῶν ἀναβάσεών τῆς ποὺ περιέχονται στὴν «Κλίμακα» ἢ στὰ Φιλοκαλικά κείμενα;

Ἐπομένως κατὰ ποίαν λογικὴν, οἱ ἐκλέξαντες ἐλευθέρως καὶ ἐν ἀγνοία τῶν συμπαρομοιούτων κινδύνων διὰ τοὺς ἰδίους, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν

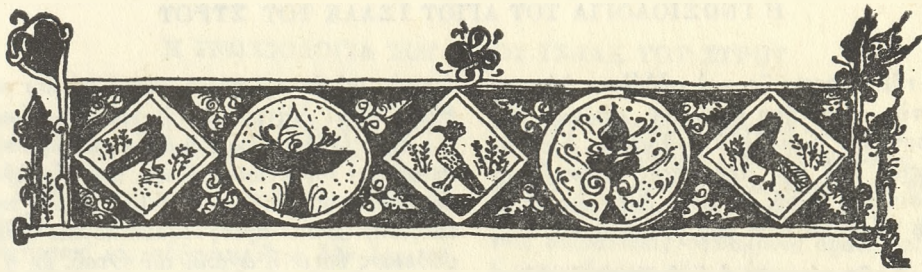
Ἐκκλησίαν, τὴν ἰδιότητα τοῦ ἱεραποστόλου, δὲν λαμβάνουν ὑπ' ὄψει τὴν ἀσκητικὴν διδασκαλίαν περὶ παθῶν, ἀρετῶν καὶ γνώσεως πνευματικῆς;

Καὶ ἀφοῦ δὲν ἀνέβαλαν τὸν χρόνον ἐπιρριζώως τοὺς στὶς ἐπικίνδυνες περιπέτειες τοῦ «ἀγωνιστοῦ» τῆς Ἐκκλησίας, χάρη πρακτικῆς ἀγωγῆς καὶ προηγουμένης θεραπείας τῶν νοσοῦντων ὀργάνων «γνώσεως» τῆς ψυχῆς, γιατί να μὴ μάθουν τοῦλάχιστον θεωρητικῶς, τί εἶναι οἱ ἴδιοι, ποιά ἡ ἐσωτερικότης των, ποιὲς οἱ ἀσθένειες τῆς ψυχῆς των - τὰ πάθη - καὶ γενικῶς ὅσα ἀφοροῦν στὴν ζωὴν καὶ τὸν «θάνατον» τῆς ψυχῆς, ὥστε να ἀναπλάσσουν καὶ τὰ τέκνα τοῦ Θεοῦ «κατ' εἰκόνα καὶ ὁμοίωσιν» Του καὶ ὄχι κατ' εἰκόνα τοῦ θλιβεροῦ καὶ ἐμπαθοῦς ἑαυτοῦ μας;

Νομίζω, ὅτι δὲν θὰ ὑπάρξῃ παῦλα διαμάχης, μεταξὺ τῶν κατοχυρωμένων μοναχῶν στὴν ἀθθεντικὴ διδασκαλία τῶν Ὁσίων, καὶ τῶν ἱεραποστολικῶν ἀδελφοτήτων, ὅσον οἱ δευτέρους θὰ ἀρνούνταί να διαμορφωνοῦνται ἀπὸ τὶς ἐμπειρίες ἐκείνων καὶ θὰ τέμνουν ἰδικίαν των ὁδόν, μὲ συνέπειαν να νοθεύεται ἡ πνευματικὴ παράδοση, να εἰσάγωνται νέα, ἀγνωστα στὴν Ἐκκλησία καὶ πτωχεύοντα ἢ καὶ διαστρέφοντα τὴν Ὁρθόδοξη ψυχὴ φρονήματα καὶ ἐντεῦθεν να αἴρεται κάθε ἐλπίδα ἀναγνωρίσεως καὶ κατανοήσεως.

Οἱ θεολόγοι μας πάσης «ἀποστολῆς», δὲν ἔχουν μεγάλα περιθώρια ἐπιλογῆς τρόπου σκέψεως. Ὁ Ἰουστίνος Πόποβιτς, ποὺ ἐπεβλήθη στὴν κοινὴ συνείδηση ὡς μεγάλος Ὁρθόδοξος θεολόγος, διδάσκει ἀπὸ τὰ βιβλία του ἀκριβῶς αὐτὰ ποὺ ἰσχυριζόμαστε. Ἐμελέτησε τοὺς Ἀσκητὰς ἀγίους Πατέρας, ἔζησε μὲ τὰς «ἀγίας ἀσκήσεις» καὶ τὰ πρῶτα του ἔργα ἀναφέρονται στὸν Ὁσιον Μακάριον τὸν Αἰγύπτιον καὶ τὸν Ἀββᾶν Ἰσαάκ. θ.μ.δ.

Η ΓΝΩΣΙΟΛΟΓΙΑ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΙΣΑΑΚ ΤΟΥ ΣΥΡΟΥ

β'

ΙΟΥΣΤΙΝΟΥ ΠΟΠΟΡΙΤΣ

Παρακολονδῶν τὸν νοῦν τοῦ ἀνθρώπου εἰς τὴν ὁδὸν τῆς πίστεως ὁ ἅγ. Ἰσαὰκ παρηρθεῖ, ὅτι ὁ νοῦς περιφρουρεῖται τῇ προσευχῇ καὶ ὀδηγεῖται ὑπὸ τῆς προσευχῆς· ἐκάστη ἀγαθὴ σκέψις μεταβάλλεται διὰ τῆς προσευχῆς εἰς ἔνθεον σκέψιν⁶⁷. Ἄλλὰ καὶ ἡ προσευχὴ εἶναι δύσκολος ἀθλός· θέτει εἰς κίνησιν ὅλην τὴν προσωπικότητα τοῦ ἀνθρώπου καὶ ὁ ἄνθρωπος σταυρώνει ἑαυτὸν ἐν τῇ προσευχῇ⁶⁸, σταυρώνει τὰ πάθη καὶ τοὺς ἁμαρτωλοὺς λογισμοὺς, ἅτινα ἔχουν συνδεθῆ μετὰ τὴν ψυχὴν τοῦ. «Ἐσχὴ ἐστὶ νέκρωσις τῶν ἐννοιῶν τοῦ θελήματος τῆς ζωῆς τῆς σαρκός»⁶⁹.

Διὰ τοῦ «κατεργῆσαι διαμένειν ἐν προσευχῇ» ὁ ἄνθρωπος διεξάγει ἕνα πολὺ δύσκολον ἀγῶνα, τὸν ἀγῶνα τοῦ ἀρνήσασθαι ἑαυτὸν⁷⁰, ὅπου εἶναι ἀναγκαῖον εἰς τὸ ἔργον τῆς σωτηρίας. Ἡ προσευχὴ εἶναι «τηγῆ σωτηρίας». Δι' αὐτῆς ἀποκτῶ τις ὅλας τὰς λοιπὰς ἀρετὰς, πᾶν τὸ πλῆθος τῶν ἀγαθῶν⁷¹. Διὰ τοῦτο τὸν ἄνθρωπον τῆς προσευχῆς πολεμοῦν ιεροτώδεις πειρασμοί, ἔναντι τῶν ὁποίων ἀμύνεται καὶ ἐκ τῶν ὁποίων σώζεται πάλιν διὰ τῆς προσευχῆς.

Ὁ ἀσφαλέστερος φύλαξ τοῦ νοῦ εἶναι ἡ προσευχὴ⁷². Ἡ προσευχὴ διασκοδάζει τὰ νέφη τῶν παθῶν καὶ διαηγάζει τὸν νοῦν⁷³. Αὕτη κατὰγει τὴν σοφίαν εἰς τὴν διάνοιαν⁷⁴. Ἡ τελειότης εὐρίσκειται εἰς τὸ σημεῖον ἐκεῖνο εἰς τὸ ὅποιον ὁ ἄνθρωπος ἀξιοῦται νὰ διαμένῃ ἐν τῇ προσευχῇ («τῆς διαμονῆς τῆς προσευχῆς»)⁷⁵. Ἡ πνευματικὴ προσευχὴ μετατρέπεται εἰς ἔκστασιν, ἐν τῇ ὁποίᾳ ἀποκαλύπτονται τὰ μυστήρια τῆς Τριαδικῆς Θεότητος, καὶ ὁ

νοῦς εισέρχεται εἰς τὴν σφαῖραν τῆς ἱεραῆς ἀγνοίας (ἀγνωσίας), τῆς ὑπεριέρας τῆς γνώσεως⁷⁶.

Ἀρξαμένη διὰ τῆς πίστεως ἡ ἐξυγίανσις τῶν ὀργάνων τῆς γνώσεως, συνεχίζεται διὰ τῆς προσευχῆς. Τὰ σύννορα τῆς ἀνθρωπίνης προσωπικότητος διευρύνονται ὀλονέν καὶ περισσότερον· ὁ ἐγκωκεντρισμὸς ἀντικαθίσταται θαυμασίως ὑπὸ τοῦ θεοκεντρισμοῦ.

4) Ἡ ἀγάπη

«Ἡ ἀγάπη ἐκ τῆς εὐχῆς» τίκεται⁷⁷, ὅπως ἐκ τῆς πίστεως ἡ προσευχὴ. Αἱ ἀρεταὶ εἶναι ὁμοούσιοι, διὸ καὶ γεννῶνται ἢ μία ἐκ τῆς ἄλλης. Ἡ πρὸς τὸν Θεὸν ἀγάπη εἶναι σημεῖον, ὅτι ἡ νέα πραγματικότης, εἰς τὴν ὅποιαν ἡ πίστις καὶ ἡ προσευχὴ εισάγουν τὸν ἄνθρωπον, εἶναι πολὺ ἀνωτέρα τῆς προηγουμένης. Ἡ ἀγάπη πρὸς τὸν Θεὸν καὶ πρὸς τοὺς ἀνθρώπους εἶναι ἔργον τῆς προσευχῆς καὶ τῆς πίστεως. Πραγματικῶς, ἡ γνησία φιλανθρωπία εἶναι ἀδύνατος ἀνευ τῆς πίστεως καὶ τῆς προσευχῆς.

Διὰ τῆς πίστεως ὁ ἄνθρωπος ἀλλάζει τὸν κόσμον· ἐκ τοῦ περιορισμένου κόσμου εισέρχεται εἰς τὸν ἄπειρον, εἰς τὸν ὁποῖον ζῆ ὄχι κατὰ τοὺς νόμους τοῦ αἰσθητοῦ, ἀλλὰ κατὰ τοὺς νόμους τῆς προσευχῆς καὶ τῆς ἀγάπης. Ὁ ἅγ. Ἰσαὰκ ὅλως ἰδιαιτέρως ἐξαιρεῖ τὴν πεποίθησιν, τὴν ὁποῖαν ἀπέκτησε διὰ τῆς ἐν χάριτι ἀσκητικῆς ἐμπειρίας, ὅτι, δηλαδή, ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ προέρχεται ἐκ τῆς προσευχῆς. «Ἀγάπη ἐστὶ καρπὸς τῆς εὐχῆς»⁷⁸. Τὴν ἀγάπην δύναται τις νὰ λάβῃ ἀπὸ τὸν Θεὸν

διά τῆς προσευχῆς καὶ οὐδόλως δύναται νὰ τὴν ἀποκτήσῃ ἄνευ τοῦ ἀγῶνος τῆς προσευχῆς. Ἐπειδὴ ὁ ἄνθρωπος διὰ τῆς πίστεως καὶ τῆς προσευχῆς ἀποκτᾷ τὴν γνώσιν τοῦ Θεοῦ, δι' αὐτὸ ἀκριβῶς «ἡ ἀγάπη γέννημά ἐστι τῆς γνώσεως»⁷⁹.

Διὰ τῆς πίστεως ὁ ἄνθρωπος ἀρνεῖται τὸν νόμον τοῦ ἐγωϊσμοῦ, ἀρνεῖται τὴν ἀμαρτωλὴν ψυχὴν τοῦ ἀγαπῶν τὴν ψυχὴν, μισεῖ τὴν ἐν τῇ ψυχῇ ἀμαρτίαν. Διὰ τῆς προσευχῆς ἀγωνίζεται, ὅπως τὸν νόμον τοῦ ἐγωϊσμοῦ ἀντικαταστήσῃ διὰ τοῦ νόμου τοῦ θεϊσμοῦ, τὰ πάθη ἀντικαταστήσῃ διὰ τῶν ἀρετῶν, τὴν κατ' ἄνθρωπον ζωὴν ἀντικαταστήσῃ διὰ τῆς κατὰ Θεὸν ζωῆς, καὶ τοιοιτοτρόπως θεραπεύσῃ καὶ ἐξυγιάνῃ τὴν ψυχὴν ἀπὸ τὴν ἀμαρτίαν. Διὰ τοῦτο ὁ ἅγ. Ἰσαὰκ διδάσκει: «Ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ ἐν τῇ ἀρνήσει τῆς ψυχῆς εὐρίσκεται»⁸⁰.

Ἡ ἀκαθαρσία καὶ ἡ ἀρρωστία τῆς ψυχῆς εἶναι τὰ παρὰ φύσιν πρόσθετα τῆς ψυχῆς, δὲν εἶναι οὐσιαστικά μέρη τοῦ εἶναι τῆς, διότι «ἡ καθαρότης καὶ ἡ τῆς ψυχῆς υγιεία ἐστὶν ἡ τῆς ψυχῆς βασιλεία»⁸¹. Ἡ ἀρρωστος ἀπὸ τὰ πάθη ψυχῆ εἶναι τὸ πλέον κατάλληλον ἔδαφος διὰ τὴν καλλιέργειαν τοῦ μίσους, ἡ δὲ «ἀγάπη μετὰ τὴν υγιείαν τῆς ψυχῆς προσκηθῆναι δύναται»⁸².

Ἡ ἀγάπη ἐκ τοῦ Θεοῦ εἶναι, «ὅτι ὁ Θεὸς ἀγάπη ἐστίν» (1 Ἰω. 4' 8). «ὅταν τις κτήσεται τὴν ἀγάπην, αὐτὸν τὸν Θεὸν ἐνδίδεται μετ' αὐτῆς»⁸³. Ὁ Θεὸς δὲν ἔχει ὄρια, διὰ τοῦτο καὶ ἡ ἀγάπη εἶναι ἀπειρος καὶ δὲν γνωρίζει μέτρον⁸⁴. «Ὅστις ἀγαπᾷ διὰ τοῦ Θεοῦ καὶ ἐν τῷ Θεῷ, ἀγαπᾷ «πάντας ἐξ ἴσου καὶ ἀδιακρίτως», καὶ διὰ τὸν τοιοῦτον ἄνθρωπον λέγει ὁ ἅγ. Ἰσαὰκ, ὅτι «οὗτος ἐφθάσε τὴν τελειότητα»⁸⁵. Ὡς παράδειγμα τῆς τελείας ἀγάπης ἀναφέρει ὁ ἅγ. Ἰσαὰκ τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ ἁγίου δόδο Ἀγάθωνος: «ἤθελον εὐρεῖν λωβὸν, καὶ λαβεῖν τὸ σῶμα αὐτοῦ, καὶ δοῦναι αὐτῷ τὸ ἐμόν»⁸⁶.

Εἰς τὸ βασίλειον τῆς ἀγάπης ἐξαφανίζονται αἱ ἀντινομικαὶ ἐναντιότητες τῆς διανοίας· ὁ ἀσκητὴς τῆς ἀγάπης προαιετᾷ τὴν παραδεισιακὴν ἁρμονίαν ἐν

ἐαυτῷ καὶ ἐν τῷ πέραξ αὐτοῦ κόσμῳ τοῦ Θεοῦ, διότι διὰ τῆς ἀσκήσεως τῆς πίστεως ἔχει ἐξέλθει ἐκ τοῦ ἄδου τῆς ἐγωπαθείας καὶ τοῦ ἐγωϊσμοῦ του, καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὸν παράδεισον τῶν θείων ἀξιών καὶ τελειότητων. Ὁ ἅγιος Ἰσαὰκ λέγει: «Παράδεισός ἐστιν ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ, ἐν ἣ ἡ τρυφὴ πάντων τῶν μακαρισμῶν»⁸⁷. Ἡ γέεννα εἶναι τὸ μὴ ἔχειν τὴν ἀγάπην τοῦ Θεοῦ, καὶ οἱ «ἐν τῇ γέεννῃ κολαζόμενοι, τῇ μάστιγι τῆς ἀγάπης μασιζονται»⁸⁸. «Ὅταν τις ἀποκτήσῃ τὴν τελείαν ἀγάπην τοῦ Θεοῦ, ἀποκτᾷ τὴν τελειότητα»⁸⁹. Διὸ ὁ ἅγ. Ἰσαὰκ συνιστᾷ: «Δεῖ οὖν πρῶτον κηρύσσεται ἀγάπην, ἥτις ἐστὶν ἡ θεωρία ἡ πρότερα τῆς Ἀγίας Τριάδος»⁹⁰.

Ἀπαλλαιτόμενος τῶν παθῶν ὁ ἄνθρωπος, ἀπαλλάσσεται βαθμιαίως τοῦ ἐγωπαθοῦς καὶ ἐγωϊστικοῦ *hominiismus* καὶ *humanismus*, τοῦ ἐγωκεντρικοῦ ἀνθρωπισμοῦ του καὶ τῆς ἰδιοτελοῦς φιλαντίας, ἐξέρχεται ἐκ τῆς σφαίρας τοῦ θανατηφόρου ἀνθρωποκεντρισμοῦ καὶ εἰσέρχεται εἰς τὴν σφαῖραν τῆς Τριαδικῆς Θεότητος, ἐνθα δέχεται εἰς τὴν ψυχὴν του τὴν Θεῖαν Εἰρήνην, ἐνθα αἱ ἐναντιότητες καὶ ἀντιφάσεις αἱ δημιουργοῦμεναι ἐκ τῶν κατηγοριῶν τοῦ χρόνου καὶ τοῦ χώρου παύουν νὰ εἶναι θανατηφόροι, καὶ ἐνθα ὁ ἄνθρωπος αἰσθάνεται ἐναργῶς τὴν νίκην ἐπὶ τῆς ἀμαρτίας καὶ τοῦ θανάτου.

4) Ἡ ταπεινοφροσύνη

Ἡ πίστις ἔχει τὸν ἰδικόν της τρόπον σκέψεως, διότι ἔχει τὸν ἰδικόν της τρόπον ζωῆς. Ὁ χριστιανὸς οὐκ ἔχει μόνον ζῆ διὰ τῆς πίστεως (2 Κορ. 5, 7), ἀλλὰ διὰ τῆς πίστεως καὶ σκέπεται. Ἡ πίστις δίδει τὴν νέαν κατηγορίαν τῆς σκέψεως, διὰ τῆς ὁποίας πραγματοῦνται ὅλον τὸ γνωσιολογικὸν ἔργον τοῦ πιστευόντος ἀνθρώπου. Ἡ νέα αὕτη κατηγορία τῆς σκέψεως εἶναι ἡ ταπεινοφροσύνη. Εἰς τὴν ἀπέραντον πραγματικότητα τῆς πίστεως ὁ νοῦς ταπεινοῦται ἐνώπιον τῶν ἀπορρήτων μυστηρίων τῆς νέας ἐν Πνεύματι Ἀγίῳ ζωῆς. Τὴν ὑπερηφάνειαν τοῦ νοῦ ἀντικαθιστᾷ ἡ ταπεινότης τὴν ἀλαζονείαν ἢ ταπεινοφροσύνη. Ἐκάστην σκέψιν του ὁ ἀσκητὴς τῆς πίστεως περιφρουρεῖ μὲ τὴν ταπεινω-

οιν, και οὕτως ἐξασφαλίζει δι' ἑαυτὸν τὴν γνώσιν τῆς αἰωνίου Ἀληθείας.

Ἀντιλοῦσα τὴν δύναμιν τῆς ἐκ τῆς προσευχῆς ἢ ταπεινοφροσύνης, προχωρεῖ ἀπὸ ἀδξήσεως εἰς ἀξήσιν, ἥτις δὲν ἔχει τέλος. Ὁ ἄγ. Ἰσαὰκ διδάσκει, ὅτι ἡ προσευχή και ἡ ταπεινοφροσύνη εὐρίσκονται πάντοτε εἰς ἀνάλογον συμμετρίαν: διὰ τῆς ἀδξήσεως τῆς προσευχῆς ἀδξάνει ἡ ταπεινοφροσύνη, και τἀνάπαλιν⁹¹. Ἡ ταπεινώσις εἶναι ἡ δύναμις ἢ ὁποῖα συνάγει τὴν καρδίαν⁹², και δὲν ἀφήνει αὐτὴν νὰ διασκορπίξῃ ἑαυτὴν εἰς τὰς ὑπερηφάνους σκέψεις και τὰς ἐμπαθεῖς ἐπιθυμίας. Τὴν ταπεινώσιν ὑποστηρίζει και προφυλάττει τὸ Ἅγιον Πνεῦμα, και αὐτὴ προσεγγίζει οὐχὶ μόνον τὸν ἄνθρωπον τῷ Θεῷ, ἀλλὰ και τὸν Θεὸν τῷ ἀνθρώπῳ⁹³. Ἐπὶ πλεόν, ἡ ταπεινοφροσύνη εἶναι ἡ αἰτία τῆς σαρκώσεως τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, ταύτης τῆς ἐνδοτάτης ἐνώσεως τοῦ Θεοῦ μετὰ τοῦ ἀνθρώπου: ἡ ταπεινοφροσύνη τὸν Θεὸν ποιεῖ ἄνθρωπον ἐπὶ τῆς γῆς⁹⁴. Ἡ ταπεινοφροσύνη «ιστολῇ Θεότητος ἐσιν. Ὁ γὰρ Λόγος ὁ ἐνανθρωπήσας αὐτὴν ἐνεδύσατο, και ὁμίλησεν ἡμῖν δι' αὐτῆς ἐν τῷ σώματι ἡμῶν»⁹⁵.

Ἡ ταπεινώσις εἶναι ἡ μουσικὴ θεία δύναμις, ἥτις δίδεται μόνον εἰς τοὺς ἀγίους, μόνον εἰς τοὺς τελείους κατὰ τὴν ἀρετὴν, δίδεται δὲ διὰ τῆς χάριτος. Ἡ ταπεινώσις «συγκλείει ἐν ἑαυτῇ πάντα»⁹⁶. Διὰ τῆς χάριτος τοῦ Ἁγίου Πνεύματος «τὰ μυστήρια τοῖς ταπεινόφροσι ἀποκαλύπτοισιν»⁹⁷. Διὰ τοῦτο οὗτοι εἶναι τέλειοι ἐν τῇ σοφίᾳ.⁹⁸ «Ὁ ταπεινόφρων πηγὴ ἐστι τῶν μυστηρίων τοῦ καινοῦ αἰῶνος»⁹⁹.

Ἡ ταπεινοφροσύνη εἶναι ἡ σωφροσύνη «τὰ δύο (ταῦτα) ἐνέχυρον ἐκ τῆς Τριᾶδος εἰομαζόνουσιν ἐν τῇ ψυχῇ»¹⁰⁰. Ἡ σωφροσύνη εἶναι ἀποτέλεσμα τῆς ταπεινοφροσύνης: διὰ τῆς ταπεινοφροσύνης θεραπεύεται ὁ νοσῶν και καθίσταται σώφρων. «Ἀκολουθεῖ δὲ τῇ ταπεινοφροσύνῃ ἡ ἐπιείκεια, και τὸ συνάξει ἑαυτὸν, ὅπερ ἐστὶν ἡ σωφροσύνη τῶν αἰσθήσεων»¹⁰¹. Ἡ ταπεινοφροσύνη κοσμεῖ τὴν ψυχὴν μετὰ τὴν σωφροσύνην¹⁰².

Ἐπιφερόμενος πρὸς τὸν κόσμον ὁ ταπει-

νόφρων ἄνθρωπος φανεροῖ ὄλην τὴν προσωπικότητά του διὰ τῆς ταπεινώσεως. Μιμεῖται εἰς αὐτὸ τὸν σαρκωθέντα Θεόν. «Καθάπερ ψυχὴ οὐκ ἔστι γνωστὴ, οὐδὲ τοῖς σωματικοῖς ὀφθαλμοῖς ὄρατὴ, οὕτως ὁ ταπεινόφρων οὐ γινώσκειται μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων»¹⁰³. Διότι αὐτὸς «οὐχὶ μόνον οὐ θέλει βλέπεσθαι και γνωρίζεσθαι ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων», ἀλλὰ «τοῦτο ἐστὶ τὸ θέλημα αὐτοῦ εἰ δυνατόν, και αὐτὸν ἀπ' ἑαυτοῦ βαπτίζειν ἑαυτὸν ἐνὸς ἑαυτοῦ... και γενέσθαι ὡς τινα οὐκ ὄντα ἐν τῇ κτίσει, και οὐκ ἐλθόντα εἰς τὸ εἶναι, και μηδὲ τῇ ἑαυτοῦ ψυχῇ ὄντα παντελῶς γινωσκόμενον»¹⁰⁴. Ὁ ταπεινόφρων σμικρύνει ἑαυτὸν πρὸς πάντας τοὺς ἀνθρώπους¹⁰⁵, ἀλλὰ ὁ Θεὸς διὰ τοῦτο δοξάζει αὐτόν, διότι «ὅπου βλαστάνει ἡ ταπεινώσις, ἐκεῖ ἡ τοῦ Θεοῦ δόξα θρῦνι»¹⁰⁶, ἐκεῖ ὁ ὀφθαλμὸς τοῦ φητοῦ τῆς ψυχῆς ἀνθίζει εἰς ἄνθος ἀμαράντινον.

5) Ἡ χάρις και ἡ ἐλευθερία

Τὸ πρόσωπον τοῦ Θεανθρώπου Χριστοῦ ἀποτελεῖ καθ' ἑαυτὸ τὸ ἰδανικὸν ὑπόδειγμα τῆς ἀνθρωπίνης προσωπικότητος και τῆς γνώσεως. Τὸ πρόσωπον τοῦ Κυρίου καθ' ἑαυτὸ χαράσσει και προσδιορίζει ὄλην τὴν διαδικασίαν τῆς χριστιανικῆς ζωῆς εἰς ὅλας τὰς κατευθύνσεις. Ἐν Αὐτῷ ἐπραγματοποιήθη κατὰ τρόπον τελειότητα ἡ μουσικὴ ἐνότις τοῦ Θεοῦ και τοῦ ἀνθρώπου, και ἐν αὐτῷ και τὸ ἔργον τοῦ Θεοῦ ἐν τῷ ἀνθρώπῳ και τοῦ ἀνθρώπου ἐν τῷ Θεῷ.

Ἡ θεανθρωπινὴ συνεργασία (συνεργισμός) εἶναι τὸ οὐσιώδες γνώρισμα τῆς χριστιανικῆς δραστηριότητος ἐν τῷ κόσμῳ. Ἐνιαυθα ὁ ἄνθρωπος συνεργάζεται τῷ Θεῷ και ὁ Θεὸς συνεργάζεται τῷ ἀνθρώπῳ (πρὸβλ. 1 Κορ. 3, 9). Ἐνεργῶν ἐν ἑαυτῷ και πέραξ ἑαυτοῦ ὁ χριστιανὸς, δίδει εἰς τοὺς ἀγῶνας του ὄλην τὴν προσωπικότητά του, ἀλλὰ τοῦτο πράττει και δύναται ἐπιτυχῶς νὰ πράττῃ, μόνον διὰ τῆς συνεχοῦς συνεργείας τῆς θείας δυνάμεως — τῆς χάριτος τοῦ Θεοῦ. Δὲν ὑπάρχει σκέψις, τὴν ὅποιαν δύναται ὁ χριστιανὸς νὰ διανοηθῇ εὐαγγελικῶς, δὲν ὑπάρχει αἰσθημα, τὸ ὅποιον δύναται νὰ αἰ-

οθανθή ευαγγελικῶς, δὲν ὑπάρχει ἔργον τὸ ὁποῖον δύναται νὰ πράξῃ ευαγγελικῶς, ἄνευ τῆς ἐν χάριτι βοήθειας τοῦ Θεοῦ. Ὁ ἄνθρωπος προσφέρει ἐκ μέρους του τὴν θέλησιν, ὁ δὲ Θεὸς τὴν χάριν, καὶ ἐκ τῆς κοινῆς αὐτῶν συνεργασίας δημιουργεῖται ἡ προσωπικότης τοῦ χριστιανοῦ.

Εἰς ὄλην τὴν κλίμακα τῆς τελειοποιήσεώς του ἡ χάρις εἶναι διὰ τὸν χριστιανὸν ἀναγκαία. Δὲν δύναται ὁ ἄνθρωπος νὰ προσοικειωθῇ οὐδεμίαν ευαγγελικὴν ἀρετὴν ἐὰν δὲν βοηθῇ αὐτὸν ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ, ἐὰν δὲν συνεργῇ αὐτῷ ἡ χάρις. Τὰ πάντα ἐν τῷ Χριστιανισμῷ εἶναι ἀποτελέσματα τῆς χάριτος καὶ τῆς ἐλευθερίας, διότι τὰ πάντα εἶναι θεανθρώπινα.

Ὁ ἅγιος Ἰσαὰκ ἰδιαίτερος ὑπογραμμίζει καὶ ἐξαιρεῖ τὴν θεανθρωπίνην συνεργασίαν τῆς θελήσεως τοῦ ἀνθρώπου καὶ τῆς χάριτος τοῦ Θεοῦ εἰς ὄλην τὴν ζωὴν τοῦ χριστιανοῦ. Ἡ χάρις ἀνοίγει τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ ἀνθρώπου εἰς τὸ νὰ διακρίνῃ τὸ ἀγαθὸν καὶ τὸ κακόν, βεβαιώνει τὸ φρόνημα αὐτοῦ ἐν τῷ Θεῷ, ἀποκαλύπτει εἰς αὐτὸν τὰ ἐσόμενα, καὶ ἀνατέλλει ἐντὸς αὐτοῦ φῶς κρυπτόν¹⁰⁷.

Ὅσον περισσότερο δίδει ὁ Θεὸς τὴν χάριν εἰς τὸν ἄνθρωπον τῆς πίστεως, τόσο καὶ ἀποκαλύπτει εἰς αὐτὸν τοὺς κρημνοὺς καὶ τὰς ἀδύσοις τοῦ ἐν τῷ κόσμῳ καὶ τοῖς ἀνθρώποις κακοῦ. Ταυτοχρόνως παραχωρεῖ αὐτῷ ἔτι περισσότερο τοὺς πειρασμούς, διὰ νὰ δοκιμάσῃ τὴν ἐκ Θεοῦ διδομένην δύναμιν τῆς χάριτος, καὶ διὰ νὰ ἀισθανθῇ καὶ γνωρίσῃ, διὸ μόνον μετὴν βοήθειαν τῆς χάριτος δύναται νὰ νικήσῃ τοὺς πλεόν φοβεροὺς καὶ σκανδαλώδεις πειρασμούς. Μόλις δὲ ἴδῃ ἡ χάρις, διὸ ἐν τῇ ψυχῇ τοῦ ἀνθρώπου ἔχει ἀρχίσει ἡ αὐτοπεποίθησις, καὶ ἀρχίσει οὕτως «λογίζεσθαι μέγα περὶ ἑαυτοῦ», εὐθὺς ἀπομακρύνεται ἀπὸ αὐτόν, διὰ νὰ ὀρμησοῦν ἐπ' αὐτὸν οἱ πειρασμοί, «ἕως ἂν μάθῃ τὴν ἑαυτοῦ ἀσθένειαν» καὶ ἐν ταπεινώσει προσφύγῃ τῷ Θεῷ¹⁰⁸.

Διὰ τῆς συνεργείας τῆς χάριτος τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς θελήσεώς του ὁ ἄνθρωπος ἀξάνει διὰ τῆς πίστεως εἰς ἄνδρα τέλειον¹⁰⁹. Τοῦτο γίνεται βαθμιαίως, διότι

ἡ χάρις εἰσέρχεται εἰς τὴν ψυχὴν «κατὰ μικρὸν καὶ μικρόν»¹¹⁰. Αὕτη δίδεται ἰδίως τοῖς ταπεινοῖς. Ὅσον μεγαλυτέρα ἡ ταπεινώσις, τόσο μεγαλυτέρα ἡ χάρις. Καὶ ἐν τῇ χάριτι καὶ ἡ σοφία. «Σοφίζονται ὑπὸ τῆς χάριτος οἱ ταπεινόφρονες»¹¹¹.

Ἡ ἐν χάριτι σοφία ἀποκαλύπτει βαθμιαίως εἰς τοὺς ταπεινόφρονες ἕνα ἕνα τὰ μυστήρια, καὶ τὸ μυστήριον τοῦ πάσχειν. Οἱ ταπεινόφρονες γνωρίζουν διὰ τί πάσχει ὁ ἄνθρωπος. Ἡ χάρις ἀποκαλύπτει εἰς αὐτοὺς τὸ νόημα τῶν ἀληθειῶν. Ὅσον περισσότερο ἔχει τὴν χάριν ὁ ἄνθρωπος, τόσο περισσότερο σαφὲς ἔχει καὶ τὸ νόημα τῶν παθημάτων καὶ τῶν πειρασμῶν. Ἐὰν δὲ μετὴν ἀδράνειαν καὶ τὴν φιλαμαρτησίαν του στερήσῃ ἑαυτὸν τῆς χάριτος ὁ ἄνθρωπος, στερεῖται τότε τοῦ μόνου μέσου, διὰ τοῦ ὁποῖου δύναται νὰ δικαιώσῃ τὰ παθήματα καὶ τοὺς πειρασμοὺς καὶ νὰ δώσῃ νόημα εἰς αὐτά.

6) Ἡ κάθαρσις τοῦ νοῦς

Διὰ τῆς συνεχοῦς μεταπλάσεως τοῦ ἑαυτοῦ του διὰ τῶν ἐν χάριτι ἀσκήσεων ὁ ἄνθρωπος ἐκδιώκει βαθμιαίως τὰς ἀμαρτίας καὶ τὰ πάθη ἐξ ὅλου τοῦ εἶναι του καὶ ἐκ τῶν ὀργάνων τῆς γνώσεως, καὶ τοιουτοτρόπως θεραπεύει τὰ ὄργανα αὐτὰ ἀπὸ τὰς θανατηφόρους ἀρρωσιῶς καὶ καθιστᾷ αὐτὰ ὑγιᾶ. Ἡ ἐξυγιάνσις τῶν ὀργάνων τῆς γνώσεως εἶναι ταυτοχρόνως καὶ ἡ κάθαρσις αὐτῶν ἀπὸ τῆς ἀμαρτίας καὶ τῶν παθῶν. Ἰδίως δὲ δίδεται ἰδιαίτερα προσοχὴ εἰς τὸ κύριον ὄργανον τῆς γνώσεως — τὸν νοῦν —, διότι ὁ ῥόλος του ἔχει ἀποφασιστικὴν σημασίαν εἰς τὸ θεσίλειον τῆς προσωπικότητος τοῦ ἀνθρώπου.

Εἰς οὐδὲν ἄλλο χρειάζεται τόσο πολὺ ἡ αὐτοσυγκέντρωσις τῆς προσευχῆς καὶ ἡ ἀγρυπνία, ὅσον εἰς τὸ ἔργον τῆς καθάρσεως τοῦ νοῦς. Εἰς τὴν ἐργασίαν αὐτὴν ὁ ἀσκητὴς τῆς πίστεως πρέπει νὰ ἐπιστρατεύσῃ ὅλας τὰς δυνάμεις του, οὕτως ὥστε διὰ τῶν ευαγγελικῶν ἐν χάριτι ἀρετῶν νὰ μεταπλάσῃ καὶ μεταμορφώσῃ τὸν νοῦν του. Εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο ὁ ἅγ. Ἰσαὰκ μᾶς προσφέρει πλοσίαν τὴν ἐμπειρίαν του.

Κατ' αδιόν, ἡ ἀκαθαρσία καὶ ἡ παχύτης τοῦ νοῦς προέρχονται ἀπὸ τὴν γαστριμαργίαν¹¹². Ὅθεν ἡ νηστεία εἶναι τὸ πρῶτον μέσον διὰ τὴν κάθαρσιν τοῦ νοῦς. Κατὰ τὴν φύσιν του ὁ νοῦς εἶναι λεπτός καὶ ἰοχνός¹¹³. Ἡ δὲ παχύτης εἶναι τὸ παρὰ φύσιν ἐπεισελλθὸν ἀπὸ τὴν ἀμαρτίαν. Διὰ τῆς προσευχῆς ὁ νοῦς λεπτύνεται καὶ γίνεται διανγής¹¹⁴. Διὰ τῆς ἐργασίας ἐπὶ τοῦ ἑαυτοῦ του ὁ ἄνθρωπος ἀποβάλλει ἀπὸ τὸν νοῦν του τὸν σκληρὸν φλοιὸν τῆς ἀμαρτίας καὶ οὕτω τὸν λεπτύνει καὶ τὸν καθιστᾷ διορατικόν¹¹⁵.

Μεταπλάττων ἑαυτὸν διὰ τῶν ἐν χάριτι ἀσκήσεων ὁ ἄνθρωπος, ἀποκιᾶ τὴν καθαρότητα τοῦ νοῦς, διὰ δὲ τῆς τοῦ νοῦς καθαρότητος «ἐρχεται εἰς τὸ βλέπειν τὰ μυστήρια τοῦ Θεοῦ»¹¹⁶. «Ἡ κάθαρος τοῦ σώματος ἐστὶν ὁμοίότης ἐκ τοῦ μολυσμοῦ τῆς σαρκός. Ἡ κάθαρος τῆς ψυχῆς ἐστὶν ἡ ἐλευθερία τῶν κρυπτῶν παθῶν, τῶν ἐν τῇ διανοίᾳ συνισταμένων. Ἡ κάθαρος δὲ τοῦ νοῦς ἐστὶν ἐν τῇ τῶν μυστηρίων ἀποκαλύψει»¹¹⁷.

Μόνον ἡ διὰ τῆς χάριτος καθαρθεῖσα διάνοια δύναται νὰ παρέχῃ τὴν καθαρὰν, τὴν πνευματικὴν γνῶσιν. «Ἐως ἂν ἐλευθερωθῇ ἡ διάνοια ἐκ τῶν πολλῶν λογισμῶν, καὶ ἔλθῃ εἰς μίαν ἀπλότητα τῆς καθαρότητος, οὐ μὴ δυνηθῇ αἰσθηθῆναι τῆς γνώσεως τῆς πνευματικῆς»¹¹⁸. Οἱ ἐν τῷ κόσμῳ τοῦτῳ ἄνθρωποι «οὐ δύναται καθαρθῆναι τὴν διάνοιαν διὰ τὴν πολλὴν τῆς κακίας ἐπίγνωσιν. Ὅλιγοὶ δὲ εἰσὶν οἱ δυνάμενοι ὑποστρέφειν εἰς τὴν πρώτην καθαρότητα τῆς διανοίας»¹¹⁹. Ἡ διαμονὴ ἐν τῇ προσευχῇ καθαρίζει τὸν νοῦν, τὸν φωτίζει καὶ γεμίζει αὐτὸν μὲ τὸ φῶς τῆς ἀληθείας¹²⁰. Αἱ ἀρεταί, ὀδηγούμεναι ὑπὸ τῆς ἐλεημοσύνης, δίδουν εἰς τὸν νοῦν τὴν γαλήνην μετὰ λαμπρότητος¹²¹. Ἡ κάθαρος τοῦ νοῦς δὲν εἶναι μία πράξις διαλεκτικοῦ, διανοητικοῦ, θεωρητικοῦ εἶδους, ἀλλὰ πράξις τῆς ἐν χάριτι ἐμπειρίας καὶ ἐξ ὀλοκλήρου ἠθικῆ τοιαύτη. Ὁ νοῦς καθαρίζεται ἐν νηστείαις καὶ ἀγρυπνίαις καὶ ἡσυχίαις καὶ προσευχαῖς καὶ ἐν ἄλλαις ἀσκήσεσιν¹²².

Ἦ εἶναι ἡ καθαρότης τοῦ νοῦ; — Ἡ καθαρότης τοῦ νοῦ εἶναι ὁ φωτισμὸς ἐν

τοῖς θείοις, μετὰ τὴν πράξιν τῶν ἀρετῶν¹²³. Τοῦτο σημαίνει διὲ ἡ καθαρότης τοῦ νοῦς εἶναι καρπὸς τῆς ἀσκήσεως ἐν ταῖς ἀρεταῖς. Ἡ ἐργασία τῶν ἀρετῶν πολλαπλασιάζει τὴν χάριν εἰς τὸν ἄνθρωπον καὶ ἡ παρουσία τῆς χάριτος καθαρίζει τὸν νοῦν ἀπὸ τοῦς πονηροῦς λογισμοῦς¹²⁴. Χάρις εἰς τὰς πράξεις τῶν ἀρετῶν ὁ νοῦς τῶν ἁγίων καθίσταται καθαρὸς, διανγής καὶ διορατικός¹²⁵. «Ἡ καθαρότης τῆς ψυχῆς χάρισμά ἐστὶ τὸ πρῶτον τῆς φύσεως ἡμῶν. Καὶ ἐκτὸς καθαρότητος τῶν παθῶν, οὐ θεραπεύεται ἡ ψυχὴ ἐκ τῶν νόσων τῆς ἀμαρτίας, οὐδὲ κἀταί τὴν δόξαν, ἣν ἀπώλεσεν ἐν τῇ παραβάσει. Ἐὰν δὲ τις ἀξιοθῇ τῆς καθάρσεως, ὅπερ ἐστὶν ὑγεία ψυχῆς, ἐν αὐτοῖς τοῖς πράγμασιν ἐνεργητικῶς ὑποδέχεται ὁ νοῦς αὐτοῦ χάραν ἐν αἰσθήσει τοῦ πνεύματος· γίνεται γὰρ υἱὸς τοῦ Θεοῦ καὶ ἀδελφὸς τοῦ Χριστοῦ»¹²⁶.

Ἐὰν νικήσῃ τὰ πάθη ὁ ἄνθρωπος, ἀποκιᾶ τὴν καθαρότητα τῆς ψυχῆς¹²⁷. Ὁ «σκοταισμὸς τοῦ νοῦ» προέρχεται ἀπὸ τὴν ἀνελεημοσύνην καὶ τὴν ὀκνηρίαν¹²⁸. Αἱ ἀρεταὶ εἶναι «πέτρους τοῦ νοῦς», δι' ὧν προσεγγίζει τοῖς ἐπουρανίοις¹²⁹. Ὁ Χριστὸς ἀπέστειλεν εἰς τοὺς ἀποστόλους τὸ Ἅγιον Πνεῦμα, τὸ Ὅποῖον «ἐκάθησε καὶ ἐτελείωσε τὸν νοῦν αὐτῶν, καὶ ἐνεργητικῶς ἐνέκρωσεν ἐντὸς αὐτῶν τὸν παλαιὸν ἄνθρωπον τῶν παθῶν, καὶ ἐνεργητικῶς ἐξωλοποίησεν ἐν αὐτοῖς τὸν καινὸν τοῦ πνεύματος ἄνθρωπον»¹³⁰.

Διεσκορπισμένοι διὰ τῶν ἀμαρτιῶν καὶ ἀκαθάρτων λογισμῶν ὁ νοῦς, συγκεντροῦται διὰ τῆς προσευχῆς, τῆς ἡσυχίας καὶ τῶν ἄλλων ἀσκήσεων¹³¹. Ὅταν ὁ νοῦς ἀπελευθερωθῇ «ἐκ τῆς συμπλοκῆς τῶν παθῶν», τότε εἰς τὴν ἀρχὴν εἶναι ὡς «ὄρνις ἀπερὸς», ἡ ὁποία ἀγωνίζεται νὰ ὑψωθῇ διὰ τῆς προσευχῆς ὑπεράνω τῶν γῆινων πραγμάτων, ἀλλὰ δὲν δύναται διότι «ἀκμὴν ἐπὶ πρόσωπον τῆς γῆς ἔρπει». Τοῦτο κατορθώνει μετὰ τὴν πολλὴν ἀκῆσιν ἐν ταῖς ἀρεταῖς, διότι διὰ τῶν ἀρετῶν ὁ νοῦς συνάγει ἑαυτὸν καὶ ἀποκιᾶ τὰς πέτρους¹³².

Ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ εἶναι ἡ δύναμις ἡ

συνάγουσα τὸν νοῦν¹³³. Ἡ μελέτη τῶν τροπαρίων καὶ τῶν καθισμάτων, ἡ μνήμη τοῦ θανάτου καὶ ἡ ἐλπίς τῆς μελλούσης ζωῆς, «αὐτὰ συνάγουσι τὸν νοῦν καὶ οὐκ ἀφίσσιν αὐτὸν ρέμβεσθαι»¹³⁴. Ὁ προσορισμὸς τοῦ νοῦ εἶναι νὰ γίνῃ βασιλεὺς τῶν παθῶν¹³⁵, νὰ ἐξουσιάζῃ τῶν αἰσθήσεων¹³⁶, νὰ καταστῇ ὁ τῶν αἰσθήσεων κυβερνήτης¹³⁷.

Ὁ σκοπὸς ὄλων τῶν νόμων καὶ τῶν ἐντολῶν τοῦ Θεοῦ εἶναι ἡ καθαρότης τῆς καρδίας¹³⁸. Ὁ Κύριος ἐνεσαρκώθη διὰ νὰ καθαρίσῃ τὴν ψυχὴν καὶ τὴν καρδίαν ἀπὸ τὴν κακίαν καὶ διὰ νὰ τὰς ἐπαναφέρῃ εἰς τὴν ἀρχαίαν κατάστασιν¹³⁹. Ἄλλὰ ὑπάρχει διαφορὰ εἰς μετὰξὺ καθαρότητος τοῦ νοῦ καὶ τῆς καθαρότητος τῆς καρδίας. Ὁ ἅγ. Ἰσαὰκ γράφει: «Τί διαφέρει ἡ καθαρότης τοῦ νοῦ τῆς καθαρότητος τῆς καρδίας; — Ἄλλη μὲν ἐστὶν ἡ καθαρότης τοῦ νοῦς, εἰτέρα δὲ ἡ τῆς καρδίας. Ὁ μὲν γὰρ νοῦς, μία ἐστὶ τῶν τῆς ψυχῆς αἰσθήσεων ἡ δὲ καρδία ἐστὶν ἡ περιέχουσα καὶ κρατοῦσα τὰς ἔνδον αἰσθήσεις. Καὶ αὕτη ἐστὶν ἡ ρίζα. Καὶ εἰ ἡ ρίζα ἅγια, καὶ οἱ κλάδοι ἅγιοι. Ἦγουν ἐὰν καθαρθῇ ἡ καρδία, δηλοῦν ὅτι καὶ πᾶσαι αἱ αἰσθήσεις καθαίρονται»¹⁴⁰.

Ἡ καρδία ἀποκιτᾷ τὴν καθαρότητα διὰ πολλῶν θλίψεων καὶ στερήσεων καὶ δακρύων καὶ διὰ τῆς ἀπονεκρώσεως πάντων τῶν «κατὰ κόσμον κοσμικῶν»¹⁴¹. Τὸ πένθος καὶ τὰ δάκρυα καθαρίζουν τὴν καρδίαν ἀπὸ τὴν ἀκαθαρσίαν¹⁴². Εἰς τὴν ἐρωτήσιν: «Τί ἐστὶ τὸ σημεῖον, καὶ πότε γινώσκει ὁ ἄνθρωπος ὅτι ἤλθεν ἡ καρδία εἰς καθαρότητα;» ὁ ἅγ. Ἰσαὰκ ἀπαντᾷ: «Ὅταν πάντας ἀνθρώπους καλοὺς θεωρῇ, καὶ οὐ φαίνηται εἰς αὐτῷ ἀκάθαρτος καὶ βέβηλος»¹⁴³.

Τὴν καθαρότητα τῆς καρδίας καὶ τὴν καθαρότητα τοῦ νοῦς ἀποκιτᾷ εἰς διὰ τῆς ἀσκήσεως. «Ἡ ἀσκησις μήτηρ τοῦ ἁγιασμοῦ ἐστίν»¹⁴⁴. «Ἡ ἀρετὴ ἡ σωματικὴ ἐν τῇ ἡσυχίᾳ τὸ σῶμα καθαίρει ἐκ τῆς ὕλης τῆς ἐν αὐτῷ»¹⁴⁵. «Ὅμως «οἱ σωματικοὶ κόποι ἄνευ τῆς τοῦ νοῦ καθαρότητος, ὡς ἄτεκνος μήτρα, καὶ μαστοὶ κατάβητοι. Τῇ τοῦ Θεοῦ γνώσει προσεγγίσει οὐ δύναν-

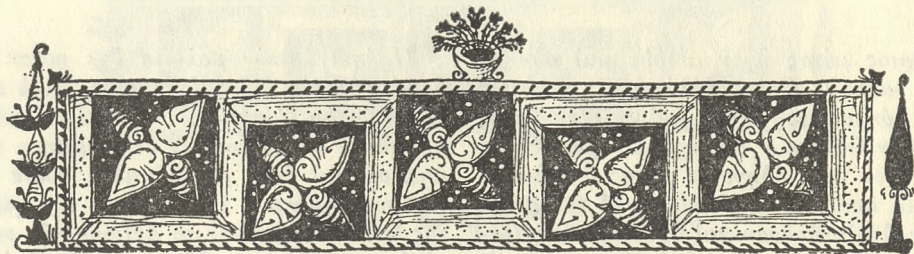
ται. Καὶ τὸ μὲν σῶμα κατάκοπον ποιῶσιν, ἐκρίζουν δὲ πάθη ἐκ τοῦ νοῦς οὐ φροντίζουσιν. Διὰ τοῦτο θεριοῦσιν οὐδένα»¹⁴⁶.

Τὸ σημεῖον τῆς καθαρότητος εἶναι: τὸ νὰ εὐφραίνεται εἰς μετὰ τῶν εὐφραϊνομένων καὶ νὰ κλαίῃ μετὰ τῶν κλαιόντων, νὰ ἀσπνθῇ μετὰ τῶν ἀσπνθῶν καὶ νὰ πενήθῃ μετὰ τῶν ἀμαρτωλῶν, νὰ χαίρεται μετὰ τῶν μετανοούντων καὶ νὰ κοινωνῇ τοῖς παθήμασι τῶν πασχόντων, νὰ μὴ ἐλέγχῃ τινὰ καὶ ἐν τῇ ἀγγελίᾳ τῆς διανοίας του νὰ θεωρῇ πάντας τοὺς ἀνθρώπους ἁγίους καὶ καλοὺς¹⁴⁷.

Ὁ νοῦς δὲν δύναται νὰ καθαρισθῇ οὐτε νὰ συνδοξασθῇ μετὰ τοῦ Χριστοῦ, ἐὰν τὸ σῶμα δὲν συμπάσῃ ὑπὲρ τοῦ Χριστοῦ. Ἡ δόξα τοῦ σώματος εἶναι «ἄποταγῆ σωφροσύνης μετὰ τοῦ Θεοῦ», ἡ δὲ δόξα τοῦ νοῦ — «ἡ θεωρία ἡ ἀληθινὴ περὶ τοῦ Θεοῦ»¹⁴⁸. Τὸ κάλλος τῆς σωφροσύνης ἀποκιτᾷ ὁ ἄνθρωπος ἐν νηστειαῖς, ἐν προσευχῇ, ἐν δάκρυσι¹⁴⁹. Ἡ καθαρότης τῆς καρδίας καὶ τοῦ νοῦς, ἡ ἐξυγιάνοις τοῦ νοῦς καὶ τῶν λοιπῶν ὀργάνων τῆς γνώσεως — εἶναι καρπὸς τῆς πολλῆς γυμνασίας ἐν ταῖς ἐν χάριτι θεανθρωπίναις ἀσκήσεσιν. Εἰς τὸν καθαρὸν νοῦν τοῦ ἀσκητοῦ τῆς πίστεως ἀναβλύζει ἡ πηγὴ τοῦ φωτός, τὸ ὁποῖον πλημμυρίζει μὲ ἡδονὴν τὸ μυστήριον τοῦ κόσμου καὶ τῆς ζωῆς¹⁵⁰.

(Συνεχίζεται)

ΠΕΡΙ ΘΕΙΑΣ ΕΝΩΣΕΩΣ ΚΑΙ ΒΙΟΥ ΘΕΩΡΗΤΙΚΟΥ

ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΚΑΛΛΙΣΤΟΥ ΚΑΤΑΦΥΓΙΩΤΟΥ

Γ'

ΒΕΒΑΙΑ και αυτή η κίση συνάγεται σε μιὰ ένότητα. Ἄλλα ἡ κίση είναι σύνθετη και πολυμερής και έχει αρχή ἀφοῦ εἶναι κισιτή. Τὸ ἕνα όμως πὸν κίζει τὰ πάντα, δὲν είναι μονάχα ἕνα ἐπειδὴ ἔκτισε τὰ πάντα, τὰ ὁποῖα, παρὰ τὴν πολλαπλότητά τους, εἶναι ἐνοποιημένα πρὸς ἕνα κοινὸν σκοπὸν, ἀλλὰ εἶναι και ἄκτιστον ὡς πρωταρχικὸν αἴτιον τῆς κίσεως. Κι' εἶσι, ὁ νοῦς, ἀναγόμενος ἀπὸ τὴν θέαν τῶν κισιτῶν, εἶναι φρυσικὸν νὰ καταλήξῃ σὲ κάτι πὸν ἀποτελεῖ τὴν ἀρχή και τὴν αἰτία τῆς τάξεως, τῆς ἁρμονίας και τῆς ένότητος, δηλαδὴ σὲ ἕνα.

Ἐὰν ὁ νοῦς δὲν σταματήσῃ σὲ ἕνα, κατ' ἀνάγκην σιτὴν πορεία του δὲν θὰ εὗρῃ κανένα τέρας, πρᾶγμα παράλογον. Γιατί κάθε κινούμενον και δημιουργημένον, κάποτε δὲν ὑπῆρχε και μὴ ὑπάρχον ἤδη ὑπάρχει. Ἄν δὲ ἔχει ἀρχή, ἐπόμενον και νὰ κινήται. Πρέπει λοιπὸν νὰ ζητηται, ποῖδ εἶναι ἐκεῖνο πὸν τὸ δημιουργήσε και τοῦ ἔδωσε κίνηση. Ἀσφαλῶς εἶναι κάτι ἀκίνητον, ἀφοῦ αὐτὸ εἶναι τὸ κινήσαν. Ἐὰν δὲν εἶναι εἶσι, τότε ποῖδ εἶναι ἐκεῖνο πὸν κινεῖ αὐτὸ πὸν εἶναι ἐπάνω ἀπὸ κάθε ἀρχή, ἐπειδὴ εἶναι ἀναρχον;

Ἐφ' ὅσον λοιπὸν εἶναι ἀκίνητον, εἶναι και ἀρρεπιον. Ἐὰν εἶναι ἀρρεπιον, ἀρα εἶναι και ἀπλουν, γιατί ἂν ἦταν σύνθε-

τον θὰ ἔπασχε τρεπίτητα, ἐκεῖνο πὸν εἶναι ἀπὸ τὴν φύση του ἀρρεπιον και γιατί ἡ σύνθεση ἀποιελεῖ ἔναρξη συγκρούσεως· ἡ δὲ σύγκρουση εἶναι ἡ ἀρχή διαλύσεως, δηλαδὴ ἡ ἐσχάτη συνέπεια τῆς κινήσεως.

Τὸ ἕνα λοιπὸν δὲν πάσχει ἀπὸ σύνθεσης για νὰ μὴ θεωρηθῇ διι θρίσκειται σὲ ἐναντιότητα οὔτε ἀπὸ ἐναντιότητα πάσχει, γιατί αὐτὸ θὰ ὀδηγοῦσε σιτὴ διάλυση, ἀλλ' οὔτε μπορεῖ νὰ γίνη δεκτὸν διι διαλύεται. Δὲν πρέπει νὰ ἀποδώσωμεν τροπήν και κίνηση σὲ ἀρρεπιον και ἀκίνητον, ἐπειδὴ αὐτὸ εἶναι τὸ κινοῦν ὄχι τὸ κινούμενον, αὐτὸ δημιουργεῖ, δὲν ἐδημιουργήθη ἢ δημιουργεῖται. Ἐὰν εἶναι ἀρρεπιον και ἀκίνητον, κατ' ἀνάγκην εἶναι ἀσύνθετον γι' αὐτὸ και ἀπλουστάτον και ἀπολύτως ἕνα ὑπερκόσμιον. Πρὸς τὸ ὁποῖον ἕνα, ἀννυούμενος ὁ νοῦς, ἐξέρχεται ἀπὸ ὄλα τὰ κισιτά, ἀπὸ τὸν ἔρωτα και τὴν «ἀπόβλεψη» πὸν ἔχει σὲ ὑπέρκalon και σὲ ὑπὲρ πάντα τὰ ὄνια· και ἀκριβέστερα, σ' αὐτὸ ἀπὸ τὸ ὁποῖον προήλθαν τὰ πάντα και πρὸς τὸ ὁποῖον φρυσικῶς κατευθύνονται. Ἀφοῦ εἶσι συμβαίνει, κατ' ἀκολουθίαν ὁ νοῦς γίνεται ἀνώτερος τῶν παθῶν. Γιατί ἐπόμενον εἶναι νὰ καταπαύουν οἱ ἐνέργειες τῶν αἰσχωρῶν παθῶν, ὅταν ὁ νοῦς ἀνεβαίνει σὲ θεῖον και ἀσχολεῖται μὲ τὸ κάλλος του. Γι' αὐτὸ ὁ Μωσαϊκὸς Νόμος λέγει· «αὐτῶ μόνω λατρεύσεις», δηλαδὴ τὸ ἕνα. Ἐπομένως πρέπει νὰ ἀννυόμεθα εἰς τὸ κορυφαῖον ἕνα, ἐὰν θέλωμεν και τὸν θεῖον Νόμον νὰ ἐφαρμόζωμεν, ἀλλὰ και ἀνώτεροι τῶν παθῶν νὰ γινώμεθα.

ις'. Λέγει τὸ Δευτερονόμιον (λβ', 12)

«Κύριος μόνος ἦγεν αὐτοὺς καὶ οὐκ ἦν μετ' αὐτῶν Θεὸς ἀλλότριος». Βλέπεις τὴν δύναμιν τοῦ μόνου καὶ ἐνιαίου Θεοῦ, ὅτι δὲν ὑπῆρχε σ' αὐτοὺς ἀλλότριος Θεός, ἐφ' ὅσον τοὺς ὀδηγοῦσε μόνος ὁ Κύριος; Ἄλλὰ ὅμως τοὺς ὀδηγοῦσεν ὁ Θεὸς ἐφ' ὅσον ἀκολουθοῦσαν καὶ ὄχι διὰν ἀπεσιρέφοντο. Πρὸς ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον κανεὶς ἀκολουθεῖ, σ' αὐτὸ καὶ στρέφεται. Συνεπῶς ἂν θέλωμεν νὰ μὴ ἔχωμεν ἄλλον θεὸν ἢ δαίμονα ἢ πάθος, ἃς ἀκολουθῶμεν τὸν μόνον καὶ ἕνα, στρεφόμενοι πρὸς αὐτὸ νοερώς. Ἔτσι θὰ ἐφαρμόζεται καὶ σὲ μᾶς τὸ λεχθὲν φρονοῦντες ὅτι ὁ Κύριος μόνος ἄγει ἡμᾶς. Ὡς ἐκ τούτου δὲν θὰ εἶναι μαζί μας θεὸς ἀλλότριος.

ιζ'. Ἄν καὶ ἀπὸ τὸν ἕνα, ἀλλὰ διαφορειακὰ ἀπὸ τὸν ἕνα προέρχονται τὰ πολλά. Διότι ὁ τρόπος, κατὰ τὸν ὁποῖον τὰ ὄντα προήλθαν ἀπὸ τὴν πρώτην ἐνάδα, εἶναι διάφορος. Γιατὶ τὰ μὲν ἀπὸ τὰ ὄντα ἔχουν ἀρχὴν καὶ εἶναι κτιστά· τὰ δὲ ἐξ αὐτῶν εἶναι ἄκτιστα, μὴ ἔχοντα χρονικὴν ἀρχὴν. Καὶ ὅλα μὲν, παρὰ τὸν διάφορον τρόπον ὑπάρξεώς τιν, ἔχουν αἰτίαν τὸ ὑπερούσιον ἕνα. Καὶ ἄλλα μὲν παρήχθησαν δημιουργικῶς, ἄλλα δὲ φυσικῶς ὑπάρχουν. Ὅμως δὲν πρέπει κανεὶς ἐξ ἴσου νὰ βλέπῃ καὶ νὰ ἀποδέχεται μὲ τὸν ἴδιον τρόπον τὰ κτιστὰ καὶ τὰ ἄκτιστα, ἀλλὰ τὰ μὲν κτιστὰ καὶ ἔχοντα ἀρχὴν πρέπει νὰ τὰ βλέπωμεν ὄχι καθ' ἑαυτὰ, ἀλλὰ διὰ τὸν δημιουργόν τιν ὅπως δηλαδὴ βλέπομεν σὶν καθρέπτην τὸ εἰκονιζόμενον πρόσωπον. Δὲν πρέπει δὲ νὰ παραμένωμεν σὶν θέαν τῆς κίσεως, εἰμὴ μόνον ἐπειδὴ δι' αὐτῆς φαγερῶνται ὁ κίσις, χωρὶς νὰ προσδοκῶμεν πνευματικὴν ὠφέλειαν. Ἄλλὰ πρὸς τὰ ἄναρχα καὶ φυσικὰ πρέπει νὰ στρεφόμεθα, ὄχι ἀναγόμενοι ἀπὸ αὐτὰ, ἀλλὰ ἀγαπῶντες αὐτὰ καθ' ἑαυτὰ καὶ τὴν πηγὴν αὐτῶν. Γιατὶ ἐκεῖνα εἶναι τὰ πραγματικὰ ἀξιαγάπητα καὶ σ' αὐτὰ εὐρίσκεται φυσικῶς τὸ κορυφαῖον ἕνα, εἶναι αὐτὰ μᾶλλον τοῦ ἐνὸς ἄκρου καὶ κορυφαίου (δηλαδὴ οἱ ἀρετῆς), ὡς φυσικῆς οὐσιώδεις ἐνέργειες τοῦ Θεοῦ.

Πρέπει λοιπὸν μάλιστα ὄχι μόνον νὰ δεχόμεθα τὶς θεῖες ἐνέργειες, ἀλλὰ καὶ νὰ ἐνοῦμεθα μ' αὐτὲς καὶ ν' ἀγωνιζόμεθα δι' αὐτῶν νὰ φθάσωμεν σὶν μίμηση τοῦ πρώτου καὶ ἐνὸς μόνου καλοῦ, ὥστε μὲ τὴν συνεργίαν καὶ τὴν βοήθειαν τῆς χάριτος, νὰ ἀποκτήσωμεν τὸ ἀξίωμα τῆς κατ' εἰκόνα καὶ ὁμοίωση δόξης τοῦ Θεοῦ. Ὡς ἐκ τούτου πρέπει μὲ διάκριση νὰ γνωρίζουμε, ὅτι ὁ νοῦς ἐκεῖνων πὸν βλέπει φυσιολογικὰ, ἀνάγεται διὰ τῶν δημιουργημάτων θεωρητικὰ, βλέποντας σὰν μέσα σὲ καθρέπτη τὸν ἕνα αἴτιον καὶ ἐνώνεται σὶν ἐνιαῖα ἔννοια τοῦ ἐνὸς ὑπερκοσμίου ἀπολύτου καὶ ἀουθητίως. Προκειμένου ὅμως γιὰ τὶς ἄναρχες καὶ φυσικῆς ἀρετῆς τοῦ Θεοῦ, ὁ νοῦς πρέπει νὰ ἐνώνεται πραγματικῶς καὶ θεωρητικῶς μ' αὐτὲς ὡσὰν μὲ τὸν Θεόν.

Πάντως ἀσχετῶς μὲ ποῖα αἴτια διαφορειακὰ ὁ νοῦς συνάγεται, χάριν τοῦ ἐνός, εἴτε μὲ τὰ φυσικὰ τοῦ Θεοῦ, εἴτε μὲ τὰ δημιουργημένα ὄντα, ἢ μὲ φυσικὸν τρόπον ἢ μὲ πρακτικὸν ἢ θεωρητικὸν καὶ εἴτε, ὁ νοῦς, χρησιμοποιεῖ ἕνα ἢ πολλά, ἐὰν δὲν ἀποβλέπει εἰς τὴν ἐνωσὴν τοῦ μὲ τὸ ἕνα καὶ ἂν ἢ πρὸς ἑαυτὸν ἐνοποιήσῃ τοῦ δὲν ἔχει τελικὸν σκοπὸν, βοηθούμενος καὶ φωτιζόμενος ὑπὸ τοῦ ἁγίου Πνεύματος, νὰ θεωρήσῃ τὸ ἕνα (ἀπλῶς, ἐνοειδῶς τε καὶ μονοειδῶς), αὐτὸ κρινεται ὑπὸ τοῦ Θεοῦ ὡς ἁμαρτία, ἂν καὶ φαίνεται ὅτι ἡ ἐνέργεια εἶναι καλὴ. Διότι, ὅσα προέρχονται ἀπὸ τὸ ἕνα, καλῶς χρησιμοποιούμενα ὀδηγοῦν σὶν ἕνα.

Ὁ μέγας Διονύσιος ὁ ἀρεοπαγίτης λέγει, ὅτι κάθε ἄκτιστη φωτοφανὴς ἐνέργεια, προερχομένη ἐκ τοῦ Πατρὸς καὶ ἀπὸ ἀγαθότητος καὶ σιελλομένη πρὸς ἡμᾶς, πάλιν, ὡσὰν δύναμις ἐνοποιῆς, πὸν εἶναι, μᾶς γεμίζει μὲ πόθους καὶ μᾶς ὠθεῖ νὰ ὑψωθοῦμε πρὸς τὴν ἐνότητα τοῦ «συναγωγοῦ» Πατρὸς καὶ τὴν θεοποιὸν ἀπλότητα. Ὁ Παῦλος λέγει: «ἐξ αὐτοῦ καὶ εἰς αὐτὸν τὰ πάντα». Ἐὰν λοιπὸν κάθε ἐνέργεια μᾶς δὲν ἀναδιβάξει εἰς τὸ ἕνα, παρεξέκλινε τοῦ σκοποῦ καὶ δὲν ἔγινε ὅπως ἔπρεπε. θ.

ΠΕΡΙ ΠΑΡΘΕΝΙΑΣ

ΑΓΙΟΥ ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ ΝΥΣΣΗΣ

Α' Ἐγκώμιον Παρθενίας

ΕΠΙΟΡΙΖΟΜΑΣΤΕ νὰ παραθέσουμε μόνο ἓνα μικρὸ τμῆμα ἀπὸ τὸν ἐγκωμιασμό της. «Εἰ δὲ χρῆ και δι' ἐγκωμίων τὴν μεγάλην ταύτην τοῦ Θεοῦ δωρεὰν ἀποσεμνύνειν, ἀρκεῖ πρὸς εὐφημίαν αὐτῆς ὁ θεὸς ἀπόστολος δι' ὀλίγων ρημάτων πᾶσαν ἐγκωμίων ὑπερβολὴν ἀποκρύντας, ὃς ἁγίαν και ἄμωμον τὴν κεκοσμημένην διὰ τῆς χάριτος ταύτης ὠνόμασεν» (Γρηγ. Νύσσης, περὶ Παρθενίας, ἔκδω. W. Jaeger, Leiden 1963, σελ. 251).

Πολὺ σημαντικὴ εἶναι στὸ σημεῖο αὐτὸ μιὰ ψυχολογικώτατη παρατήρηση τοῦ Ἀγίου πὼς τὰ ἐγκώμια γενικά, φέρνουν τὸ ἀντίθετο ἀπ' αὐτὸ ποὺ θέλουμε ἀποτέλεσμα, κάνοντας μάλιστα ὑποπτο και τὸν ἔπαινο. Γιατὶ ἀπλούστατα ὅ,τι ἀπ' τῆ φύση του εἶναι μεγαλειώδες, φαίνεται ἀπὸ μόνο του τὸ θαῦμα και δὲν ἔχει καμμιὰ ἀνάγκη ὑπεράσπισης μὲ λόγια. Πράγμα ποὺ συμβαίνει μὲ τὸν οὐρανὸ, τὸν ἥλιο ἢ κάτι ἄλλο ἀπὸ τὰ θαύματα τοῦ κόσμου. Περιγράφοντας τὴ δύναμη τῆς παρθενίας ὁ ὑψητέης συγγραφέας, τὴ βλέπει νὰ εὐρίσκειται στοὺς οὐρανοὺς, νὰ χορεύει μὲ τις ὑπερκόσμιες ἀγγελικὲς δυνάμεις και νὰ φέρνει τὴ σωτηρία, κατεβάζοντας τὸ Θεὸ μὲ τὴν ἀνθρώπινη ζωὴ και ἀναπτερώνοντας στὸν ἀνθρώπο τὴν ἐπιθυμία τῶν οὐρανῶν.

Ἄς δοῦμε πάλι τὸ θαυμασιὸν κείμενο. «Ἐπεὶ οὖν τοσαύτη ἐστὶ τῆς παρθενίας ἡ δύναμις, ὡς και ἐν τοῖς οὐρανοῖς παρὰ τῶν πατρῶν τῶν πνευμάτων μένειν και μετὰ τῶν

ὑπερκοσμίῶν χορεύειν δυνάμεων και τῆς ἀνθρωπίνης σωτηρίας ἐφάπτεσθαι, τὸν Θεὸν δι' ἑαυτῆς πρὸς τὴν τοῦ ἀνθρώπινου βίου κοινωνίαν κατάγουσα, τὸν δὲ ἄνθρωπον ἐν ἑαυτῇ πρὸς τὴν τῶν οὐρανίων ἐπιθυμίαν περοῦσα και οἰνεὶ σύνδεσμός τις γινομένη τῆς ἀνθρωπίνης πρὸς τὸν Θεὸν οἰκειώσεως, τὰ τοσοῦτον ἀλλήλων ἀφεστῶτα τῇ φύσει τῇ παρ' ἑαυτῆς μεσιτεία εἰς συμφωνίαν ἀνάγουσα, τις ἂν εὐθεθεῖ δύναμις λόγων συναπιούσα τῷ μεγέθει τοῦ θαύματος;».

Ἰδιαίτερη αἴσθηση δημιουργεῖ τὸ γεγονός ὅτι, ἀνάμεσα στοὺς ὕμνους και τὰ ἐγκώμια γιὰ τὴν παρθενία, ὁ νεώτερος ἀδελφὸς τοῦ μεγάλου ἀσκητικοῦ Πατρὸς και Ἱεράρχου τῆς Καισαρείας, ἀφήνει ἐλεύθερα τὸν ἑαυτοῦ νὰ ξεσπάσει σὲ μιὰ θλιβερὴ ὁμολογία, ὅτι τὰ καλὰ τῆς παρθενίας εἶναι μιὰ μάταιη και ἀνώφελη πιά γι' αὐτὸν γνώση, ἀφοῦ ὁ ἴδιος δεσμεύτηκε ἀπὸ τὸν ἔγγαμο βίῳ και εἶναι μόνο θεατῆς τῶν ξένων καλῶν και μαρτυρῆς τῆς μακαριότητος τῶν ἄλλων. Μόνο ὅταν κοιμήθηκε «ἡ ὄντως ἱερὰ και ἱερέως σύζυγος» Θεοσεβεία, ἀποχαιρέτησε ὁ τῆς «ρητορικῆς διδάσκαλος» τὸν κόσμο και ἀπομακρύνθηκε στὸν πόντο γιὰ νὰ δοθεῖ πιά δλοκληρωτικὰ στὰ ἀσκητικὰ παλαίσματα, ζώντας τὴ μοναδικὴ πολιτεία στὸ μοναστήρι τοῦ ἀδελφοῦ του Μεγ. Βασιλείου.

Ἄξιζε νὰ δεῖ κανεὶς τὴν ὁμολογία του μέσα ἀπὸ τὸ ἀριστουργηματικὸ του κείμενο. «Νυνὶ δὲ τρόπον τινα ματαία και ἀνόητος ἢ γνώσις ἐμοὶ τῶν τῆς παρθενίας καλῶν... μακάριοι δὲ ἐν οἷς ἐν ἔξουσία τῶν βελτιῶν ἐστὶν ἡ αἴρεσις, και οὐκ ἀπειτεχνίσθησαν τῷ κοινῷ προληφθέντες βίῳ, καθάπερ ἡμεῖς οἶον τι χάσματι πρὸς τὸ τῆς

παρθενίας καύχημα διειργόμεθα, πρὸς ἣν οὐκ ἔστιν ἐπανελθεῖν ἔτι τὸν ἀπαξ τῷ κοσμητῷ βίῳ τὸ ἴχνος ἐναπερείσαντα. Διὰ τοῦτο θεαταὶ μόνον τῶν ἀλλοτρίων ἔσμεν καλῶν ἡμεῖς καὶ μάρτυρες τῆς ἐτέρων μακαριότητος» (σελ. 256). Νομίζουμε πὼς ἡ μαρτυρία τοῦ Ἁγίου εἶναι πολὺ σημαντικὴ πάνω στὸ θέμα αὐτό, ἀφοῦ εἶχε ἄμεση γνώση τῶν πραγμάτων. Συμπερασματικὰ καταλήγει, ὁ πῶ ἀριόδιος πὸν θὰ μπορούσε νὰ μιλήσει Ἄσσητῆς Ἐπίσκοπος Νύσσης, ὅτι ἡ διαφορὰ τοῦ ἔγγαμου βίου ἀπὸ τὴν παρθενία εἶναι ὅση ὑπάρχει μεταξύ τῶν οὐρανίων καὶ τῶν ἐπιγείων.

Β' Σύγκριση γάμου καὶ παρθενίας

α) Τὰ δεινὰ τοῦ γάμου: Γιὰ τὴν προσβολὴ λοιπὸν τῆς παρθενίας ὁ Ἱερὸς Πατὴρ ἀναγκάζεται νὰ καταφύγει στὴ σύγκρισή της μὲ τὸ γάμο. Περιγράφει τὴν τραγικότητα τῆς κοινῆς ζωῆς, ἐξετάζοντας υἱόλιστα διεξοδικὰ τὰ δυσάρεστα πὸν συμβαίνουν μέσα στὸ γάμο. Χαρακτηριστικώτατα ὁ Ἅγιος γράφει: «Θεώρησον ἐπὶ τῆς παρουσίας τοῦ βίου σκηνῆς τὰς ἐν αὐτῷ τραγωδίας, ὧν χορηγὸς γίνεται τοῖς ἀνθρώποις ὁ γάμος. Ἐλθὲ ἐπὶ τὰ δικαστήρια. Ἀνάγκωθι τοὺς περὶ τούτων νόμους. Ἐκεῖ κατόψει τὰ τῶν γάμων ἀπόρητα» (σελ. 266). Εὐστοχα παρατηρεῖ, ὅτι, καὶ στὴν πῶ εὐχάριστη ἔγγαμη συμβίωση, ὑπάρχει τὸ στοιχεῖο τῆς λύτης γιὰτὶ ἀκριβῶς ἡ προσδοκία τοῦ θανάτου προκαλεῖ φόβο καὶ ταραχή, μὲ ἀποτέλεσμα νὰ χάνεται ἡ εὐθυμία, ἀφοῦ διαψεύδονται ὅλες οἱ ἐλπίδες καὶ τὰ ὄνειρα γιὰτὴ τῆ ζωῆ. Πόσες φορές, σημειώνει, ἡ χαρὰ τῆς γέννησης ἐνὸς παιδιοῦ μετεβλήθη σὲ θρήνους. Ἀλλὰ καὶ ὁ ἐρχομὸς ἐνὸς παιδιοῦ, δὲν δημιουργεῖ λιγότερους κινδύνους καὶ φόβους. Μήπως ὁ φόβος τῆς χηρείας, ἀλλὰ καὶ ἡ ἴδια ἡ χηρεία, δὲν δημιουργεῖ τόσες συμφορές; Ἐπειτα, κ' ἂν αὐτοὶ πὸν εὐτυχοῦν μέσα στὸ γάμο, ταράσσονται ἀπὸ τὴ σκέψη καὶ τὸ φάσμα τοῦ θανάτου πὸν ἔρχεται, τότε, ὅσοι δυστυχοῦν στὸ γάμο τους θεωροῦν σὰν συμφορὰ τὴν ἀναβολὴ τοῦ θανάτου.

Βέβαια ὁ γάμος δὲν εἶναι ἀπ' αὐτὰ πὸν καταδικάζονται, οὔτε εἶναι ξένος ἀπὸ τὴν εὐλογία τοῦ Θεοῦ. Εἶναι σαφῶς μία οἰκονο-

μία τῆς ἀνθρώπινης ἀδυναμίας. Γενικά, αὐτὴ εἶναι ἡ πεποιθήση ὄχι μόνον τοῦ ἁγίου Νύσσης, ἀλλὰ καὶ ὀλόκληρης τῆς χορείας τῶν ἁγίων Πατέρων στὸ πρόβλημα «ὅτι οὐδὲ ὁ γάμος τῶν κατεγνωσμένων ἔστιν».

Παραθέτουμε τὸ σχετικὸ κείμενο τοῦ Ἱεροῦ Πατρός: «Μηδεὶς δὲ διὰ τούτων ἡμῶς ἀθετεῖν οἰέσθω τὴν οἰκονομίαν τοῦ γάμου· οὐ γὰρ ἀγνοοῦμεν ὅτι καὶ οὗτος τῆς τοῦ Θεοῦ εὐλογίας οὐκ ἠλλοτρίωται» (σελ. 282). Καμμιά ὄμως σύγκριση τῆς ἔγγαμης ζωῆς, μὲ τὴν ἐλευθερία τῆς παρθενίας, δὲν εἶναι δυνατόν νὰ γίνεῖ. Δὲν κλαίει αὐτὴ, γιὰ τὴν ὀρφάνια, γράφει. Δὲν θρηνεῖ γιὰ τὴ χηρεία. Πάντοτε θρίσκειται μαζί μὲ τὸν ἀφθαρτο Νυμφίο. Ὁ θάνατος δὲν τὴν χωρεῖ ἀπὸ τὸ ποθούμενο, ἀλλὰ τὴν ἐνώνει μ' αὐτό, γιὰτὶ τότε θρίσκειται μαζί μὲ τὸν Χριστό. (Φίλιπ. 1, 23).

β) Περιερισπασμὸς τοῦ γάμου: Μετὰ τὴν ἀπαρίθμηση τῶν δεινῶν τοῦ γάμου, πὸν στέκεται ἐμπόδιο στὴν ἀγγελικὴ ζωὴ τῆς παρθενίας, ὁ θεὸς Γρηγόριος ἀναπτύσσει τὴν ἀποψη, ὅτι θὰ ἦταν καλὸ νὰ μὴ ἀποφύγει κανεὶς τὸ γάμο, ἀλλὰ καὶ μέσα σ' αὐτὸν νὰ ἔχει τὴν ἐπιθυμία του στραμμένη στὸ Θεό. Ζώντας μὲ σωφροσύνη στὸ γάμο, σύμφωνα μὲ τὸ παράδειγμα τοῦ πατριάρχου Ἰσαάκ, πὸν «μέχρι μιάς ὥδινος ὑπηρετήσας τῷ γάμῳ» περιφρόνησε τὰ σωματικὰ αἰσθητήρια καὶ ἔγινε μύστης τῶν ἀοράτων. Τοῦτο ὄμως εἶναι σχεδὸν ἀκατόρθωτο.

Εἶναι γεγονὸς, πὼς ὁ γάμος δημιουργεῖ διάχυση καὶ περιερισπασμὸ τῆς διανοίας, πὸν ἀναγκαστικὰ καταμερίζεται στὶς φροντίδες τοῦ βίου τούτου. Εἶναι ἀδύνατο, δηλώνει κατηγορηματικὰ ὁ ἅγιος Νύσσης, ὅποιος σκορπίζει τὸ νοῦ σὲ πολλὰ πράγματα, νὰ ἐπιθυμήσει, νὰ κατανοήσει καὶ νὰ δεῖ τὸ Θεό. Ἡ ἀλήθεια αὐτὴ ἰσχύει κατ' ἔξοχὴν γιὰ τὸν ἔγγαμο βίο, γιὰτὶ αὐτὸς εἶναι γεμᾶτος ἀπὸ μέριμνες γιὰ πράγματα κοσμικὰ καὶ ὀδηγεῖ σὲ συμβιασμούς καὶ υποχωρήσεις. Ἔτσι ὁ ἔγγαμος διχάζεται μεταξύ Θεοῦ καὶ τοῦ κόσμου. Ἀντίθετα ὁ ἄγαμος εἶναι ἐλεύθερος νὰ μεριμνᾷ τὰ τοῦ Κυρίου καὶ νὰ ἀσκεῖται στὴν τελειότητα, δίχως νὰ ἐμπλέκεται «ταῖς τοῦ βίου πραγματεῖαις», ἀφοῦ ἔτσι κινδυνεύει νὰ μὴ ἀ-

ρέσει τελικά στον στρατολογήσαντα αυτόν Χριστόν.

Για την κατοχύρωση αυτής της αλήθειας καταφεύγει και πάλι ο θεόπνευστος συγγραφέας στα γλαφυρά του ολοζώντανα παραδείγματα. Μας θυμίζει το νερό, που όταν διασχίζεται σε πολλά ρυάκια γίνεται αδύνατο και δυσκολοκίνητο. «Όταν όμως όλα τα ρυάκια συγκεντρωθούν σε ένα, γίνεται χρήσιμο. Το ίδιο ακριβώς συμβαίνει και με τον ανθρώπινο νοῦ. Ἐάν είναι διασκορπισμένος παντού δὲ θὰ ἔχει καμιά δύναμη για νὰ ὀδηγηθεῖ στο πραγματικό ἀγαθό. Ἐάν ὅμως συγκεντρωθεῖ στον ἑαυτό του, τότε θὰ ἀνεβαίνει πρὸς τὰ ἄνω καὶ θὰ κατανοεῖ τὸ Θεό.

Σ' ἓνα δεύτερό του παράδειγμα, βλέπει πάλι τὸ νερό, πού, όταν εἶναι κλεισμένο μέσα σ' ἓνα σωλήνα, πολλές φορές ἀπὸ τὴν πίεση ἀνεβαίνει πρὸς τὰ πάνω καὶ δὲν ἔχει ποῦ νὰ χυθεῖ — όταν ἡ κίνησή του εἶναι καταφορική — ἔτσι καὶ ὁ ἀνθρώπινος νοῦς, μὲ τὸ νὰ περισφίγγεται ἀπὸ παντοῦ μὲ τὴν ἐγκράτεια, σὰν ἀπὸ κάποιο σταθερὸ σωλήνα, θ' ἀνέβει πρὸς τὰ ἄνω, πρὸς τὸ Θεό, ἀφοῦ δὲν ἔχει ποῦ νὰ λοξοδρομήσει.

Καὶ στὸ τρίτο ὁμορφο παράδειγμα, ὁ ἱερός Γρηγόριος λέγει: «Ὅπως ἀκριβῶς αὐτὸς ποῦ δὲν παίρνει τὰ παραπλανητικὰ δρομάκια, σὴν ὀδοιπορία του, θὰ φυλάξει τὸν ἑαυτό του στὸν ἴδιο πιά δρόμο, ἔτσι καὶ ἡ διάνοιά μας, μὲ τὴν ἀποστροφή τῶν ματαίων θὰ γνωρίσει σωστὰ τὴν ἀλήθεια καὶ θὰ δεῖ τὸν Θεό. Ὅμοια μπορεῖ νὰ πετύχει κανεὶς τὴν ἀληθινὴ γνώση καὶ ὄραση τοῦ Θεοῦ στὸν παρθενικὸ βίον, γιατί μόνο ὁ παρθένος μπορεῖ νὰ γίνῃ «μανικὸς ἐραστής τοῦ Θεοῦ, Αὐτῷ μόνῳ κολλῶμενος

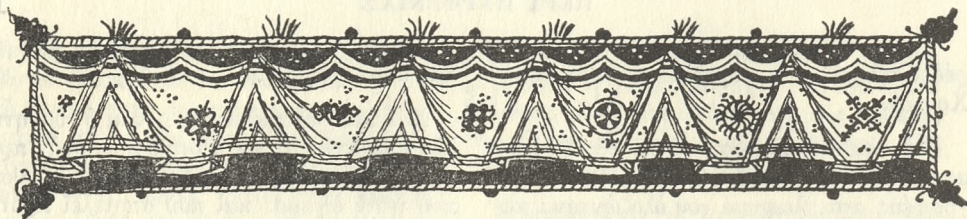
καὶ κατατρυφῶν».

Χαρακτηριστικὰ ἀναφέρεται, ὁ ὕμνητὴς τῆς παρθενίας ἅγιος Γρηγόριος, σὴν προφήτιδα Μαριάμ, τὴν ἀδελφὴ τοῦ Μωϋσῆ, ποῦ ἦταν ἄγαμος καὶ ποῦ ἀποτελεῖ προτύπωση τῆς Θεοτόκου Μαρίας. Τὸ τύμπανο, ποῦ μεταχειρίζεται μετὰ ἀπὸ τὴ διάβαση τῆς θαλάσσης κ' ἦταν πρώτη στὰ ἄσματα τῶν γυναικῶν, δείχνει τὴν παρθενία, γιατί ὅπως τὸ δέριμα του εἶναι νεκρὸ σῶμα, ἔτσι καὶ ἡ παρθενία εἶναι νέκρωση σώματος.

Σὰν πρότυπα τῆς παρθενικῆς ζωῆς, παρουσιάζει ὁ Ἅγιος τοὺς μεγάλους προφήτες Ἥλία καὶ Ἰωάννη, ποῦ ἔζησαν τὴν ἀκριβεία αὐτῆς τῆς ζωῆς καὶ δὲ μπλέχτηκαν μὲ τίς φροντίδες καὶ τοὺς περισπασμούς τοῦ κόσμου, «ὅτι καθαρὰν τε καὶ ἀμιγῆ πάσης ὕλικῆς προσπαθείας τὴν ἑαυτῶν ἐπιθυμίαν ἀπ' ἀρχῆς εἰς τέλος τῷ Κυρίῳ ἀνέθηκαν, οὔτε εἰς τέκνον στοργῆν, οὔτε εἰς γυναικῶν φροντίδα οὔτε εἰς ἄλλο τι τῶν ἀθροπίων ἀπασχολήσαντες» (σελ. 279).

Μιά, λοιπόν ἀπὸ τίς φροντίδες τοῦ κόσμου εἶναι καὶ ὁ γάμος, μᾶλλον δὲ ἡ ἀρχὴ καὶ ἡ ρίζα τῆς ἀσχολίας μας μὲ τὰ μάταια καὶ πρόσκαιρα. «Ἐν δὲ τῶν σπουδαζομένων ὁ γάμος ἐστὶ, μᾶλλον δὲ ἀρχὴ καὶ ρίζα τῆς τῶν ματαίων σπουδῆς» (σελ. 281). Ἀκριβῶς αὐτὴ ἡ στοργὴ πρὸς τὸν κόσμον καὶ τίς μέριμνές του διασκορπίζει τὴν καρδιά καὶ τὸ νοῦ καὶ δημιουργεῖ δυσπαλάκτη συνήθεια πρὸς τὰ ταπεινά. Ἀναφέρει μάλιστα ὁ Ἅγιος, ὅτι ἐγνωρίσε πολλοὺς ποῦ στὴ πρώτη τους ἡλικία ἦσαν ἐραστὲς τῆς σαφροσύνης, ἀλλὰ ἔκαναν ἀρχὴ μὲ τὴν ἀπόλαυση τῶν ἡδονῶν κ' ἐσυνήθησαν σ' αὐτὲς μὲ ἀποτέλεσμα νὰ φύγῃ ἡ ἐπιθυμία τῆς ὁμῆς πρὸς τὰ ἄνω. ἰ.θ.σ.

“ΠΡΟΣ ΝΕΟΥΣ...”

ΕΣΑ σεις ἀνακατατάξεις και ἀναθεωρήσεις τῶν πάντων στήν ἐποχή μας ἐντάσσουμε σάν νεολογισμόν και τὸ «ἔτος τοῦ παιδιοῦ». Ἴσως ἡ καθιέρωση τοῦ παρελθόντος ἔτους στήν ηἰδημένη μερίμνα γιὰ τὰ παιδιά νὰ ἀποτελῇ μιὰν ἐμμεση ὁμολογίαν τῆς ἐγκαταλείψεώς του, ἢ μιὰ ἀναγνώριση ὅτι ὁ κόσμος ναγαρεῖ ἀπὸ τὴν κακὴ ἀγωγή τῶν παιδιῶν.

Οἱ «Ἄθων. Διάλογοι» γιὰ νὰ μὴ ἀπουσιάζουν ἀπὸ τὴν καθολικὴ προσπάθεια τῆς ὑποδείξεως τρόπου ἀγωγῆς τῆς παιδικῆς ψυχῆς, παρέδωσαν τὸ προηγούμενο ἄρθρο συνεργάτου μας λογίου μοναχοῦ. Σὲ συνάρτηση μὲ αὐτὸ θὰ δημοσιεύσουμε μερικὲς ἀνέκδοτες ἐπιστολὲς τοῦ σοφοῦ και ἁγίου ἱερομονάχου Ἀθανασίου τοῦ Ἰθρηίτου, ποὺ ἔστειλε μαζὴ μὲ ἄλλες στὸν υἱὸν εὐλαβοῦς φίλου του. Ὁ νέος δὲν ἦταν τότε περισσότερο ἀπὸ δεκαπέντε ἔτων γι' αὐτὸ και ὁ γέροντας τῶν 80 ἔτων ἀναγκαζότανε νὰ συγκραταβαίνει σὴ σκέψη και τὴ γλῶσσα τοῦ παιδιοῦ.

Στις χριστοκεντρικὲς ἐπιστολὲς τοῦ μακαρίτου ἁγιορείτου Ἀθανασίου εἶναι χαρακτηριστικὸν τὸ παιδαγωγικὸν ὕφος του. Δολεῖται ὁ ἅγιος γέροντας ἀπὸ τὰ ἴδια λόγια του και τὶς συγχολλησιατικὲς συλλήψεις του, ὅπως τὸ διεπίστωσαν ὅσοι τὸν ἐγνώρισαν. Μὰ πὺ πολλὸ τὸν κατενόησαν οἱ συμῆστες του, διὰν μάλιστα μιλοῦσε, σὲ νοῦντες και «αἰσθημένους», γιὰ τὴν ἄπειρη ἀγαθότητα τοῦ Θεοῦ και τὴν «φαινετὴ λαμπάδα και μητέρα τοῦ Θεοῦ».

Τὸ πρόβλημα τῆς ἐπιβίωσης τῆς Ἑλληνικῆς Φυλῆς, ἀλλὰ και πάσης Φυλῆς,

και τῆς διατηρήσεως τῆς ταυτότητός τῆς σχετίζεται μὲ τὴν ἀγωγήν τῆς παιδικῆς και νεανικῆς ψυχῆς διὰ τῆς ἑλληνοχριστιανικῆς παιδείας και κυρίως μὲ τὴν καλλιέργειαν τῶν ψυχῶν διὰ τῆς Ὁρθόδοξου εὐσεβείας. Ἡ ἀνάπτυξη τῆς ψυχῆς μὲ ξηρὲς τεχνολογικὲς και εἰδικὲς γνώσεις χωρὶς παράλληλη Ὁρθόδοξη γνώση και βίωση, δημιουργεῖ ψυχοσθενεῖς, κακοὺς, σαρκικοὺς και δαιμονιώδεις ἀνθρώπους. Γιατὶ «οὐκ ἀφιστάμενος τῆς θεωρίας τοῦ Θεοῦ ἢ θρησιώδης γίνεται, περιπίπτων στὸν θυμὸν ἢ δαιμονιώδης, δουλούμενος στὶς ἡδονές».

Ἄλλοίμονον στήν Ἑλλάδα, ἐὰν δὲν σταματήσῃ στὸν καιτῆφορον τῆς ἀδείας ποῦ πῆρε.

Ἰ. Μονὴ Ἰβήρων 11 Ἰαν. 1968

Ἀγαπητὲ Νίκο

Ἐλαβα πολλοὺς καιρετισμοὺς ἀπὸ διαφόρους φίλους, ἀλλὰ δυστυχῶς μὲ φράγκικες Παναγιές ποῦ δὲν μ' εὐχαριστοῦν καθόλου. Ἄλλὰ σὺ φαίνεσαι ὅτι εἶσαι διαλεκτὸς εἰς ὅλα και μοῦ ἔστειλες τὴν Παναγίαν ἀπὸ τὸ περιλάλητον Δαφνί. Εὐχαριστῶ λοιπὸν εὐχαριστῶ και σὲ και τοὺς ἐκλεκτοὺς σου γονεῖς διὰ τὰς εὐχὰς σας ἐπὶ ταῖς ἑορταῖς και τῷ Νέψῳ Ἔτε και εὐχομαι και ἐγὼ ὀλοψύχως πᾶσαν εὐλογίαν και χάριν παρὰ Θεοῦ και τῆς Παναγίας μας εἰς ὅλους σας και εἰς ὅλον τὸ σπῆτι σας. Πρέπει δὲ νὰ ξερωμεν ὅλοι ὅτι πολλὸ ἀρέσει νὰ εὐχόμεθα, ναὶ πολλὸ ἀρέσει εἰς τὸν Θεὸν νὰ εὐχόμεθα μεταξύ μας ὁ ἕνας ὑπὲρ τοῦ ἄλλου. Βεθαίως ἔλαβα τὸ προηγούμενον γράμμα σου μὲ τὰς καλάς ἐκεῖνας πληροφορίας διὰ τὸ «Θεοτόκε Παρθένε», διὰ τὴν μελέτην τῆς Ἁγίας Γραφῆς και τὴν ἐξομολογήσιν σου. Τὸ ἀνέγνωσε μὲ πολλὴν εὐχαρίστησιν και ὁ Πατὴρ Θεόκλητος και ἄλλοι μου φίλοι, ὅλοι δὲ τονίζουν τὸ ἀνώτερον ἐπίπε-

δον Χριστιανικής ανατροφής των γονέων σου, εις τους οποίους όφείλεις μετά Θεόν ό,τι καλόν έχεις. Καί τώρα ήλθεν ή ώρα να μαλώσουμε και να μαλώσουμε στα γερά δια τί; Δια τό δέμα. Τί ήτο αυτό τό πληθος των άποσταλέντων πραγμάτων; Έχάθησαν αυτού κάτω πτωκά παιδιά για τέτοια δώρα; Ήμεϊς έδω όί άγιορεΐται έχομε άτέλειαν εις την ζήχαριν και την άγοράζομεν εις τό ήμου της άζίας της, καθώς και τον καφέ. "Όταν άδεια-σα τό δέμα και τά είδα όλα με κάποια στενοχωρία, τί να κάμω; Έστράφην προς την εικόνα της Παναγίας και της είπα: Αυτά τά δώρα σό να τά πληρώσης εις τον Νικον και εις τους γονείς του. Ταυτοχρόνως προσκαλώ τον έφημέριον ιερέα πού λειτουργεί καθημερινώς, του δίω άπό τά δώρα και του λέγω: αύριον εις την θείαν λειτουργίαν να μνημονεύσης Νικολάου και γονέων αυτού, όπερ και έγινετο. "Ο Άπόστολος λέγει «έν παντί εύχαριστεΐτε» και τό κυδιαιότερον πράγμα, τό μισητότερον άπ' όλα, είναι ή άχαριστία.

"Η φίλια του κόσμου άπατειε τά δώρα, ώστε να λέγουν οι Γάλλοι: «τά μικρά δώρα διατηρούν την φίλιαν». "Η χριστιανική κατά Θεόν όμως φίλια δια να διατηρηθί δεν χρειάζεται δώρα, αλλά χριστιανικός χαρακτήρας να ταιριάζουν. Λοιπόν ένα δώρον ζητώ άπό σένα αγαπητέ Νίκο. Να είσαι πάντοτε καλός εις όλα σου, να χαίρειται πρώτα ό Θεός δι' ένα καλόν πλάσμα του με σένα, να χαίρωνται οι γονείς σου και να δοξάζουν τον Θεόν δια τον καλόν υιόν τους και να χαίρωνται και οι φίλοι σου, όπως έγω, δι' ένα χαριτωμένον Νικον, νικώντα κατά τό όνομά του πάν κακόν εις όλην του την ζωήν. Να είπης εις γονείς σου τάς θερμότητας εύχαριστίας μου και δια τάς εύχάς των και δια τά άποσταλέντα. Πάντοτε μετ' εύχών και συμπαθοūs χριστιανικής άγάπης.

"Ο φίλος σου 83 ετών Ίερομόναχος
"Αθανάσιος Ίδηρίτης

"Ι. Μονή Ίδήρων 25/7 Φεβρ. 1968

"Αγαπητέ Νίκο

Γιατί τά δικά σου τά γράμματα τά διαβάζω 2 φορές; Άπλούστατα διότι είναι καλλιγραφικά, καλογραμμένα και δεν κουράζουν παρά εύχαριστούν τον παραλήπτην. "Επειτα είναι και τό περιεχόμενον πού εύχαριστεΐ. Αυτή ή φροντίδα δια τά πτωκά παιδιά, αυτό τό πονό-

ψυχον ένδιαφέρον και αυτή ή έκατοντάδραχος συνδρομή, αυτά είναι αγαπητέ Νίκο, μά ένδειξεις και μία χειροपाστη μαρτυρία της εύγενοūs ψυχής και όχι τό φαγοπότι τό δικό μας κατά τάς άγίας έορτάς. "Όλοι οι σοφοί λέγουν: Τήν σπηγήν πού δίδεις εις τον πτωκόν αισθάνεσαι μεγαλειότεραν εύχαρίστησιν άπό εκείνον. "Ο δέ Κύριος λέγει ό,τι ό δίδων εις πτωκόν εις έμέ δίδει. Με καμμία άλλην άρετήν δεν δεσμεύεις τον Θεόν να σοϋ κάμη τοϋτο ή εκείνο τό καλόν, όσον με την κατά δύναμιν έλεημοσύνην εις πτωχούς.

Μού γράφεις δια τάς ήμέρας περι Κοινωνίας και ήτο δυνατόν με τρεις λέξεις να σοϋ γράψω. "Αλλ' όχι. θέλω να έρωτάς πάντοτε περι τούτου τον πνευματικόν πού πρό της Κοινωνίας θα έξομολογηθής και θα σοϋ διαβάση εύχην προς Κοινωνίαν, έστω και άν δεν έχης σοβαρά άμαρτήματα. Δεν πρέπει να λέγεις: έγω έχω όδηγία δια τάς ήμέρας τάυτας άπό τό "Άγιον "Όρος. "Υπερηφάνεια τοϋτο, άλαζονεία, έγωΐσμός. Παντοϋ και πάντοτε την ταπεινώσιν μας θέλει ό Θεός, προκειμένου μάλιστα περι Θείας Κοινωνίας. "Ο Θεός πού έπλυσε τους πόδας των μαθητών, έγινε νήπον έν φάτνη και γίνεται άκόμη ψιχίον άρτου εις την Θεϊαν Κοινωνίαν δια να θρέψη σένα και μένα με τό σμμά του και τό σμά του. Τ' άκούς; Φρίκη. Τί φιλόανθρωπος, φιλάγαθος, φιλόψυχος πού είναι ό Χριστός μας! Θέλεις να σοϋ γράψω και κάτι άλλο πού δεν έπρεπε να σοϋ τό γράψω; Δια τους διαγωνισμούς σου καθώς και δια τάς εύχάς σου ύπερ έμοϋ εις τον Κύριον, την Παναγίαν μας και τον "Αθανάσιον τον Μέγαν, ένεθυμήθην την παραγγελίαν του Κυρίου πού διατάσσει «εύχεσθε ύπερ άλλήλων» και έβαλα την έπιστολήν σου ένα είκοσιετρώρον έμπρός εις τον Χριστόν, την Παναγίαν και τον άγιον με όλόθερμον άμαρτωλήν εύχην δια τον γράφοντα και τά γραφόμενα. Δια τους διαγωνισμούς όμως χρειάζεται και μελέτη. «Σ ύ ν "Α θ η ν θ και χ ε ι ρ α κ ί ν ε ι». "Εκαμα έγω δάσκαλος και ξέρω άπό τιαϋτα βάσανα των μαθητών, όταν ήμην εις τό έξωτερικόν ως ιερέυς.

"Επί τούτοις χείρε και προόδευε με άγιαν καλοϋ νέου ζωήν πάντοτε προς εύχαρίστησιν Θεοϋ και χαράν των γονέων σου και όλων των γνωστών σου. "Ο ειλικρινέστερος φίλος σου.

"Ιερομ. "Αθανάσιος Ίδηρίτης

Ο ΑΓΙΟΣ ΙΩΑΝΝΗΣ Ο ΣΙΝΑΪΤΗΣ*

εμῆτος πνευματικῆ καὶ ἀσκητικῆ πείρα, ὁ ἅγιος Ἰωάννης, ἀναπτύσσει μὲ καταπληκτικὴν διεισδυτικότητά τις διάφορες φάσεις τοῦ πάθους τῆς γαστριμαργίας τοῦ 14ου κεφαλαίου τῆς «Κλίμακος». Ἐναλύει λεπτομερῶς τὴν διαδικασίαν γενέσεώς του, τὶς διάφορες μορφές ποῦ προσλαμβάνει, τὰ διαδοχικὰ στάδια ἀναπτύξεώς του, τὰ ἐνεργήματά του, τοὺς τρόπους καὶ τὰ μέσα ἀντιμετώπισεως καὶ θεραπείας του.

Εἶναι τόση ἡ φθορὰ τῆς ψυχῆς ἀπὸ τὴν γαστριμαργία, κατὰ τὸν θεῖον Σιναΐτην, ὥστε νὰ ἀποφαίνεται: «Ζητήσωμεν καὶ εὐρήσομεν τὰ παρ' ἡμῖν ναυάγια ταύτην μόνην ἐργαζομένην». Εἶναι ἄρκετὸν νὰ ἀναφερθῆ κανεὶς στὴν ἐτυμολογίαν τῆς λέξεως: γαστήρ - μῆρυγος = τρελλή, διὰ νὰ περιλάβῃ ὅλα τὰ κακὰ τοῦ πάθους αὐτοῦ.

Ἀντίθετα μὲ τὴν γαστριμαργίαν, σὸ ἐπόμενον κεφάλαιον, «περὶ ἀγνεΐας καὶ σωφροσύνης», ὁ ἅγιος Ἰωάννης, ἀναπτύσσει διεξοδικὰ τὴν φύση τῆς ὑψηλῆς αὐτῆς ἀρετῆς καὶ τὰ ἐνεργήματά της, τὶς συναρτίσεις της μὲ ἄλλες ἀρετές, τὶς μεθόδους τοῦ σατανᾶ καὶ τοὺς διαφόρου μορφῆς πολέμους ἀπὸ τὰ πάθη καὶ τοὺς δαίμονες, ὑποδεικνύοντας τὰ μέσα ἐπιτυχίας τῆς ἀγγελικῆς ἀπαθείας: ἐγκράτεια, ὑπακοή, ταπείνωση.

Μέσα στὰ ὀγδοντατρία κεφάλαια τοῦ Λόγου αὐτοῦ, παρουσιάζεται σφαιρικὰ καὶ μὲ κάθε λεπτομέρεια ἡ διαλεκτικὴ πράξεως καὶ λογισμῶν μεταξὺ ἀγνότητος καὶ πορνείας σὲ ὅλην τὴν κλίμακά τους.

Στὴ συνέχεια ἐκθέτει, ὁ σοφὸς διδάσκαλος, τὴν πείραν του γιὰ τὸ πάθος τῆς φιλαρ-

γυρίας καὶ τὴν ἀρετὴν τῆς ἀκτιμοσύνης, περιγράφοντας τὰ χαρακτηριστικὰ τους γνωρίσματα στὶς ποικίλες φάσεις τους, γιὰ ν' ἀκολουθήσουν οἱ ἐξ Ἰσοῦ μικροὶ Λόγοι, ἀλλὰ ἐξαιρετικὰ διαφωτιστικοί, «περὶ ἀναισθησίας», «περὶ ὕπνου καὶ προσευχῆς», «περὶ ἀγρυπνίας», «περὶ τῆς ἀνάνδρου δειλίας», ὅπου καὶ τὸ παροιμιώδες παράγγελμα: «Ἰησοῦ ὄνοματι μᾶστιζε πολεμίους· οὐ γὰρ ἔστιν ἐν τῷ οὐρανῷ καὶ ἐπὶ τῆς γῆς ἰσχυρότερον ὄπλον». Οἱ δὲ ἀναφερθέντες μικροὶ Λόγοι ἀνήκουν στὴν περιοχὴν τῶν διδασκῶν γιὰ τοὺς ἀρχαίους, οἱ ὁποῖοι στὴν ἀρχὴ πολεμοῦνται ἀπὸ τὸν ὕπνον καὶ τὴν δειλίαν, ἀλλὰ περιέχουν ἔξοχες τομὲς γιὰ τὰ ἀντίστοιχα πάθη καὶ τὶς ἀρετές, ποῦ ἀφοροῦν καὶ τοὺς προχωρημένους μοναχοὺς.

Θαυμάζει κανεὶς τὴν λεπτότητα τῆς διακρίσεως τοῦ μεγάλου αὐτοῦ διδασκάλου τοῦ μοναχικοῦ βίου, ποῦ ἀσφαλῶς ἀπέκτησε κατὰ τὴν πολυχρόνια πάλη του μὲ τὰ πάθη καὶ τοὺς δαίμονες. Ὁ προσεκτικὸς ἀναγνώστης ἔχει τὴν ἐντύπωση, ὅτι ὁ ἅγιος βλέπει τὶς μυστικότερες πτυχές τῆς ψυχῆς μὲ μὰ ἔκτακτη διαφάνεια καὶ στὰ μάτια του ὅλα εἶναι γυμνά.

Ἀκολουθεῖ ὁ 21ος Λόγος «περὶ τῆς πολυμόρφου κενοδοξίας» ποῦ, σὲ τριανταεξὴ κεφάλαια, ἐν συνδυασμῷ καὶ μὲ τὸν ἐπόμενον Λόγον «περὶ τῆς ἀκεφάλου ὑπερηφανίας», ποῦ ἐξαντλεῖται σὲ ἰσάριθμα τοιαῦτα, ὁ μύστης τῆς ἀληθείας, ἀναλύει μὲ ἀνεση ἀπὸ κάθε πλευρὰ ὅσες ἐκφάνσεις ἀνακαλύπτει σὸ δίδυμον αὐτὸ καὶ δαιμονικὸν πάθος. Μὲ διεισδυτικότητά ἀγιοπνευματικὴ φανερώνει τὶς δόλιες μεταμορφώσεις τῶν ἐνεργούντων δαιμόνων στὴν ψυχὴ, προκειμένου νὰ τὴν ἀπατήσουν κί' αὐτὴ ν' ἀπατήσῃ ἄλλους καὶ ἐπισημαίνει τὶς παραπλανητικὰς ἀλλαγὰς σχημάτων καὶ σεμνοτυφίας γιὰ νὰ διαλάβουν τὴν προσοχὴν καὶ νὰ ἐντοπισθοῦν τὰ πάθη αὐτά.

Παραθέτω δύο ἐκφραστικὰ χωρία, δηλω-

* Συνέχεια ἀπὸ τὸ 65 - 66 τεῦχος.

τικά του παραπλανητικού και χαμαιλεοντικού χαρακτήρος της υπερηφανίας και κενοδοξίας: «Υπερήφανός ἐστι, ῥα σσηπυία μὲν ἔσθθεν, ἔξωθεν δὲ τῆ ὥρα ἀποστίλβουσα» καὶ «Ἡμεῖς πολλάκις ἐπ' ἀτιμίας, καὶ ὑπακοῆ καὶ ἀοργησία, καὶ ἀμνησικακία, καὶ διακονία ἐπακολουθεῖν πεφυκάμεν». Μέσον ἀποφασιστικῆς θεραπείας τῶν δαμονικῶν αὐτῶν παθῶν, ὑποδεικνύει ὁ ὅσιος, ὅπως εἶναι φυσικόν, τὴν ταπείνωση.

Σὲ 14 κεφάλαια ἀναπτύσσεται τὸ θέμα τῶν βλασφημῶν λογισμῶν, οἱ ὅποιοι διακρίνονται σὲ λογισμοὺς ἐκ τῶν παθῶν καὶ ἐκ τῶν δαιμόνων. Ὁ ἅγιος ἀναφέρεται σὲ συγκεκριμένες περιπτώσεις μοναχῶν πολεμουμένων ὑπὸ τοῦ διαβόλου διὰ τῶν αἰσchrῶν καὶ βλασφημῶν λογισμῶν, ὅπως ἐπίσης ἐπισημαίνονται οἱ λογισμοὶ ποῦ τίκτονται ἐκ τῆς υπερηφανίας. Διὰ τὴν θεραπείαν τῶν πρώτων συνιστᾷ τὴν καταφρόνηση. Διὰ τοὺς δευτέρους, τὴν ταπείνωση.

Προβαίνοντας, ὁ ἅγιος Ἰωάννης, μεθοδικά, ἐξετάζει τὴν φύση τῶν ἀρετῶν, ἀφοῦ πλεον ἐπεράτωσε τὴν ἀνατομίαν τῶν διαφορῶν παθῶν τῆς νοσοῦσης ψυχῆς. Ἀφοῦ ἡ ψυχὴ, μὲ τὴν χάρη τοῦ Θεοῦ καὶ τοὺς προσωπικοὺς ἀγῶνας τῆς, ἔχει ἀπαλλαγῆ ἀπὸ τὴν ἐνέργεια τῶν παχυλῶν παθῶν τῆς, εἰσέρχεται εἰς ἓνα χῶρον ἐργασίας τῶν ἀρετῶν, χωρὶς τὴν ἔντονον καταδυναστείαν, ποῦ ὑφίστατο ἀπὸ τὰ πάθη, ἀλλὰ καὶ μὴ ἀκόμη τελειωθεῖσα.

Ἦδη ὁ μοναχὸς εὐρίσκεται στὴν ὁδὸν τῆς τελειώσεως καὶ στὸ στάδιον τῆς «μεσότητος». Ἀκριβῶς γι' αὐτὸ, δηλαδὴ γιὰ τὴν μὴ εἰσέτι στερῶσή του στὴν ἀρετὴ, γιὰ τὸν μὴ πλήρη φωτισμόν του καὶ γιὰ τὸν ἀτελεῆ ἀκόμα ἁγιασμόν του, διατελεῖ σὲ κίνδυνον ἐπιστροφῆς στὰ ἴδια πάθη, ἕως νὰ φθάσῃ στὴν μακαρίαν ἀπάθεια.

Ἦδη ὁ Ἄριστοτέλης ἐπεσήμανε τὸν κίνδυνον αὐτόν, λέγοντας: «Ἀχιθουροὶ ταῖς ἀρεταῖς αἰ κακία» καὶ ὁ Μένανδρος ποιητικὰ ἀποδίδει τὸ ἴδιον νόημα: «Ἐγγὺς ἀγαθῷ κακὸν παραπέφυκεν». Αὐτὴν τὴν πείραν ἔχων

ὁ Θεολόγος Γρηγόριος, ἔλεγε στὸν Ἐπατάφιόν του διὰ τὸν Μ. Βασίλειον: «Οὐ φαύλης τοῦτο τινες πεφιλοσοφῆκασιν, ὅτι παραπεπῆγασι ταῖς ἀρεταῖς αἰ κακία καὶ εἰσὶ πως ἀχιθουροί».

Ἀναχωρῶντας λοιπὸν ἀπὸ τὴν κοινὴν αὐτὴν ἐμπειρίαν, ὁ θεοφώτιστος Σιναΐτης, ἀναλύει μὲ κάθε λεπτομέρεια καὶ πολὺπλευρα τὶς σταδιακὰ κτώμενες ἀρετές, ἐφελκῶν τὴν προσοχὴν τῶν μοναχῶν ἐπὶ τῶν ἀναδυομένων ἀτελῶν μορφῶν τῶν ἀρετῶν, πολλάκις συμπλεκομένων μὲ κακίες ἐξ αἰτίας τῆς ἀτελείας τους, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ σατανικῆς παρενέργειας.

Περιοχές, μέσα στὶς ὁποῖες κενώνεται τὶς ἐν ἀγίῳ Πνεύματι ἐμπειρίες του, εἶναι οἱ ἀρετὲς «τῆς πραότητος, ἀπλότητος καὶ ἀκακίας», καὶ τῆς «ὑψίστου ταπεινοφροσύνης». Καὶ σὰν νὰ μὴ ἔφθανε ἡ σχολαστικὴ ἀνάλυση καὶ ἡ πνευματικὴ ἀνατομία ἐπάνω καὶ μέσα στὴν σάρκα καὶ στὴν ψυχὴν τῶν ἀρετῶν, ὁ μέγας ἰατρὸς ψυχῶν, ἀφιερώνει δύο μείζονες Λόγους καὶ ἓνα ἐλάσσονα μὲ τίτλον «περὶ διακρίσεως λογισμῶν», «περὶ διακρίσεως εὐδιακρίτου» καὶ «περὶ διακρίσεως». Οὐσιαστικὰ πρόκειται γιὰ ἓνα Λόγον διηρημένον σὲ τρία μέρη.

Ἐὰν ἡ διάκριση εἶναι, κατὰ πατερικὴν ἀπόφανση, ἡ βασίλισσα τῶν ἀρετῶν, γίνεται ἀμέσως ἀντιληπτόν, ὅτι οἱ Λόγοι αὐτοὶ κατὰ θάθος ἀποτελοῦν τὴν «κριτικὴν» τῶν παθῶν καὶ τῶν ἀρετῶν, καθορίζουν τί ἀκριβῶς εἶναι ἀρετὴ, τί κακία «φυσικὴ», τί δαμονικὴ, τί μέσα χρειάζονται γιὰ τὴν ἴαση τῆς ἁμαρτωλῆς ψυχῆς, πόσες ἀποκρῶσεις ἀρετῆς καὶ κακίας ὑπάρχουν, πόσον ὑπουλός εἶναι ὁ πόλεμος τοῦ σατανᾶ, πῶς ἡ Χάρη παιδαγωγεῖ καὶ «παρακαλεῖ», ποῖα εἶναι τὰ γνωρίσματα τῶν διαφορῶν πνευματικῶν σταθμῶν τῆς ψυχῆς καὶ γενικῶς ἀναλύουν, μὲ τὸ χαριτωμένον ἀποφθεγματικὸν ὕφος τοῦ ἀρχιτέκτονος τῆς «Κλίμακος», μὲ θαυμαστὴν λεπτότητα διακρίσεως τὸ μέγιστον καὶ μοναδικὸν τῶν προβλημάτων εἰς ὅλας τὰς φάσεις του: τὸ πρόβλημα τῆς θεώσεως, ἀφοῦ «ὁ ἄνθρωπος εἶναι ζῶον θεοῦμενον τῆ πρὸς Θεὸν νεύσει».

θ.μ.

“ΟΡΑCΙC.,* _____

ΤΟΥ ΟCΙΟΥ ΔΙΑΔΟΧΟΥ ΦΩΤΙΚΗΣ

β

Α ΗΘΕΛΑ νὰ μάθω, εἶπα, πῶς λοιπὸν ὁ Δαβὶδ λέγει στὸν Ψαλμὸν: «Ἐγὼ δὲ ἐν δικαιοσύνῃ, ὀφθῆσομαι τῷ προσώπῳ σου, χορτασθήσομαι ἐν τῷ ὀφθῆναί μοι τὴν δόξαν σου»;

— Αὐτό, ἀπήντησεν ὁ Πρόδρομος, ἐλέχθη ἀπὸ τὸν Προφήτην, ὅχι γιὰ νὰ δεῖξῃ ὅτι ἡ θεία φύση ἔχει πρόσωπον ἢ σχῆμα, ἀλλὰ ὅτι ὁ ἀνείδεος Πατὴρ μας θὰ φανερωθῇ στὸ πρόσωπον τοῦ Υἱοῦ μὲ μορφή καὶ δόξαν. Καὶ γι' αὐτὰ ἠυδόκησεν ὁ Θεός, νὰ ἔλθῃ ὁ Λόγος αὐτοῦ στοὺς ἀνθρώπους ὑπὸ μορφήν μὲ τὴν Σάρκωση, παραμένοντας ὅμως (πῶς ὅχι) στὴν παντοδύναμη δόξα του, ὥστε οἱ ἄνθρωποι νὰ βλέπουν στὴν ὕλική πυκνότητα τῆς δοξασμένης ἐκείνης σαρκὸς (γιατὶ μορφή βλέπει μορφή). Ἐννοεῖται καὶ μετὰ τὴν κάθαρσίν τους νὰ μποροῦν νὰ βλέπουν τὸ κάλλος τῆς ἀναστάσεως, σὰν νὰ βλέπουν τὸν Θεόν.

Ἐτσι λοιπὸν, ὁ μὲν Πατὴρ, κατὰ κάποιον μυστικὸν τρόπον θὰ φανερωθῇ στοὺς δικαίους — μὲ τὸν τρόπον ποὺ καὶ τώρα φαίνεται στοὺς ἄγγελους — ὁ δὲ Υἱός, ἐπειδὴ ἔχει σῶμα, θὰ φανερωθῇ σωματικῶς. Γιατὶ ἀληθινὰ εἶναι σωστόν, αὐτοί, ποὺ θὰ βασιλεύονται εἰς τοὺς μέλλοντας αἰῶνας ἀπὸ τὸν Θεόν, νὰ μέλλουν νὰ βλέπουν πάντοτε τὸν Κύριόν των, πρᾶγμα ἀδύνατον, ἐὰν ὁ Θεὸς Λόγος, διὰ τῆς ἐνανθρωπήσεώς του, δὲν παρουσιάζετο μὲ μορφήν.

— Ἀληθινὰ καὶ μὲ σοφίαν, εἶπα, ἐδίδαξες, ὁ Λόγος, φανερώνοντάς μου μὲ κάθε τρόπον τὴν θεικότητα τοῦ Βαπτιστοῦ Ἰωάννου. Λοι-

πὸν ἐκεῖνο ποὺ ἀκόμη θέλω νὰ μάθω, εἶπα, εἶναι νὰ μοῦ ἐρμηνεύσης πῶς εἶναι οἱ ἄγγελοι, θέμα ποὺ σχετίζεται, νομίζω, μὲ τὴν ψυχὴν μετὰ τὴν ἀνάσταση τοῦ σώματος.

— Τί θέλεις νὰ μάθης, ἀπεκρίθη.

— Οἱ ἄγγελοι ἔχουν αἴσθησις ἢ ὄχι;

— Σύμφωνα μὲ τοὺς κανόνας τῆς γνώσεως οἱ ἄγγελοι εἶχαν τὴν αἴσθησις καλοῦ καὶ κακοῦ, δυνάμενοι νὰ ἐκλέξουν τὸ ἕνα ἢ τὸ ἄλλο, χάρις στὸ αὐτεξούσιόν τους. Γι' αὐτό, καὶ κάποιοι ἀπ' αὐτούς, δουλωθέντες στὸ πάθος τῆς ὑπερφανεσίας, ἔπεσαν στὸ χάος σὰν ἀποστάται. Αὐτοὶ δὲ ποὺ δὲν παρεσύρθησαν ἀπὸ τὴν ἀποστασίαν, χάρις εἰς τὴν δοξολογίαν ἀπὸ τὸ θεῖον καὶ ἔνδοξον Πνεῦμα, διεφυλάχθησαν καθαροὶ καὶ ἀπαθεῖς, γι' αὐτὸ καὶ τώρα εἶναι σὲ κατάστασις ἀμετάβλητης ἡδονῆς δόξας. Ὡς ἐκ τούτου τὰ νοήματά τους εἶναι πάντοτε ὅμοια. Καὶ ὅχι μόνον ὁμοίως γνωρίζουν τὰ καλά, ἀλλὰ καὶ ὁμοίως ἀγνωστοῦν τὰ κακά. Ἐτσι δὲ θὰ συμβῇ καὶ μὲ τοὺς δικαίους, ὅπως ἐλπίζουμε κατὰ τὴν ἀνάστασις, ὅταν οἱ δίκαιοι προσφέρουν στὸν Θεὸν τὸν καρπὸν τῆς ἐλευθέρας τελείας ὑποταγῆς των στὸ θέλημά του.

— Κατενόησα. Ἦθελα νὰ μάθω, εἶπα, οἱ ἐπουράνιες ἐκεῖνες καὶ ἅγιες δυνάμεις, πῶς ἐπιτελοῦν τὴν ἕνωσιν, μὲ φωνὴν ἢ μὲ ἐνδιάθετον λόγον, ὅπως φρονοῦν κάποιοι;

— Μὲ φωνήν, εἶπε. Ἐὰν οἱ ἄγγελοι χαρακτηρίζονται ὡς «φλόγα πυρός», ὅπως λέγουν αἱ Γραφαί, γίνεται φανερόν, ὅτι ἔχουν τὸν Θεὸν μὲ κάποια ἀπερίγραπτη φωνή. Γι' αὐτὸ καὶ πολλοὶ ἅγιοι, πολλὰς φορὰς στίς ὀπτασίες τους, ἀασθάνονται τὴν φωνὴν τῶν ἁγγέλων, ὅπως ἀναφέρουν αἱ Γραφαί.

— Σαφές, εἶπα. Ἄλλὰ ἴσως κάποιοι παρα-

τηρήσουν, ότι ὅ,τι συμβαίνει με τὴν φωνὴν τῶν ἀγγέλων, αὐτὸ ἰσχύει καὶ γιὰ τὸν λόγον τους.

— Εἰς μὲν τὸν Θεόν, εἶπε, εἶναι πάντα δυνατά· γι' αὐτὸ καὶ φαίνεται ὡς ὁμλῶν, ὅταν θέλη, ἐνῶ παραμένει ὑπεράνω τῶν αἰσθητῶν ὡς μόνος αἴσιος ὑπάρχων. Αὐτὸ ὅμως εἶναι ἀδύνατον στοὺς ἀγγέλους. Γιατὶ ἂν μπορούσαν, μὴ ὁμλοῦντες νὰ φαίνεται ὅτι ὁμλοῦν καὶ αὐτοί, ὅταν ἤθελαν, αὐτὸ σημαίνει, ὅτι θὰ μπορούσαν νὰ δημιουργήσουν ἐκ τοῦ μηδενὸς ὅ,τι ἤθελαν (πράγμα ἄτοπον).

— Πολὺ καλὰ. Πῶς πρέπει νὰ φρονούμεν, εἶπα, γιὰ τὴν ψυχὴ, ποὺ χωρίζεται ἀπὸ τὸ σῶμα;

— Ἡ ψυχὴ, ἀπάντησε, ἀφοῦ χωρισθῆ ἀπὸ τὸ σῶμα, ἔως ὅτου τὸ ξαναπάρῃ κατὰ τὴν κοινὴ ἀνάστασι, ὑμνεῖ τὸν Θεὸν με τὸν ἐνδιάθετον λόγον, ἐπειδὴ ὁ ἄνθρωπος, ὡς ψυχὴ καὶ σῶμα, ἔλαβε ἀπὸ τὸν Θεὸν τὴν λαλίαν. Οἱ δὲ ἄγγελοι ἐπειδὴ εἶναι δημιουργημένοι σὰν μιὰ φύση ἀπλὴ ποὺ ἀγαπᾷ τοὺς ἴκους, ὅπως γνωρίζουμε, ἐκδηλοῦνται με ἀκατάπαυστες φωνές. Καὶ δὲν φθέγγονται σὰν με ὄργανον σωματικόν, ἀλλὰ αὐτὴ ἡ ἀεικινήσια τους ἀποτελεῖ τὴν αἰτίαν, κατὰ θεῖον τρόπον, παραγωγῆς ἐξαισίου ἴκτου. Γιατὶ τὸ ἀερῶδες τῆς ἀγγελικῆς φύσεως, ἐπειδὴ ἀγαπᾷ πολὺ νὰ ὑμνῆ τὸν Θεόν, ἐξωθεῖ τοὺς ἀγγέλους πάντοτε σὲ ἄπαυστες καὶ ἰσχυρόφωνες δοξολογίες.

— Ἐννόησα! Μὲ ποιὸν τρόπον, εἶπα, πρέπει νὰ ἐννοοῦμε, ὅτι οἱ ἄγγελοι μεταμορφώνονται, ὅταν στέλλονται ἀπὸ τὸν Θεὸν στοὺς ἀγίους;

— Σπάνιον μὲν νὰ ἀκουσθῆ καὶ παράδοξον, εἶπε, τὸ ἐρώτημα, γι' αὐτὸ καὶ ἡ ἀπάντησι ἀστοχεῖ. Παρὰ ταῦτα, πρέπει νὰ γνωρίζουμε, ὅτι οἱ ἄγγελοι μεταμορφώνονται σὲ ὅποιον μορφήν «σκεφθοῦν» κατὸ πλὴν ἐντολῆς τοῦ Θεοῦ. Στὴν εὐκόλῃ μεταμόρφωσί τους βοηθεῖ αὐτὴ ἡ ὑπερβολικὰ ἀραιὰ φύσις τους, ποὺ ἀμέσως συμμορφοῦται με τὴν θέλησί τους. Γιατὶ ἡ αἴσθησι τῶν ἀγγέλων, πυκνώνεται κατὰ ἕνα τρόπον με τὴν δύναμιν τῆς θελήσεως τους κα' ἔτσι με εὐκολία, ἐνῶ εἶναι ἀφανείς, ἐμφανίζονται μετασχηματισμένοι στὴν καθαρὴ ψυχὴ σὲ ὅποιον μορφή, ὅπως εἶπα, θε-

λήσουν. Γιατὶ μονάχα ἡ καθαρὰ καὶ πνευματικὴ ψυχὴ μπορεῖ νὰ ἰδῆ πλήρως τὴν μορφήν τοῦ σχηματισθέντος ἀγγέλου. Ἐὰν δὲ ἡ ψυχὴ, ποὺ καλεῖται νὰ ἰδῆ τὸν ἀγγελον ὑπὸ τὴν μορφήν ποὺ πῆρε, δὲν ἔχει τὴν ἀνάλογη δεκτικότητα, εἶναι ἀδύνατον νὰ πραγματοποιηθῆ ἡ ἐπαφὴ ἀγγέλου καὶ ἀνθρώπου. Γι' αὐτὸ καὶ οἱ ἄγγελοι στὴν περίπτωσι αὐτῆ χρησιμοποιοῦν αἰσθητὴν φωνήν, σὰν ἔκφρασι τῆς ἀγγελικῆς μορφῆς ποῦ, γιὰ τὴν γνωστὴν αἰτίαν, δὲν ἐθέαθη, ὅπως νομίζω.

— Πιστευτὰ αὐτὰ. Ἀκόμη σὲ παρακαλῶ, εἶπα, ἢ διδάσκαλε Λόγε, ἐξήγησέ μου πρὶν φθάσει ἡ ἡμέρα (γιατὶ γνωρίζω ὅτι μόλις ἐξήμερώσει ἀμέσως θὰ φύγη· ἐπειδὴ δὲν ὑπομένεις νὰ παρίσταται σὲ ψυχὴν, ποὺ θέλει νὰ συζητῆ ἢ νὰ βλέπῃ τὰ μεταβαλλόμενα σχήματα τοῦ κόσμου), ἐάν, οἱ ἄγγελοι ποὺ ἀποστέλλονται ἀπὸ τὸν Θεὸν στὴν γῆ, εὐρίσκονται ὑμνοῦντες καὶ στοὺς οὐρανοὺς κατὰ τὸν χρόνον ποὺ εἶναι στὸν κόσμον.

— Ἀδύνατον, εἶπε, τὸν αὐτὸν χρόνον ποὺ εὐρίσκονται εἰς τὸν κόσμον, νὰ εἶναι οἱ ἄγγελοι με τὸ σκῆμα τους καὶ ὑπεράνω τοῦ οὐρανοῦ. Αὐτὸ εἶναι ἴδιον μόνον τοῦ ἐνανθρωπήσαντος Θεοῦ Λόγου, ὥστε νὰ εὐρίσκειται πραγματικὰ στὴ γῆ καὶ ἀπὸ τὰ ἐπουράνια νὰ μὴ ἀπουσιάζῃ, ἀλλὰ καὶ γὰ περιέχει τὰ πάντα λόγῳ τῆς θείας ἀπειρίας του. Πρέπει δὲ νὰ γνωρίζουμε ὅτι, ὅπου καὶ ἂν εἶναι ὄλες ἐκείνες οἱ ἀγγελικὲς δυνάμεις, ὅλα ἐξ Ἰσοῦ τὰ ἐπουράνια καὶ τὰ ἐπίγεια πράγματα βλέπουν, ὥσάν νὰ εὐρίσκωνται τὰ πνῆστα πλησίον τους. Γιατὶ ἡ τελεία καθαρότης τῆς φύσεως τῶν ἀγγέλων καὶ ἡ χάρις τοῦ ἁγίου Πνεύματος, τοὺς κάμνει τόσοσ διαφανεῖς, ὥστε νὰ βλέπουν τὰ πάντα ἀπὸ κάθε πλευρά. Ὁ Θεὸς μόνον βλέπει καὶ τὰ μέλλοντα ὥσάν παρόντα, ἐπειδὴ εἶναι ἔξω ἀπὸ τὴν κτίσι. Καὶ δὲν περιέχονται μέσα στὶς ἄκτιστες ἐνεργειές του τὰ ἤδη ὑπάρχοντα ὄντα, ἀλλὰ καὶ ἐκεῖνα ποὺ κάποτε θὰ γίνουν. Γι' αὐτὸ καὶ μόνος ὁ Θεὸς γνωρίζει τὰ βάθη τῶν καρδιῶν.

— Ἐπομένως καὶ ἡ ψυχὴ, εἶπα, ποὺ χωρίζεται ἀπὸ τὸ σῶμα, θὰ βλέπῃ, ἐκτὸς ἀπὸ τίς ἀγγελικὲς τάξεις, καὶ ὅλα ὅσα ὑπάρχουν στὸν κόσμον κατὰ τὸν ἴδιον τρόπον, ποὺ βλέπουν καὶ οἱ ἄγγελοι;

ΜΙΑ ΠΟΛΥΤΙΜΗ ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΜΑΡΤΥΡΙΑ

ΩΥΔΕΠΟΤΕ άλλοτε υπήρξε τόση σύγχυσις περί Ὁρθοδοξίας εἰς τὸν Ἑλληνικὸν κῶρον, ὅση ὑπάρχει σήμερον. Ζῶμεν εἰς μίαν κῶραν φωτὸς ἀπλέτου, φωτὸς ὑπερφυσικοῦ, ὅπου ἀνέτειλεν μὲ τὸν Χριστιανισμὸν καὶ τὸ ἀγνοοῦμεν. Ἐπειδὴ δὲν ἀπεκίτησαμεν αἴσθησιν διὰ τὴν γεῦσιν τῶν πνευματικῶν οὐσιῶν, ἀρνούμεθα νὰ δεχθῶμεν καὶ τὴν ὑπαρξίν τω καὶ τὴν ὑπεροκὴν τω.

Πολλοί, ὅταν ἀναφέρουν τὴν Ἑλλάδα, ἐννοοῦν ἓνα προχριστιανικὸν φῶς τῆς Ἀριστοτελικῆς ἢ Πλατωνικῆς φιλοσοφίας ἢ τοὺς Πυθαγορίους ἢ τὴν Στοᾶν καὶ ἓνα καθαρὸν φυσικὸν καὶ ἀκτινοβόλον φῶς, μὲ τὸ ὅποῖον εἶναι προικισμένη ἡ μεσημβρινὴ Πατρίς μας, ὅπου φωτίζει τὰ μαρμάρια μνημεῖα μας καὶ τὰς ἀπαρμιλλοὺς φυσικὰς καλλονὰς τῆς. Οὕτε κᾶν ὑπόψια, ὅτι ἔχομεν τὸν κατὰ παράδοσιν πάμφωτον Ὁρθόδοξον Χριστιανισμὸν, τὸν ὁποῖον ἐπεξεργάσθη εἰς ὄλας τοὺς μορφάς, ὡς ἀλήθειαν, ὡς κάλλος, ὡς δόγμα, ὡς πνευματικότητα, ὡς ὑπερούσιον λειτουργικὴν ζωὴν καὶ ὡς ρυθμὸν τέχνης, ἡ χορεία τῶν μεγάλων Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας κατ' ἰδίαν καὶ ἐν Ἱεραῖς Συνόδοις τῇ συνεργείᾳ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος.

Καὶ διατί ἡ τραγικὴ αὐτὴ ἀγνοία τῶν θείων θησαυρῶν μας; Διότι δὲν ἐζήσαμεν πνευματικῶς, δὲν ἐπιστεύσαμεν εἰς τὸν Χριστόν, ὅστις μᾶς ἐφάνερωσε τὴν Ἀλήθειαν, δὲν ἐφηρόμαστε τὰς θείας Του ἐντολάς. Καὶ ἔτσι δὲν ἄνοιξαν τὰ μάτια μας διὰ νὰ ἴδωμεν τὸ Ἄγιον ἐκεῖνο καὶ ὑπερφυσικὸν φῶς, τὸ ὅποῖον περιέλαμψεν ὄσους ἐπίστευσαν τὸν Χριστόν καὶ πλάγησαν τὴν δόξαν καὶ τὴν ἀγάπην Του. Καὶ ἐνετύθεν κατατριβόμεθα μὲ μικροκαρῆ ὑποκατάστατα, ὁμιλῶμεν μὲ ἐνθουσιασμὸν διὰ

τὴν κλασσικὴν φιλοσοφίαν καὶ τὴν τέχνην, διὰ τὸν ψευδοπολιτισμὸν μας, ἀλλὰ περὶ Ὁρθοδοξίας οὔτε λόγος, ἐπειδὴ δὲν ἐζήσαμεν ἐν Χριστῷ, δὲν ἠσθάνθημεν τὴν πνευματικὴν λύτρωσιν καὶ ἀπειρον εὐδαιμονίαν τῆς ἐν Χριστῷ ζωῆς.

Διὰ τοῦτο ἔχομεν περιέλθῃ εἰς ἀγωνίας καὶ προβληματισμοὺς καὶ ἀγχη καὶ ἀπελπιστικὸν ἀδιέξοδον. Ἀπὸ τὸ ὅποῖον δὲν θὰ ἐξέλθωμεν, ἐὰν δὲν προσέλθωμεν ἐν κλαυθμῷ καὶ ταπεινώσει καὶ ἀπλότῃ ψυχῆς πρὸς τὸν λυτρωτὴν τοῦ κόσμου Χριστόν. Ὅχι τὸν Χριστὸν τῶν Λατίνων, ποὺ τὸν ἀπεγύμνωσαν ἀπὸ τὴν ὑπερβατικότητά του καὶ τὸν κατέστησαν ἓνα ψυχρὸν ἠθικολόγον, οὔτε τὸν Χριστὸν τῶν Προτεσταντῶν, ὅτινες τὸν κατεκρεοῦργησαν εἰς τετρακόσια τεμάχια καὶ κάθε αἵρεσις τὸν προσαρμύζει εἰς τὰ μέτρα τῆς. Ἀλλὰ τὸν Χριστόν, τὸν Ὁρθόδοξως ἐρμηνευθέντα καὶ βιωθέντα ἐπὶ δύο χιλιάδες ἔτη ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας, ἐκ τῆς ὁποίας ἀπεκόπησαν καὶ Λατίνοι καὶ Προτεστάνται καὶ ἤδη πλανῶνται εἰς τὸ βαθθὸ σκοτὸς τῆς ἐγωπαθείας τῶν.

Τὰ ἀνωτέρω ἔγραψα ὡς μικρὰν εἰσαγωγὴν εἰς τὴν μικρὰν ἱστορίαν, τόσον ὅμως περιεκτικὴν καὶ τόσον διδακτικὴν δι' ἡμᾶς, ποὺ ὁμιλῶμεν περὶ ἐνώσεως τῶν Ἐκκλησιῶν, τὴν ὁποῖαν ἐκθέτω ἀμέσως.

Γνωστός μου φιλόλογος Γερμανὸς μοὶ ἐδηγήθη τὰ ἐξῆς: Εὐρισκόμην, λέγει, μεταξὺ τῶν στρατιωτῶν τῆς Χιτλερικῆς ἐκστρατείας εἰς Ρωσίαν. Πρὸ τῆς καταρρεύσεως τοῦ γερμανικοῦ μετώπου, ἀνεπαυόμην, μετὰ ἀπὸ μίαν μάχην, μὲ ἄλλους συναδέλφους μου, εἰς ἓνα σπήτι ῥωσικοῦ χωριοῦ. Ἐνα βράδυ οἱ συνάδελφοί μου ἤρχισαν ἓνα θορυβώδες τραγοῦδι. Αἶφνης, ἐμφανίζεται μίαν νεαρὰ ῥωσίς, εἰς τὸ σπήτι τῆς ὁποίας ἐστεγαζόμεθα, καὶ ἀφοῦ μᾶς ἔρριψεν αὐστηρὸν βλέμμα, ἔδειξε μὲ τὸν δάκτυλόν της τὸ εἰκονοστάσιον καὶ τὴν κανδήλαν ποὺ ἦτο ἀναμμένη, ὡσὰν νὰ μᾶς ἔλεγε πόσον ἄτοπον εἶναι νὰ τραγωδοῦμεν ἐνώπιον

των ιερών εικόνων... Ὑπῆρξε τόση ἡ κατά-
πληξίς μου καὶ ὁ σεβασμός μου διὰ τὴν ὀρ-
θόδοξον αὐτὴν νέαν, μὲ τὸ σταθερὸν καὶ ἀν-
δρεῖον φρόνημά της καὶ διὰ τὴν ἀδιαφορίαν
της, ὅτι ὠμίλει εἰς τοὺς νικητὰς τῆς πατρίδος
της, ὥστε, μόλις ἐτελείωσεν ἡ φρικαλέος ἐ-
κείνος πόλεμος, ἐζήτησα ἀμέσως νὰ πληρο-
φορηθῶ τί πιστεύουν οἱ Ὀρθόδοξοι καὶ ποίας
διαφορὰς ἔχουμεν ἡμεῖς οἱ Προτεστάνται μὲ αὐ-
τούς. Κατέφυγα εἰς ἓνα Ὀρθόδοξον ἱερέα
μῆς Κοινοῦτος ἐν Γερμανίᾳ καὶ τὸν ἐρώτη-
σα νὰ μὲ διαφωτίσῃ. Ἐκεῖνος, ὕστερα ἀπὸ
πολλὴν σκέψιν, μοῦ ἀπάντησεν ὅτι... δὲν ἔ-
χουμεν διαφορὰς σοβαρὰς καὶ ὅτι ἀμφοτέρω-
τὰ δόγματα ἀντλοῦν ἀπὸ μίας πηγῆς!...

Παρὰ τὴν ἀπροσδόκητον αὐτὴν ἀπάντησιν
τοῦ ἱερέως, ἤρχισα νὰ μελετῶ βιβλία Ὀρθό-
δοξα. Ἐκεῖ ἀνεκάλυφα, ὅχι ἀπλῶς διαφο-
ράς, ἀλλὰ χάσματα κυριολεκτικῶς. Ἐβλεπα
ὅτι ἡ Ὀρθοδοξία ἦτο ἐκθαμβωτικὸν φῶς καὶ
ὁ Προτεσταντισμὸς βαθύτατον ἔρεβος. Ὅτι
ἡ Ὀρθοδοξία, ἀπετέλει ἀδιάκοπον συνέχειαν
τῆς Ἀποστολικῆς Διδαχῆς καὶ ὅτι ὁ Προτε-
σταντισμὸς ἦτο ἓνα σύνολον ἐρμηνευτικῶν
πλανῶν, ἡ ἀρχὴ τῶν ὁποίων ὑπῆρξεν εἰς τὴν
Ρώμην ὡς Ὀρθολογισμὸς. Καὶ ἀκόμη διεπί-
στωσα, ὅτι τόσον ὁ Παπισμὸς, ὅσον καὶ ὁ
Προτεσταντισμὸς, (περισσότερον ὁ δεύτερος)
δὲν λυτρῶνουν, δὲν ζωοποιοῦν, δὲν εἰρηνεύ-
ουν τὴν ψυχὴν, ἐν ἀντιθέσει μὲ τὴν Ὀρθο-
δοξίαν, ἡ ὁποία πρῶτον καθαίρει τὴν ψυχὴν
ἀπὸ τῶν παθῶν, κατόπιν τὴν φωτίζει καὶ τε-
λευταῖον τὴν ἐνώνει μὲ τὸν Χριστόν.

Ἀργότερα ἐδίδαξα τὴν Ὑμολογίαν τῆς
Ὀρθόδοξου Ἐκκλησίας, τὴν «Φιλοκαλίαν»
καὶ τοὺς Ἀσκητικὸς Πατέρας καὶ ἐκολύμβη-
σα εἰς ἀπειρον ἀγαλλίαισιν. Ἡ ὀρθοδοξία εἶ-
ναι ἔργον Θεοῦ. Ὁ Ρωμαιοκαθολισμὸς ἦτο
ἔργον Θεοῦ καὶ ἐγένετο καὶ ἀνθρώπινον. Ὁ
Προτεσταντισμὸς ἀπὸ Θεανθρώπινον κλάδον

ἀποκοπεῖς, ἐφυλλορρόησεν ἀπὸ σατανικοὺς ἀ-
νέμους καὶ τώρα κεῖται εἰς φύλλα ἐξηραμμέ-
να, ἕκαστον τῶν ὁποίων ἀντιπροσωπεύει καὶ
μῖαν Ὀμολογίαν!...

... Πρὸ πολλῶν ἐτῶν ἐζήτησα νὰ εἰσέλθω
εἰς τοὺς κόλπους τῆς Ὀρθόδοξου Ἑλληνικῆς
Ἐκκλησίας. Ἐκατηχθῆν τυπικῶς — διότι οὐ-
σιαστικῶς ἐγνώριζα τὴν ἀλήθειαν τῆς Ὀρθο-
δοξίας — καὶ ἐβαπτίσθη δι' ὕδατος καὶ πνεύ-
ματος. Καὶ ἔγινα ἓνα μέλος τοῦ μυστικοῦ Σώ-
ματος τοῦ Χριστοῦ. Καὶ τώρα, σεσωσμένος τῆ
Χάριτι τοῦ Θεοῦ, πληροφορημένος εἰς τὴν
καρδίαν μου «ἐν Χάρτι», ζῶ ἀποξενωμένος
ἀπὸ τοὺς ὄνειδίζοντάς με συγγενεῖς, ἀλλὰ
«συμπολίτης τῶν ἁγίων καὶ οἰκείος τοῦ Θεοῦ»,
πτωχὸς καθηγητῆς ἐν Ἑλλάδι, ἀλλὰ πλου-
τίσας ἐν Χριστῷ δύναμαι εὐγνωμόνως νὰ ἀ-
ναπέμψω τὰς προσευχὰς μου καὶ νὰ λέγω,
μαζὺ μὲ τὸν ἅγιον Πατέρα μας Συμεῶν τὸν
Νέον Θεολόγον, πρὸς τὸν Σωτῆρα μου Ἰη-
σοῦν: «Ἀπολαύω τῆς ἀγάπης σου καὶ τῆς ὡ-
ραιότητός σου καὶ εἶμαι πλήρης εὐδαιμονίας
καὶ θείας γλυκύτητος. Τὸ πρόσωπόν μου λάμ-
πει ὅπως τὸ πρόσωπον τοῦ Ἅγαπημένου μου.
Ὅταν θυθίζομαι εἰς τὸ φῶς σου, τότε γίνο-
μαι ἓνα φῶς ὅμοιον μὲ τὸ ἰδικόν σου. Καὶ
τότε αἰσθάνομαι τὸν ἑαυτόν μου πλουσιώτε-
ρον ἀπὸ ὄλους τοὺς πλουσίους, ὡραιότερον
ἀπὸ ὄλους τοὺς ὡραίους καὶ δυνατώτερον ἀπὸ
ὄλους τοὺς αὐτοκράτορας». Καὶ τελειῶνω τὴν
προσευχὴν μου μὲ τὴν αἴτησιν, νὰ μὲ ἀξιώσῃ
ὥστε νὰ γίνω Μοναχὸς τῆς Ὀρθόδοξου ἁγίας
Ἐκκλησίας μας, διὰ νὰ ἀρχίσω ἀπὸ ἐδῶ νὰ
αἰσθάνομαι τὴν μακαριότητα τῆς αἰωνίου βιο-
τῆς...

«Κύριε, σὺ ποῦ μοῦ ἔδωκες τὸ αἰτεῖν, δός
μου καὶ τὸ αἰτούμενον Ἀμήν. Ἔτσι ἐτελείω-
ωσεν ὁ Ἰωάννης Γίδρνταν τὴν ἀφήγησίν του.

μ.κ.

ΑΝΤΟΡΘΟΔΟΞΟΙ ΔΙΔΑΧΑΙ

«Εἶ τις... φανεῖν τῶν μοναχῶν κατηγορῶν, ἀποκήρυκτος ἔσται καὶ ἀποτειμημένος τῆς τοῦ Χριστοῦ καθολικῆς Ἐκκλησίας...».

(Συνοδικὸς Τόμος)

Ἐφημερὶς «Ὁρθόδοξος Τύπος» ἀπὸ τοῦ φύλλου 397/22-2-80 καὶ εἰς ἐμφανῆ θέσιν δημοσιεύει εἰς συνεχείας ἀπόψεις τοῦ Ἀρχιμανδρίτου Χριστοφόρου Καλύβα ὑπὲρ τῶν «Ἱεραποστολικῶν Σωματείων». Μεταξὺ τῶν ὑπὲρ αὐτῶν ἐπιχειρημάτων χρησιμοποιοεῖ ὁ ἀ.Χ.Κ. καὶ κατηγορίας κατὰ τοῦ Ὁρθοδόξου Μοναχισμοῦ, νομίζων ὅτι οὗτος εἶναι ἀσφαλὴς τρόπος διὰ νὰ ἐξαρθῇ ἡ προσφορὰ τῶν θερασκευτικῶν οργανώσεων. Ἐξ ἀνορθοδόξων καὶ ἀντιπαραδοσιακῶν κινούμενος ἐλατηρίων ἐκφράζεται ἀχαρακτηριστως καὶ συκοφαντικῶς κατὰ τοῦ κύρους τοῦ διὰ τῶν αἰῶνων δεδοκιμασμένου μοναχικοῦ ιδεώδους, ἀντιτιθέμενος εἰς τὸ πνεῦμα καὶ τὴν διδασκαλίαν ὅλων, ἀνεξαίρετως, τῶν Ἀγίων Πατέρων καὶ οὕτως συνηγορεῖ ὑπὲρ αἰρετικῶν ιδεῶν περὶ Μοναχισμοῦ καὶ ὄχι μόνον, ἀλλὰ θεωρεῖ αὐτὸν παράλληλον πρὸς ἀλλοθρήσκους νοοτροπίας καὶ πρακτικῆν.

Πλέον συγκεκριμένως, ἀναφέρομεν ὀρισμένους κρίσεις αὐτοῦ περὶ τοῦ Ὁρθοδόξου παραδοσιακοῦ Μοναχισμοῦ, μαρτυρούσας τὴν μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τῆς ὀρθοδόξου πνευματικότητος ὑπάρχουσαν ἀβυσσον ἐν τῇ ψυχῇ αὐτοῦ. Τὰς κρίσεις δὲ αὐτάς λαμβάνομεν ἐκ τῶν φύλλων τοῦ «Ο.Τ.» 401/21-3-80, 402/28-3-80 καὶ 403/4-4-80, πάντοτε εἰς τὴν 4ην σελίδα. Ἀναφέρονται λοιπόν: «Οἱ καλόγηροι τῶν Μοναστηρίων ἀχρηστεύουν τὸν ψυχικὸν δυναμισμὸν τῶν. Οἱ Μοναχοὶ «ἐμαντρώθησαν» μιμούμενοι «τὴν βοῦν διστική φυγῆ καὶ σιγῆ». Οἱ Μοναχοὶ ἀντιτίθενται εἰς τὸν Ἰησοῦν, διότι «οὔτε μὲ τὰ λόγια,

οὔτε μὲ τὰ ἔργα ὑπέδειξε φυγῆν».

Ὁ Κύριος «δὲν εἶπε ὅτι οἱ πιστοί, καὶ μάλιστα οἱ ἔχοντες τὸ χάρισμα τοῦ λόγου, νὰ κλειστοῦν στὰ Μοναστήρια, γιὰ νὰ αὐτοφωτισθῶνται καὶ νὰ σώσουν τὴν παρθενίαν τους. Τοῦς προεἶπε βέβαια ὅτι ὁ ἐξαποδότης θὰ τοὺς κοσκινούσῃ, ἀλλ' αὐτοὺς δὲν ἦταν λόγους νὰ ἐφαρμοσθῶν τὸ μέσον τῆς φυγῆς τοῦ Ἀρσενίου τῆς παροιμίας (SIC) «φύγε Ἀρσένιε καὶ σώζου» οὔτε καὶ νὰ ἀποβλέπων ἐγωϊστικὰ στὴν ἀτομικὴ τους σωτηρία». Οἱ Μοναχοὶ κνηγιόονται ἀπὸ τὴν ἁμαρτία, κρύβονται ἀπ' αὐτὴν καὶ δὲν τὴν ἀντιμετωπίζουν παλληγαρίσια, ἐπειδὴ τοὺς λείπει «ἡ δύναμις τῆς ἀποφασιστικότητος, τῆς ἰσχυρᾶς ἠθικῆς βουλήσεως καὶ τῆς Χάριτος τοῦ Θεοῦ».

«Ἡ ἀπομόνωσι στὰ Μοναστήρια δὲν εἶναι εὐλογημένη».

«Τὸ νὰ κοιμῶνται τὴν ἡμέρα καὶ νὰ προσεύχωνται τὴν νύκτα εἶναι μιὰ ἀλλαγὴ συνηθειῶν».

«Τὸ νὰ ἀσκοῦνται εἰς ξενοδοχειακοὺς τουριστικοὺς ὑπαλλήλους οἱ μοναχοί, αὐτὸ δὲν ἐκπληροῖ τὸ σκοπὸ τῆς φυγῆς τῶν».

Οἱ Μοναχοὶ εἶναι «μυστικοπαθεῖς φύσεις».

Τὰ Μοναστήρια εἶναι «ἀσφάλιστρα ἀψύχων τῆς εὐσεβείας».

Οἱ Μοναχοὶ ἐξυπηρετοῦν «γυρολόγους» καὶ ἐφαρμόζουν τὴν «συνταγὴ τοῦ Ἀρσενίου».

«Ὅταν οἱ ὀλίγοι ποὺ ἔχουν ἱεραποστολικὸ ζῆλο κλειστοῦν στὰ Μοναστήρια, τί θὰ γίνων οἱ χιλιάδες, ποὺ διψοῦν τὴν ἀλήθεια καὶ ζοῦν ἀκατήχητοι καὶ ἀφώτιστοι στὴν ψευτιά καὶ στὴν πολλαπλῇ ἁμαρτία»;

«Οἱ μεγάλοι τῆς Ἐκκλησίας Πατέρες ἔδωσαν τίς μάχες στῆθος πρὸς στῆθος κατὰ τῆς ἁμαρτίας καὶ τοῦ Σατανᾶ μὲ λόγο καὶ μὲ συγγραφές» (τὸ ὁποῖο δὲν κάνουν — ὑποτίθεται —

οί Μοναχοί).

«Πατροκοσμάδες και Παπουλάκηδες και Φλαμιάτοι και εἰς τινες ἄλλοι δὲν ἐκλείσθησαν στὰ Μοναστήρια».

Ἰπὸ τῶν Μοναχῶν «ἐφαρμόζεται ἡ συνταγὴ ἐνὸς νοσηροῦ μυστικισμοῦ, ἀκάροπου ἀπομονώσεως καὶ ἀσυνειδήτου λειτουργικῆς ζωῆς».

«Δὲν μᾶς λέγει ὁ Κύριος κλεισθήτε στὰ Μοναστήρια σείς, ποὺ μπορεῖτε μὲ τὸ χάρισμά σας νὰ μιμηθῆτε τοὺς Ἀποστόλους συνεχίζοντες τὸ ἔργο τῆς οἰκοδομῆς ὅπως ἐκεῖνοι».

Οἱ Μοναχοὶ δὲν πρέπει ν' ἀφήνουν τὸν κόσμον «ἀποπροσάτευτο καὶ ἀνυπεράσπιστο».

Οἱ Μοναχοὶ «... τὴν ἀράζουν στὰ Μοναστήρια ὑπὸ τὸ πρόσχημα ὅτι κινδυνεύει ἡ ψυχὴ τους (Μάρκ. στ' 1)»!

«Ὁ διάβολος τρυπώνει παντοῦ καὶ στὰ Μοναστήρια ἐπομένως, ἔστω καὶ ἂν ἔχουν πόρτες πάχους εἴκοσι πόντων καὶ κλειδαμπαρωμένους».

Τὰ παρατεθέντα χωρία εἶναι αὐτούσια ἢ συνάγονται ἀβίαστα ἐκ τῶν συμφραζομένων. Δείχνουν τὸ πνεῦμα τοῦ συγχρόνου φωστῆρος τῶν «ἐν σκότει» ἀδελφῶν. Θεωροῦμε περιττὸν νὰ ἐπικαλεσθῶμεν ἄπειρα Πατερικὰ χωρία, διὰ ν' ἀποδείξωμεν ὡς κενὰς τὰς δοξασίας καὶ κρίσεις κατὰ τοῦ Μοναχισμοῦ τοῦ πλανωμένου ἁ.Χ.Κ.

Τὸν ἁ.Χ.Κ., ὡς καὶ πάντα φιλομαθῆ ἢ σκανδαλιζόμενον ἐκ τῶν ἐκφράσεων αὐτοῦ κατὰ τοῦ Μοναχισμοῦ, παρατέμπομεν εἰς ἅπαντας ἀνεξαιρέτως τοὺς Ἁγίους Πατέρας τῆς Ἐκκλησίας μας καὶ εἰς τὰ ἔργα των, ὡς καὶ εἰς τὴν «Φιλοκαλίαν», τὸν «Ἐδεργενήνον», τὸν Συναξαριστὴν, εἰς ὅλα τὰ Λειτουργικὰ Βιβλία τῆς Ἐκκλησίας, εἰς τὴν πείραν αἰώνων τοῦ Μοναχισμοῦ καὶ εἰς τὴν Ὁρθόδοξον πνευματικὴν παράδοσιν. Γνωρίζομεν τῷ πολιῷ ἁ.Χ.Κ. ὅτι εἶναι παντελῶς ξένος πρὸς ὅλα αὐτὰ καὶ τοῦ συνιστῶμεν νὰ μετανοήσῃ, ἵνα μὴ «μεῖζον κριμα λήψεται» κατὰ τὸ Γραφικὸν λόγιον (Ἰακ. 3, 1), ὡς σκανδαλίζων καὶ διδάσκων αἰρετικὰς δοξασίας.

Εἰς τὰ ὑπὸ τοῦ ἁ.Χ.Κ. θιγόμενα ἐκθέτομεν ἐν ὀλίγοις τὰς ἀπόψεις ἡμῶν ὡς Μοναχῶν.

Ὁ Μοναχισμὸς ὀδηγεῖ τοὺς Μοναχοὺς ἐκ τοῦ ἀτελοῦς εἰς τὸ τέλειον, ἐκ τῆς ἁμαρτίας εἰς τὴν ἀρετὴν, ἐκ τοῦ σκότους εἰς τὸ φῶς, πῶτον καὶ κυρίως. «Πρὸς τοῦτο μέγιστον ὄφελος ἡμῶν ἡ ἐρημία παρέχεται, κατευνάουσα ἡμῶν

τὰ πάθη, καὶ σχολὴν διδοῦσα τῷ λόγῳ παντελῶς αὐτὰ τῆς ψυχῆς ἐκτεμεῖν». (Μεγ. Βασιλείου, Ἐπιστολὴ β' Γρηγορίου), διὰ ν' ἀναφέρωμεν μόνον ἐν ἀντιπροσωπευτικῶν ἐκ τῶν ἀπειρῶν παρὰ τοῖς ἱεροῖς Πατέρεσιν ὁμοίων λόγων.

Διὰ τοῦ ἁγιασμοῦ τῶν πιστῶν ἀγιάζεται τὸ Σῶμα τῆς Ἐκκλησίας. Ὁ ἁγιαζόμενος φωτίζεται καὶ φωτίζει τοὺς πέριξ αὐτοῦ ἀναλόγως τῆς θέσεως αὐτοῦ, τῆς πείρας, τῆς ἡλικίας καὶ τῶν προσφερομένων δυνατοτήτων. Ὁμιλεῖ ἐκ τοῦ περισσεύματος τῆς καρδίας αὐτοῦ καὶ λαλεῖ ὄχι λόγους κενοὺς ἢ γνώσεις ξηράς, ἀλλὰ διώματα καὶ ἐμπειρίας καὶ ἔμπρακτον πίστιν. Πληροῖ τὸν σοφὸν λόγον τοῦ Ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου: «δεῖ πρῶτον καθαρῆναι καὶ εἶτα καθῆραι, σοφισθῆναι καὶ εἶτα σοφίσαι, φῶς γενέσθαι καὶ οὕτω φωτίσαι».

Ὁ ἁ.Χ.Κ. ἀδυνατεῖ νὰ διακρίνῃ μεταξὺ Ἀρχαρίων, Μέσων καὶ Τελείων. Πρὶν ἐνδυθῆναι οἱ Μοναχοὶ τὴν ἐξ ἕψους δύναμιν «ἀποστέλλει» αὐτοὺς, διὰ νὰ «μιμηθῶν» τοὺς Ἀποστόλους. Δὲν τὸν ἐνδιαφέρει ἡ ἡλικία τῶν Ἀποστόλων, ὁ χρόνος μαθητείας αὐτῶν παρὰ τῷ Χριστῷ, ἢ πρὸς αὐτοὺς μόνον ρητὴ ἐντολὴ καὶ ἀποστολὴ εἰς τὸ κήρυγμα, μάλιστα μετὰ τὴν ἐξ ἕψους χαρίτωσιν αὐτῶν ὑπὸ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος κατὰ τὸ θαῦμα τῆς Πεντηκοστῆς.

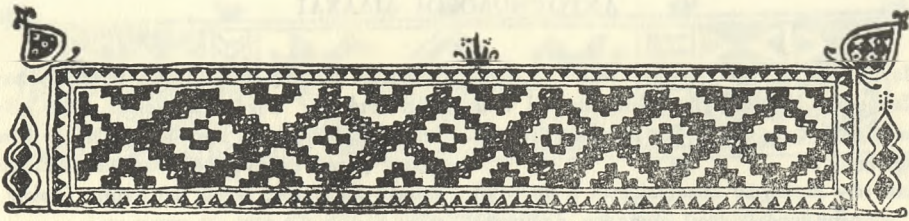
Ἄπαντες οἱ Ἁγιοὶ δὲν ἐγεννήθησαν ὠριμοί, ἀλλὰ πρῶτον ἠσκήθησαν, ἐτελειώθησαν καὶ ἔπειτα ἐξηλθον διὰ τὴν σωτηρίαν τῶν ἀδελφῶν. Ὁ Ἁγιος Κσμάς ὁ Αἰτωλὸς ἠσκήθη πρῶτον ἐπὶ δεκαεπτὰ ὀλοκλήρους χρόνους διὰ νὰ ἐπιτελέσῃ ἀργότερον τὸ θαυμαστὸν ἔργον αὐτοῦ. Ἄπαντες οἱ Ἁγιοὶ πρῶτον «ἐβασάνισαν» ἐν προσευχῇ καὶ νηστείᾳ τὴν πρόθεσιν αὐτῶν, ἂν εἶναι θέλημα Θεοῦ, τυχόντες οὕτω ἐγγυήσεων παρ' αὐτοῦ τοῦ Θεοῦ — ὡς πρὸς τὴν ἀσφάλειαν ἑαυτῶν καὶ τὴν «ἀπόδοσιν» τοῦ ἔργου των — ὅπως καὶ ἐπὶ Μωϋσέως (Ἐξοδ. 3, 1 - 4, 17), ἐν ἀντιθέσει μὲ τοὺς ἀταπαστελλομένους!

Ὁ ἐπὶ Γρηγορίου Παλαμᾶ ἐκδοθεὶς Συναδικὸς Τόμος κατὰ Βαρολαάμ καὶ Ἀκινδύνου ἀναφέρει μεταξὺ ἄλλων «εἰ τις... φανείη τῶν μοναχῶν κατηγορῶν, ἀποκήρυκτος ἔσται καὶ ἀποτεμνημένος τῆς τοῦ Χριστοῦ καθολικῆς καὶ Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ ὀρθοδόξου τῶν Χριστιανῶν συστήματος».

Ταῦτα πρὸς γνῶσιν!

ἱ.μ.δ.

Ο "ΤΡΑΓΟΣ," ΤΟΥ ΤΣΙΜΙΣΚΗ*

εἰ τὸν προσερχόμενον κοσμικὸν τινὲ τῶν ἡγουμένων, εἶτα προσκαρτεροῦντα ἔξαμηνιαῖον χρόνον, ἢ τε καὶ ἔνιαυτόν, ἀπαρεσκόμενον δὲ πρὸς τὸν ἡγούμενον διὰ τινὰς προφάσεις καὶ εὐλογοφανεῖς αἰτίας τοῦ μὴ ὠφελεῖσθαι αὐτὸν εἰς ἕτερον ἡγούμενον πνευματικὸν παραδίδοσθαι ὃν ἂν αὐτὸς ἐκλέξεται, μαρτυροῦμενον δηλονότι καὶ παρὰ ἄλλων προσώπων ἀνεπιλήπτων εἶναι καὶ ἰκανὸν ψυχὰς ὠφελεῖν· μὴ ἐξεῖναι δὲ αὐτῷ ὑποχωρεῖν ἄνευ προτροπῆς εἰδήσεως τε καὶ παραθέσεως τοῦ προηγησαμένου, ἀλλὰ τῇ βουλῇ αὐτοῦ καὶ γνώμῃ παραδίδοσθαι εἰς ὃν ἂν ἡρετίσται.

Εἴ τις μοναχὸς εὐλόγως ἀπαρέσκεται τοῦ συνδιάγειν τῷ ἡγουμένῳ αὐτοῦ διὰ τινὰς αἰτίας βλάβας προξενούσας τῇ ψυχῇ αὐτοῦ, εἰ καὶ τάχα παρ' αὐτοῦ τὸ μοναχικὸν σχῆμα εἴληφεν, ἀλλ' οὖν εὐρίσκειν ἕτερον ἡγούμενον, καὶ γνώμῃ καὶ βουλῇ καὶ προτροπῇ τοῦ προηγησαμένου πατρός, παραδίδοσθαι αὐτόν. Μὴ ἐξεῖναι δὲ τινὲ τῶν ἡγουμένων παρεγγυώμεθα ἑτέρου ἡγουμένου μαθητὴν δέξασθαι, ἄνευ τῆς τοῦ ἡγουμένου αὐτοῦ εἰδήσεως· εἰ δὲ τις φωραθεῖται ἀνδραποδίζων τὸν τοιοῦτον μαθητὴν, μὴ παραδεδοῦσθαι αὐτὸν τῷ τοιοῦτῳ.

Εἴ τινας τῶν ἡγουμένων ἔτι περιόντι αἰρετὸν καταφανεῖ πωλεῖν ἢ χαρίζειν ἴδιον ἀγρὸν ἢ καὶ διαπέμπειν ἐν ᾧ ἂν βούληται προσώπῳ, ἢ καὶ μετὰ τὴν ἐν-

τεῦθεν τοῦ βίου ἐκδημίαν τὰ αὐτὰ διατάσσεσθαι περὶ τῶν αὐτῶν διαφερόντων, ἐξεῖναι αὐτῷ μετὰ πάσης ἀδείας τῇ ἰδίᾳ δεσποτεῖα καὶ ἐξουσία κεκρῆσθαι προτρεπόμεθα καὶ μηδαμῶς κωλύεσθαι· εἰ δὲ πρὸς τὸν μαθητὴν αὐτοῦ θελήσει καταπέμψαι τὴν τοῦ τοιοῦτου ἀγροῦ δεσποτεῖαν καὶ κυριότητα, ἔξοσιν αὐτῷ καὶ τοῦτο διαπράσσεσθαι καὶ μὴ παρὰ τινος ἐμποδίζεσθαι.

Εἴ τις τῶν ἡγουμένων τοῦ Ὄρους μέλλων τελευτᾶν καταλείψει τινὲ τῶν ἐπατρόπων τὸν ἀγρὸν αὐτοῦ εἰς τὸ καλῶς καὶ θεαρέστως διοικήσαι τὰ περὶ αὐτοῦ καὶ οἰκονομήσασθαι, μὴ ἐξεῖναι τινὲ αὐτῶν ἐξουσίαν ἔχειν προσκυροῦν τὸν τοῦ τελευτῶντος ἀγρὸν μῆτε ἐν τῇ μεγάλῃ Λάβρα, μῆτε ἐν ἑτέρα, μῆτε ἐν ἄλλοτρίῳ ἀγρῷ, μῆτε ἐν ἰδίῳ, ἀλλὰ πιπράσκεσθαι ἢ χαρίζεσθαι εἰς ἀξιόλογον καὶ εὐλαβὲς πρόσωπον, εἴ γε ἄρα φαίνοιτο μὴ ἔχων ἀγρὸν ἕτερον· ὡσαύτως καὶ τὰ ἀπὸ χαριστικῆς διδόμενα τισὶ κατὰ τὸν ρηθέντα ὄρον τηρεῖσθωσαν ἀπὸ τοῦ παρόντος.

Ὅσοι ἀπὸ τῶν ἰδίων ἡγουμένων ὑποχωροῦντες οὐ προαιροῦνται εἰσελθεῖν ἐν ὑποταγῇ πατρὸς κατὰ τὸ παρ' ἡμῶν ἐκτεθὲν τυπικόν, ἀλλὰ βούλονται θρασέως καὶ ἀπαιδεύτως τὸ Ὄρος ἅπαν περιῖναι καὶ μισθαρνεῖν, οὗτοι καὶ ἅπαξ καὶ δις καὶ πολλάκις παραινῆσθωσαν, καὶ εἰ μὴ βούλονται πειθαρχεῖν τοῖς ἐπὶ τῷ συμφέροντι αὐτῶν λέγουσι, ἄκοντες καὶ μὴ βουλόμενοι πνευματικαῖς πατράσι παραδεδοθῶσαν.

Ἐντελλόμεθα καὶ παραινῶμεν ὥστε μὴ ἐξεῖναι τινὲ, κατὰ τὸν ἀρχαῖον τῶν ἁγίων πατέρων ὄρον, θεατρίζειν ἢ ἐκπομπεῖν διαλογισμοὺς τινῶν καὶ ἐξομολογήσεις· εἰ δὲ τις τοῦτο ποιῶν φο-

Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 11 τοῦ προηγουμένου

ραθείη, ὁποῖός ποτ' ἂν εἶη, τοῖς τῶν κα-
νόνων ἐπιτιμίαις ὑποκείσθω.

Ἔοσοι τῶν ὑποτακτικῶν, πνευματικοὶ
καὶ ἀσκητικοὶ ἔφθασαν γεγονέναι διὰ
τῆς τῶν ἀρετῶν ἐργασίας καὶ οἱ ἡγού-
μενοι αὐτῶν κρίνουσιν ἱκανοὺς εἶναι
πρὸς τὸ τῆς ἡσυχίας ἀποδύσασθαι στά-
διον, ἐπιτρέπομεν καὶ συνευδοκοῦμεν
καὶ ἡμεῖς τούτους κατὰ μόνας καθῆσθαι
καὶ κατὰ τὴν ἀρέσκειαν καὶ κρίσιν τῶν
ἡγουμένων αὐτῶν ἀσκεῖσθαι.

Περὶ τῶν εἰσερχομένων ἀγνώστων ἰ-
ερέων εἰσηγητέον, ὥστε μὴ ἔχειν ἐξου-
σίαν αὐτοὺς ἱερουργεῖν μήτε ἰδίᾳ μήτε
κοινῇ τῆς θείας κατατολμῶν λειτουρ-
γίας ἐκτὸς συστατικοῦ γράμματος τῶν
ἐπισκόπων αὐτῶν ἢ βεβαίας μαρτυρίας
καὶ ἀληθοῦς.

Παρανοοῦμεν δὲ καὶ τοῦτο· κατὰ τὸν
καιρὸν τῆς ἁγίας τεσσαρακοστῆς πάν-
τας, τὸς τε κατὰ μόνας ἀσκούντας καὶ
τοὺς ἐν τῷ κοινῷ, ἐν ἡσυχίᾳ καθέζεσθαι
καὶ μὴ παραβάλλειν ἕτερον τῷ ἑτέρῳ,
ἐκτὸς εὐλόγου προφάσεως ἢ ἀνάγκης
κατεπειγούσης ἢ καὶ περὶ θεραπείας
τῶν πονηρῶν καὶ αἰσchrῶν διαλογισμῶν·
ἔπι μὴν μηδενὶ ἐξεῖναι τῶν ἀδελφῶν ἡ-
γουμένων κατὰ τὰς ἁγίας ταύτας ἡμέ-
ρας ἐργατείας ποιεῖν πλην ἐν τοῖς Σάβ-
βασιν, μὴ ἄλλο, τὸ ἐκτὸς τῶν πνευματι-
κῶν ὀράσθαι ἐπιτηδεύοντα, πρὸς τοῦ-
τοις ἰχθύων μετάληψιν ἐν ταῖς ἁγίαις
ταύταις ἡμέραις τὸ καθόλου μὴ ἐξέσθω
ὑμῖν, ἐκτὸς τῆς σεβασμίας ἐορτῆς τοῦ
τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου εὐαγγελισμοῦ
καὶ ἀσθενείας τινὸς ἐνοχλοῦσης.

Ἔοσοι τῶν μοναχῶν ἀγροὺς κτησάμε-
νοι πωλοῦσιν αὐτοὺς εἴτα πάλιν ἄλλους
ἠνοῦμενοι αὐθις μεταπιπράσκουσι φι-
λαργυρίας ἕνεκα καὶ αἰσχροκερδίας οὐ
παραπούμενοι καπηλικῶς ἐμπορεύε-
σθαι, τούτους εἶργεσθαι τῆς τοιαύτης
ψυχοβλαβοῦς ἐμπορίας παντὶ τρόπῳ δι-
εντελλόμεθα ἢ παντὸς ἐξελαύνεσθαι τοῦ
Ἔορους, δηλαδὴ μὴ διορθομένους μετὰ
μίαν καὶ δευτέραν νουθεσίαν μηδὲ ἀπὸ
τῆς πονηρᾶς ὁδοῦ ἐπιστρέφοντας.

Μηδενὶ συγχωρεῖσθω τῶν ἀδελφῶν

τοῦ Ἔορους ἐξέρχεσθαι καὶ συντεκνίας
ἢ ἀδελφοποιήσεις ποιεῖν μετὰ κοσμι-
κῶν· καὶ εἰ προλαθόντες τινες τοιοῦτον
τι κατεπράξαντο, μηκέτι εἰς τοὺς οἴκους
αὐτῶν ἀπίψωσαν ἢ συναριστάτωσαν ἢ
συνδειπνεῖτωσαν ἢ ὄλωσ μετ' αὐτῶν
συμποσιαζέτωσαν.

Περὶ τοῦ οἴνου διοριζόμεθα γνώμη
κοινῇ καὶ προτρεπόμεθα, ἐπειδήπερ αἰ-
ρετὸν ἡμῖν τοῦτο κατεφάνει τὸ πρα-
κτέον εἰσηγήσασθαι μηδένα τολμᾶν ἀπὸ
τοῦ ποταμοῦ τοῦ Ζυγοῦ καὶ ἐνδοτέρω
ἐπὶ τοῦ Ἔορους τοῦτον εἰς κοσμικοὺς πι-
πράσκειν, ὡς ἐκ τούτου συγχωρεῖσθαι
τοὺς ἔξωθεν ἐπιχωριάζειν τοῖς μοναχοῖς
πυκνότερον καὶ τῆς βιοτικῆς λύμης τού-
τους ἀναπληροῦν· ἀλλ' εἰ καὶ περισ-
σεύοντα γεωργοῖσι τις τοῦτον, πιπρα-
σκέτω καὶ παρὰ τῶν ἠνοουμένων ὃ μὴ
ἔχει ἀντιλαβέτω διὰ δὲ τὸ ἐνδεεῖς χρεῖ-
ῶν εἶναι πινὰς τῶν ἐν τῷ Ἔορει μονα-
χῶν οὐ γὰρ εἰσὶν ἕπαντες ἀνελλειπεῖς,
εἰ καὶ κοσμικοὶ τινες τύχοιεν πρὸς τὸ
Ἔορος φοιτῆσαι μετὰ χρεῖῶν τινῶν ὧν
τὸ Ἔορος ἐπυδέεται, τὸ τμηκαῦτα διὰ
τὴν ἀπαραίτητον χρεῖαν καὶ αὐτοῖς ἀν-
τικαταλάττεσθαι συγχωρεῖσθω ὁ οἶνος.

Τοὺς νεωτέρους καὶ ἀγενεῖους καὶ
εὐνοῦκους ἕνεκεν κουργᾶς τῷ Ἔορει
προσφοιτῶντας παντελῶς μὴ προσδέχε-
σθαι παρεγγυόμεθα μετὰ πάσης ἀσφα-
λείας· εἰ δὲ τις ἀπαραίτητος καὶ ἀναγ-
καία ἐπισυμβαίῃ περίστασις, ἄνευ βου-
λῆς καὶ γνώμης καὶ ἐποσκέψεως τοῦ τε
πρώτου καὶ τῶν ἡγουμένων ἀπάντων
τοῦ Ἔορους, διεντελλόμεθα μηδὲν γίνε-
σθαι, μητέ τινα προσέεσθαι μήτε ἀποκεί-
ρειν. Εἰ δὲ τις τῶν ἡγουμένων ἢ τῶν
κελλιωτῶν καταφρονήσας τῶν τυπω-
θέντων εἰσαγάγει εἰς τὸν ἀγρὸν αὐτοῦ
εἴτε εἰς τὸ κελλίον εὐνοῦχον ἢ παιδίον,
καὶ παραγγεληθεὶς ἅπαξ καὶ δις οὐ τὴν
προσῆκουσαν διόρθωσιν ἐπιδείξαστο, τοῦ-
τον παντελῶς τοῦ Ἔορους ἐκδιώκεσθαι
λυσιτελεῖν ἡγούμεθα.

Ἔοσοι τῶν ἀδελφῶν, ἰδιῶται μὲν ὄν-
τες τῷ λόγῳ, πνευματικοὶ δὲ τῇ γνώσει,
ἔφθασαν γεγονέναι ἡγούμενοι, ἐκέτω-

→ σ. 40

ΕΡΩΤΕΣ ΘΕΙΩΝ ΥΜΝΩΝ

ΑΓΙΟΥ ΣΥΜΕΩΝ ΤΟΥ Ν. ΘΕΟΛΟΓΟΥ

Γ ΑΥΤΟ πληγώνομαι με την αγάπη εκείνου. Κι' όσο δεν τον βλέπω, λιώνει η ψυχή, ό νοῦς μου, ή καρδιά μου φλέγεται, και στενάζοντας τριγυρίζω και καίγομαι ζητώντας τον ε-

δώ κι' εκεί. Και πονθενά δέ βρισκω τον έραστή της ψυχής μου. Στρέφω παντού τα μάτια μου, μήπως δώ τον ποθητό μου. Όμως εκείνος, άόρατος, δέ φαίνεται καθόλου. Κι' διαν άρχισω να θρηνώ άπελπιόμενος, τότε παρονοιάζεται μπροστά μου, και με βλέπει, αυτός που βλέπει τα πάντα. Μένω όλο άπορία και θάμπος μπρός στην άρμονία της όμορφιάς του. Κι' αναρωτιέμαι πώς άνοιξε τους ούρανους και πρόβαλε του κόσμου ό κτίστης και μου έδειξε τη δόξα του την άνείπωτη και μοναδική. Κι' ενώ εγώ συλλογίζομαι ποιός άραγε θα βρεθεί πιο κοντά σ' εκείνον και πώς θ' άννψωθει σέ τέτοιο άπροσμέτρητο ύψος, αυτός βρίσκειται μέσα μου, άστράφτοντας μες στην καημένη μου καρδιά, τυλίγοντάς με όλόγυρα με την άθάνατη λάμψη του, καταγράφοντας με τις ακίνες του όλα μου τα μέλη. Με άγκαλιάζει όλόκληρος, όλόκληρον με καταφιλεί, δίνει σέ με τον άνάξιο τον έαυτό του όλόκληρο. Γεμίζω απ' την αγάπη του, απ' την όμορφιά του, γεμίζω από ήδονη και από τό θείο γλυκασιμό. Παίρνω από τό φώς του, μετέχω στη δόξα του, τό πρόσωπό μου λάμπει σαν του ποθητού μου, και όλα τα μέλη μου κρατούν άπάνω τους φώς. Γίνομαι τότε ωραιότερος από τους ωραίους, πλουσιότερος από τους πλούσιους, δυνατώτερος από τους άρχοντες, μεγαλύτερος από τους βασιλείς, και πιο ακριβός απ' όλα τα όρατά, όχι μόνο από τη γη και τα γήινα

άλλά κι' από τον ούρανό και τα ούράνια. Γιατι έχω μαζί μου τον κτίστη όλων, που του ταιριάζει δόξα και τιμή και τώρα και στους αιώνες. Άμήν.

— Ποιά γλώσσα θα τό πει; Ποιός νοῦς θα τό έρμηνέψει; Ποιός λόγος θα τό εκφράσει, για να τό γράψει και τό χέρι μου; Άληθινά, φοιχτό, Κύριε, φοιχτό και πάν' απ' τό λογικό. Γιατι μου φανερώνεται τό φώς που ό κόσμος δεν τό έχει. Και με αγαπά εκείνος που δεν είναι μες σ' αυτό τον κόσμο. Και αγαπώ εκείνον που δεν είναι πονθενά μες στα όρατά. Κάθομαι σιδ κρεβάτι μου κι είμαι έξω από τον κόσμο. Κι' ενώ βρίσκομαι σιδ κελί μου, βλέπω αυτόν που ήταν και είναι έξω από τον κόσμο. Και τον συννασιτρέφομαι και — να τό πώ ως τολμήσω! — τον φιλώ, και με φιλεί κι' εκείνος. Τρώγω, χορταίνω από μόνη τη θέα του. Σμίγω μαζί του και ξεπερνά τους ούρανους — αυτό τό ξέρω άληθινά, είναι οίγουρο. Ποῦ τότε βρίσκεται τό σώμα μου, δεν τό γνωρίζω. Ξέρω δι καταβαίνει αυτός που είναι ακίνητος, δι μου φανερώνεται αυτός που είναι άόρατος, δι αυτός που είναι απ' όλη την κτίση χωρισμένος με παίρνει έντός του, με κρύβει στις άγκάλες του και βρίσκομαι τότε έξω απ' όλο τον κόσμο.

— Ποιό και με τον πόθο μου κάνω να χάνει ό πόθος μου τη λάμψη του και την ένταση. Έχεις ποιέ άκούσει τέτοιο πράγμα; Κανονικά δηλαδή ό πόθος άνάβει τον πόθο και ή φωτιά τρέφει τη φλόγα. Όμως σέ μένα δεν συμβαίνει αυτό, αλλά — πώς να σου τό πώ, δεν ξέρω — ή υπερβολή του έρωτα μου σήνει τον έρωτα, γιατί δεν αγαπώ («έρω») όσο θέλω. Και οιοχάζομαι δι δεν έχω καθόλου έρωτα για τό Θεό. Καθώς λοιπόν ζηλώ άκόρεσια ν' αγαπώ όσο θέλω, χάνω — ώ

θαύμα — και τὸν ἔρωτα πὸ εἶχα γιὰ τὸ Θεό, ὅπως ἀκριβῶς ἓνας πὸν ἔχει θησαυρὸ ἀλλὰ εἶναι φιλάργυρος, ἐπειδὴ δὲν ἔχει τὰ πάντα, νομίζει διὲν ἔχει τίποτα, κι' ἄς ἔχει πολὺ χρυσάφι. Τὸ ἴδιο μοῦ φαίνεται πὸς παθαίνω κι' ἐγὼ ὁ δυστυχημένος: ἐπειδὴ ἀκριβῶς δὲν ποθῶ οὔτε ὅπως οὔτε ὅσο θέλω, νομίζω διὲν ποθῶ καθόλου. Νὰ ποθῶ ὅσο θέλω εἶναι πόθος πάνω ἀπ' τὸν πόθο, και διὰζω τὴ φύση μου ν' ἀγαπήσει πᾶν' ἀπ' τὴ φύση. Ἡ φύση μου βρίσκειται σὲ ἀνημποριά και χάνει και τὴ δύναμη πὸν ἔχει και ἀπονεκρώνεται κατὰ παράδοξο τρόπο. Τότε, ζεῖ ἀκόμη περισσότερο ὁ ἔρωτας, ζεῖ μέσα μου και θάλλει.

— Κι' εὐθὺς ἀκολούθησα τὸν Κύριο πὸν μὲ κάλεσε. Ἔτρεχε, κι' ἔτρεχα πίσω του. Ἐφηνεγε, και τὸν κνηγοῦσα ὅπως ὁ σκύλος τὸ λαγὸ. Και καθὼς ὁ Σωτήρας ξεμάκρυνε ἀπὸ μένα και κρυφτηκε, ἐγὼ δὲν ἀπελειπίτηκα. Οὔτε εἶπα διὲν τὸν ἔχασα και γύρισα πίσω. Ἀλλὰ κάθησα στὸν τόπο πὸν βρέθηκα κι' ἄρχισα νὰ θρηνηῶ. Ἐκλαια και καλοῦσα πίσω τὸν κρυμμένο Κύριο. Καθὼς λοιπὸν κυλιόμουννα κάτω και ἄουσα, μοῦ φανερώθηκε πολὺ κοντὰ μου. Βλέπονιάς του, ἀναπηδῶ κι' ὄρμω νὰ τὸν ἀδράξω. Ὅμως πάλι μοῦ ἔφηνε γρήγορα. Ἐγὼ ἔτρεχα δυνατὰ. Πολλὲς φορὲς ἔφτανα τὴν ἄκρη τοῦ φορέματός του και τὸ ἄδραχνα. Σιαματοῦσε ἐκεῖνος γιὰ λίγο. Χαιρόμουν ἐγὼ θανάδι, κι' εὐθὺς πετοῦσε μὲς ἀπ' τὰ χέρια μου, και ἄρχιζα πάλι νὰ τὸν κνηγῶ. Ὅλο εἶσι γινοτῖαν, ἔφηνεγε κι' ἐρχότιαν, κρυβότιαν και φανερωνότιαν, μὰ ἐγὼ δὲ γύρισα πίσω. Δὲν μ' ἔπιασαν δισταγμοί, δὲν ἀπόκαμα νὰ τρέχω, δὲν μοῦ πέρασε ἀπὸ τὸ νοῦ πὸς εἶναι πλάνος ἢ ἀπλῶς μὲ βασανίζει. Ἀλλὰ μὲ ὅλη μου τὴ δύναμη, μὲ ὅλη τὴν ἐνταση τὸν ζητοῦσα, κι' ἄς μὴν τὸν ἔβλεπα. οΚίτιαζα παντοῦ, στοὺς δρόμους, σὺς μάντρες, μήπως πουνθενὰ φανεῖ. Και τὰ μάτια μου γέμιζαν δάκρυα. Και ρωτοῦσα τοὺς πάντες, ὅσους ποτὲ τὸν εἶχαν δεῖ... Μὲ δάκρυα και σφοδρὸ πόνο τῆς καρδιάς ρωτοῦσα νὰ μοῦ ποῦν ποῦ, σὲ ποῖον τόπο τὸν εἶχαν δεῖ και πὸς, μὲ ποῖον τρόπο. Ἐκεῖνοι μοῦ λέγαν, κι' ἔτρεχα πάλι

μὲ ὅλη τὴ δύναμή μου. Δὲν κοιμόμουν καθόλου ἀλλὰ βίαζα τὸν ἑαυτὸ μου. Βλέποντας λοιπὸν τὸν πόθο μου, φανερώθηκε κάπως. Ἐγὼ, μόλις τὸν εἶδα, ὄρμησα μὲ δύναμη ξοπίου του. Ἀφοῦ πιά θεβαιώθηκε πὸς γιὰ μένα τὰ πάντα εἶναι ἓνα τίποτα και ὅλα τὰ ἐγκόσμια κι' ὁ ἴδιος ὁ κόσμος και ὅλοι οἱ ἄνθρωποι μὲς στὸν κόσμο εἶναι σὸν νὰ μὴν ὑπάρχουν στὴν αἰσθησή μου, πὸς μὲ μιὰ λέξη ἔχω χωριστεῖ ἀπὸ τὸν κόσμο, μοῦ φανερώθηκε ὀλόκληρος ὁ ὀλόκληρος τὸν ἑαυτὸ μου. Ὀλόκληρος ἐνώθηκε μ' ὀλόκληρον ἐμένα, αὐτὸς πὸν βρίσκειται ἔξω ἀπὸ τὸν κόσμο και πὸν γυρίζει τὸν κόσμο και ὅλα τὰ ἐγκόσμια και μὲ τὸ χέρι του μόνο συγκρατεῖ τὰ ὄρατὰ και τ' ἀόρατα.

Ὅρμω γρήγορα ν' ἀδράξω τὸ χάρισμα τοῦτο (δηλ. τὴν Ἀγάπη)· κι' αὐτὸ πετᾷ μὲς ἀπ' τὰ χέρια μου ὀλόκληρο. Μένω κατάπληκτος, φλέγομαι και μαθαίνω νὰ παρακαλῶ και νὰ τὸ ζητῶ μὲ πολλὴ ταπεινωσῆ... (Μόνον διαν ὁ ἄνθρωπος ἀπογυμνωθεῖ ἀπὸ τὸν κόσμο), τότε κνκλῶνει ἢ Ἀγάπη τὸ νοῦ του σὰ λεπτὸ και μικροβιατο φέγγος και τὸν συνεπαίρνει στὴν ἔκσταση. Γρήγορα ὁμως τὸν ἀφήνει..., γιὰ νὰ μὴ φάει, ἐνῶ εἶναι ἀκόμη σὸν ἓνα νήπιο, τροφὴ ὄριμον ἀνθρώπου και πάθει βλάβη... Ἀπὸ τότε τὸν χειραγωγεῖ, τὸν ἐνδυναμώνει, τὸν διδάσκει, ἄλλοτε παρουσιαζόμενη κι' ἄλλοτε φεύγοντας διαν τὴ χρειαζόμεσῆ... Ἀλλ' ὅταν πιά φτάσουμε στὸ σημεῖο νὰ μὴν ξέρονμε τί νὰ κάνουμε και διαλυθοῦμε ὀλοκληρωτικὰ, τότε ἀνατέλλει ἀπὸ μακριά, γιὰ νὰ μᾶς βοηθήσει. Μὲ κάνει τότε νὰ τὴ νιώθω στὴν καρδιά μου. Κράζω μεγαλόφωνα, τυλίγω τὰ χέρια μου σφιχτὰ στὸ κορμί μου, θέλοντας νὰ τὴν κρατήσω. Ὅμως τὰ πάντα εἶναι νύχτα και τὰ δυστυχημένα χέρια μου εἶναι κενά. Ξεχνῶ τὰ πάντα και κάθομαι και κλαίω ἀνέλπιδος πὸς θὰ τὴν ξαναδῶ ποτέ... .

(μεταφράζει ἐ.ν.π.)

ΘΕΜΑΤΑ ΑΓΙΟΡΕΙΤΙΚΑ

ΣΥΝΑΓΩΓΗ ΑΓΙΟΡΕΙΤΙΚΩΝ ΛΕΞΕΩΝ

δελφαι Μοναί· δυο ἀγιορειτικὲς μονὲς συνδεμένες ἀπὸ τοὺς κοινούς ἀγῶνες, τοὺς κτίτορες, τὴν ἱστορία. Τὰ μέλη τῶν ἁ.Μ. ἔχουν οἰκειότητα μεταξὺ τους, καὶ τὴν ἡμέρα τῆς πανηγυρῆς ἢ πανηγυρίζουσα μονὴ δίνει τὰ τιμητικὰ πρωτεῖα στὴν ἄλλη. Τὸν ὥραϊο αὐτὸ θεοσμὸ διατηροῦν σήμερα περισσότερο ζωντανὸ οἱ Μονές: Λαύρας - Ἰθῆρων, Βατοπεδίου - Χιλιανδαρίου, Ξηροποτάμου - Παύλου.

Ἄδελφότης· τὸ σύνολο τῶν μοναχῶν μᾶς μονῆς ἢ κελλίου. Κατ' ἐπέκταση τὸ σύνολο τῶν Ἀγιορειτῶν.

Ἄθως· ὁ συμπαγὲς μαρμάρινος ὄγκος στὸ τέρμα τῆς ἱ. Χερσονήσου. Στὴν κορυφὴ του (ὕψ. 2035 μ.) θρίσκειται ναὸς ποὺ οἰκοδομήθηκε τὸ 1977. Ὁ παλιότερος ναός, ἐκεῖνος ποὺ ἀνήγειρε ὁ Πατρ. Ἰωακείμ ὁ Γ' τὸ 1894-5, καταστράφηκε ἐντελῶς ἀπὸ τοὺς κερανοῦς. Στὴν ἡμέρα τῆς πανηγυρῆς τοῦ ναοῦ (Μεταμόρφωσης τοῦ Κυρίου, 6 Αὐγούστου) ἀνεβαίνουν πλῆθη προσκυνητῶν νὰ πανηγυρίσουν στὸ ναὸ τῆς κορυφῆς. Ἡ θερμοκρασία ἐκεῖ, τὴν αὐγουσιὰτικὴ αὐτὴ μέρα, εἶναι τὸ μεσημέρι 15^ο καὶ τὰ μεσάνυχτα 6^ο C.

Ἄκοιμητὴ κανδήλα· κ. στὴν ὁποία δίνεται προσοχὴ νὰ εἶναι διαρκῶς ἀναμμένη. Τέτοιες εἶναι τῆς Ἁγίας Τραπεζῆς, τοῦ προσκυνηταρίου (μὲ τὸ φῶς τῆς ὁποίας ἀνάβει ὁ ἐκκλησιαστικὸς καὶ τίς λοιπὲς μὴ ἁ.κ.), καθὼς καὶ τῶν τυχδὸν θαυματοργῶν εἰκόνων.

Ἄκατ'άστατος· μοναχὸς ποὺ ἔχει τὴν ἀ-

δυναμίαν νὰ ἀλλάζει διαρκῶς κατοικία ἢ νὰ πραγματοποιεῖ συχνὰς «ἐξόδους». Ὀνομάζεται ἄκομα: ἀκάθιστος, γυρευτῆς, περιάκτης καὶ περιάκτος, ἀγιοπανίτης, γυροβάκος, (ἱερο:κυκλευτῆς καὶ κυκλεύων, πλανήτης καὶ πλανώμενος, ἀμειβων ἢ (προσ)πελαζόμενος ἢ περιερχόμενος (τόπους), σηρόμαχος, περπατάρης, ζευγαλος. Οἱ ἅγιοι Πατέρες σπηλιτεύουν τὸν ἁ. ψέγοντας τὸ πάθος του: «Οὔτοι γλῶσσαν μὲν ἀπαίδευτοι, γαστέρα δὲ ἀκρατεῖς, ψυχὴν δὲ διαπαντὸς ἐπτερωμένοι καὶ ριπιζόμενοι» (Μ. Βασίλειος)· «Κυκλευτῆς μοναχὸς φρύγανον ἐρημίας· ὀλίγον ἠσύχασε καὶ πάλιν φέρεται μὴ βουλόμενος» («Ὅσιος Νεῖλος»)· «Ἵσπερ γὰρ οὐκ ἄρκει τῷ μεθύσῳ ἐν ποτήριον οἴνου, οὕτως οὐδὲ τῷ κυκλευτῇ ἐν κάθισμα. Κυκλευτῆς μοναχὸς ἀκηδίας αἰχμάλωτος, φιλαυτίας δοῦλος, ὀκηρίας γεωργός, πρὸς κόσμον συνόμιλος, πρὸς ἄφρονας παράμιλλος, ἐορτῶν ἐπιτηρητῆς, μνημοσύνων παρατηρητῆς...» («Ὁσ. Κύριλλος Φιλεώτης»). Στὸ λατινικὸ μοναχισμὸ ἀναφέρεται ὡς *gyronagus*. Ὑπάρχουν τέσσαρα γένη (*quattuor genera*) μοναχῶν, γράφει ὁ Ἅγ. Βενέδικτος: οἱ κοινωβιάτες, β' οἱ ἀναχωρητῆς, γ' τὸ μισητὸ γένος οἱ *sarabaitae* καὶ δ' οἱ *gytonagi* (= ψευτοπολιτικοί, πέτρες κυλιόμενες). Οἱ τελευταῖοι περνοῦν τὴ ζωὴ τους μεταβαίνοντας ἀπὸ τόπο σὲ τόπο, περιπλανώμενοι, χωρὶς προκοπῆ, μὴ μπορώντας νὰ κρατήσουν τίς ἐπιθυμίες τους, χειρότεροι ἀπὸ τοὺς *sarabaita* (βλ. καὶ λ. θεληματάρης). Ὁ τῆς Λαύρας Ἅγ. Ἀθανάσιος συνιστᾷ στὸ Τυπικὸ του: «Οὐ σοκίης τὸ πολυπρόδοον καὶ πολυγύρευτον».

Ἄκ(κ)ούβιτα καὶ -βητα (λατ. *accubita*)· τραπέζια κτιστὰ μοναστηριακῆς τράπεζας. Ἄν τίθεται ἀπὸ τὰ ἁ. τῆς ρωμαϊκῆς ἀρχαιότητος, τὰ ὁποία ἦταν χαμηλὰ (ὅπως καὶ τὰ γύρω ἀπ' αὐτὰ ἀνάκλιτρα, ὅπου καὶ ἀνέκλιναν οἱ συνδαιτημένους), τὰ ἁ. τῶν μονῶν εἶναι ψηλὰ μὲ βάθρο κτιστό. Ἐπάνω στὸ βάθρο αὐτὸ θρίσκειται πλατιὰ μαρμαρινὴ πλάκα πάχους 4 - 6

ἐκ., με ἀκανόνιστη ἐπιφάνεια λόγω τῆς πολυχρόνιας χρήσεως. Γύρω ἀπὸ ἕνα ἄ. μποροῦν νὰ καθίσουν 5 - 10 ἄνθρωποι.

Ἀμφιάσματα μοναχικά: τὰ ἐνδύματα καὶ ἡ ἐξάρτυση τοῦ μοναχοῦ. Καὶ εἶναι: χιτῶν (ζωστικό), ἀνάλαβος, ζώνη, σταυρωτό, παλλίον (ράσο), σκοῦφος, μανδύας, κουκούλι, σανδάλια (ὑποδήματα), κομποσκοῖνι(ον), θάκτρον (ἡ ράβδος, τὸ ραβδί καὶ ὄχι ἡ ἡγουμενικὴ πατερίτσα). Τὰ μ.ἄ. ἀναφέρονται στὶς ἀρχέγονες καὶ τίς νεότερες πηγές τοῦ μοναχισμοῦ, ὅμως μετὴν πάροδο τοῦ χρόνου ἔγιναν διάφορες μεταρρυθμίσεις σ' αὐτὰ ἢ καὶ ἀλλαγὴ στὴν ὀνομασίαν τους.

Ἀνάδοχος: ὁ πνευματικὸς πατέρας, ὁ γέροντας, ὁ ὁποῖος ἀναλαμβάνει τὴν πνευματικὴν χειραγωγίαν τοῦ ἀρχαρίου καὶ δίνει τὸ ὄνομα κατὰ τὴν τελετὴ τῆς κουρᾶς. Χωρὶς ἄ. κουρὰ δὲν εἶναι δυνατόν νὰ πραγματοποιηθεῖ, ὅπως ὀρίζει ὁ καν. 2 τῆς Πρωτοδευτέρας Συνόδου. Στὰ κοινόβια ἄ. εἶναι ἀπαρέκκλιτα ὁ ἡγούμενος.

Ἀνάλαβος, ἀναβολεύς, μαφόριον, ὦμοφ-, ἡμιφ-, πολυσταύριον: μοναχικὸ ἔνδυμα μετὰ σημασίαν συμβολικὴν. Καλύπτει τὸ ἐμπρόσθιο μέρος τοῦ σώματος φτάνοντας σχεδὸν μέχρι τὰ γόνατα, ἀφήνοντας χέρια καὶ πλευρὰ ἀκάλυπτα, γι' αὐτὸ καὶ ἡ ὀνομασίαν ἡμιφόριον. Ὁλος δὲ ὁ ἄ. φέρει κεντημένο ἕνα μεγάλο σταυρὸ καὶ περιτυλίγει τὸ σῶμα μ' ἕνα αὐτοτελές, πλὴν ἀπαραίτητο συμπλήρωμα, τὸ πολυσταύριον(ν). Τὸ π. εἶναι ἕνα μεταξωτὸ σειρήνι (στὴν ἀρχαιότητα δερμάτινη ταινία), μετὰ πολλοὺς σταυροὺς πλεγμένο, ποῦ «περιπλέκεται σταυροειδῶς τοῖς ὦμοις» (Εὐάγγριος). Τὰ δύο αὐτὰ ἀμφιάσματα, «τίθενται σταυροειδῶς ἐπὶ τοὺς ὦμους ἡμῶν· τοῦτ' ἔστι, τοῦ σταυροῦ τὸ σύμβολον βαστάζομεν εἰς τοὺς ὦμους ἡμῶν, καθὼς λέγει Ἄβρον τὸν σταυρόν σου καὶ ἀκολουθεῖ μοι» ('Αβ. Δωρόθεος), ὥστε νὰ ὑπενθυμίζουσι στὸ μοναχὸ «μὴ μόνον σταυρωθῆναι αὐτὸν τῷ κόσμῳ, ἀλλὰ καὶ τὸν κόσμον αὐτῷ» ('Αγ. Μάξιμος Ὁμιολ.). Ὁ ἄ. ἦταν ἔνδυμα καθημερινῆς χρήσεως, ὅπως συμπεραίνεται ἀπὸ μιὰ φράση τοῦ Μ. Βασιλείου: «Ἐἴ τίς ἄνευ μαφορίου ποιεῖ ἔργον ἐν οἰκῷ ποτε τόπω, γενεῖσθω ἀπειλογίας» καὶ ἀπὸ ἄλλη τοῦ Εὐαγγρίου: «... καὶ τὴν ἐργασίαν ἀνεπιπόδιστον αὐτοῖς παρεχούσης...». Ὅμως

ἀπὸ τὰ μέσα τοῦ Ε' αἰ., τὸ φέρει ὁ μεγάλος σκημος (τοῦ ὁποῦ καὶ ἀποτελεῖ τὸ κύριο ἔμβλημα) μόνον κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς μεταλήψεως, πᾶν ἀπὸ τὸ ζωστικὸ καὶ κάτω ἀπὸ τὸ ράσο, σφιγμένο στὴ μέση μετὰ τὴ ζώνην.

Ἀναπληρωτής: ὁ ἐπίτροπος σ' ἕνα κοινόβιο, στὸν ὁποῖο ἀναθέτει ὁ ἡγούμενος, γιὰ ἕνα μικρὸ διάστημα χρόνου, ποῦ θὰ λείπει ἀπὸ τὴ μονή, τὴ διοικητικὴ ἐξουσία τῆς Μονῆς καὶ τὴν ἐκπροσώπησίν του. Ὁ ἄ. διαφέρει ἀπὸ τὸν τοποτηρητῆ.

Ἀντιπρόσωπος: ὁ ἐκπρόσωπος μιᾶς Μονῆς στὶς Καρυές. Ἡ ἐκλογή καὶ ἀνάδειξίς του σ' αὐτὸ τὸ ἀξίωμα γίνεται ἀπὸ τὴ σύναξη τῆς Μονῆς, κατὰ τὸ α' 10ῆμερον τοῦ νέου ἔτους. Τὰ δικαιώματα καὶ οἱ ὑποχρεώσεις τοῦ ἄ. καθορίζονται στὸ κεφ. Γ' τοῦ Κ.Χ. (ἄρθρα 14 - 27). Οἱ ισάριθμοι ἄ. τῶν 20 i. Μονῶν ἀπαρτίζουν τὸ σῶμα τῆς Ἱ. Κοινότητος καὶ μένουσι σὲ ἰδιαίτερα οἰκήματα στὶς Καρυές, τὰ λεγόμενα κονάκια.

«Ἄξιόν ἐστιν...» ὕμνος Θεομητορικὸς ἀποτελούμενος ἀπὸ δύο μέρη: τὸ προῦμνιον «Ἄξιόν ἐστιν ὡς ἀληθῶς, μακαρίζειν Σε, τὴν Θεοτόκον, τὴν ἀειμακάριστον καὶ παναῶμητον καὶ μητέρα τοῦ Θεοῦ ἡμῶν», καὶ τὸν εἰρμὸ τῆς Θ' ὠδῆς τοῦ τριωδίου κανόνος τῆς Μ. Παρασκευῆς «Τὴν τιμητέραν τῶν χερουβιμ καὶ ἐνδοξοτέραν ἀσυγκρίτως τῶν σεραφίμ, τὴν ἀδιαφθόρως Θεὸν Λόγον τεκοῦσαν, τὴν ὄντως Θεοτόκον Σε μεγαλύνομεν». Ὁ εἰρμὸς εἶναι ποίημα Ἁγ. Κοσμᾶ Ἱεροσολυμίτου (Ζ' - Η' αἰ.) καὶ τὸ προῦμνιον εἶναι ἕνας ὕμνος «ἀγγελολοιδάκτος», τοῦ ὁποῦ ἡ ἱστορία μᾶς παραδόθηκε ἀπὸ τὸν Πρῶτον Σεραφεῖμ, τὸ 1548, ἐπεξεργασμένη ἐπάνω σὲ ἀρχαιότερα κείμενα. Ἡ ἱστορία εἶν' αὕτη: Τὸ Σάββατον 10 Ἰουνίου τοῦ 982, ὁ Ἀρχάγγελος Γαβριὴλ φιλοξενεῖται ὡς μοναχὸς στὸ Παντοκρατορικὸν κελλί «Κοίμησις τῆς Θεοτόκου». Στὴν ἀκολουθίαν τοῦ ὄρθρου τῆς Κυριακῆς ὁ ὑποτακτικὸς τοῦ κελλίου καὶ ὁ Ἀρχάγγελος, ἀφοῦ συνέφαλαν τὴν ὄλη ἀκολουθίαν ἔφρασαν καὶ στὴν Θ' ὠδή, ὅπου σὲ κάθε μεγαλυνάριον τῆς Θεοτόκου (βλ. Λουκ. α' 46 - 55) ἐπισυνάπτεται ὁ εἰρμὸς τοῦ Κοσμᾶ «Τὴν τιμητέραν...». Πρὶν ὅμως ἀπὸ τὸν εἰρμὸν ὁ Γαβριὴλ προσαρμόζει τὸ προῦμνιον «Ἄξιόν ἐστιν...», ἐνῶ ὁ ὑποτακτικὸς μένει ἐκστατικὸς ἀπὸ τὴν ἀρχαγ-

γελική φωνή με τὰ πρωτάκουστα λόγια. Στὴ συνέχεια ὁ Γαβριὴλ, κατὰ παράκληση τοῦ ὑποτακτικοῦ, γράφει μετὰ τὸ δάκτυλο τὸν ὕμνο ἐπάνω σὲ λίθινη πλάκα καὶ γίνεται ἄφαντος. Ὁ ὕμνος ἀγαπήθηκε πολὺ καὶ καθιερώθηκε ὡς κατακλείδα ὄλων τῶν ἀκολουθιῶν. Ἐπίσης μελοποιήθηκε (ἐκτὸς ἀπὸ τὸν β' ἤχο στὸν ὁποῖο παραδόθηκε μετὰ τὴν πρὸ πανηγυρικὴ ἔκφραση) σὲ ὄλους τοὺς ἤχους. Ἡ ἰ. εἰκόνα μπροστὰ στὴν ὁποία συντελέσθηκε τὸ θαῦμα μεταφέρθηκε ἀπὸ τὸ κελλι ἐκεῖνο στὸ Πρωτάτο, ὅπου καὶ βρίσκεται μέχρι σήμερα. Ἡ καλυμμένη μετὰ χιτῶνα ἀργυρόχρυσο εἰκόνα αὐτῆ τοῦ «'Α. ἐ.», θεωρεῖται ἡ κοινὴ εἰκόνα τοῦ 'Α. Ὁ. καὶ μ' αὐτὴν γίνεται ἡ μεγάλη λιτανεία τῆς Λαμπροδευτέρας.

Ἀπαλλοτρίωση (ἀναγκαστικὴ) ἡ γιὰ τὸ δημόσιο καλὸ ἀποστέρηση ἰδιοκτησίας, εἴτε σὲ ἰδιωτὴ ἀνήκει αὐτὴ εἴτε σὲ αὐτοδιοίκητο Ν. Π. Δ. Δ. καὶ ἡ συνακόλουθη διαδικασία τῆς ἀποζημίωσης. Ἡ ἀ. τῶν ἀγιορειτικῶν μετοχῶν ἔγινε τὸ 1922 - 23.

Ἀπέλαση, ὑπερορία, ἐξορία, ἐκτόπιση, ἀπομάκρυνση. Ὅροι ποὺ σημαίνουν τὴν ὀρι-

στικὴ ἢ προσωρινὴ ἀποκοπὴ ἐνὸς βλαβεροῦ στοιχείου ἀπὸ τῆ μοναστικῆ ἢ ἀγιορειτικῆ ἀδελφότητος.

'Ἀπλός· μοναχὸς ἀγνὸς καὶ ἀπονήρευτος, ὅχι ὄμως ἀπλοϊκὸς ἢ ἡλίθιος. Παραμένει ἀμετακίνητα «ἤπιος ὄλος, προσηγνός, φαιδρὸς (= χαρῶδης, ἰλαρὸς)· ἀπλαστον, ἀνεπιτήδευτον, ἀνόθευτον ἔχων καὶ τὸν λόγον καὶ τὸ ἦθος» ('Αγ. Ἰωάννης Κλίμακος). Ἀντίθετός του εἶναι ὁ δεινός, ὁ ὑπουλος, ὁ ὑπερήφανος.

'Ἀπλωταριά· ὁ περίφρακτος ἐξώσσης τῶν ἀγιορειτικῶν σκηνωμάτων. Οἱ ἀ. τῶν μονῶν εἶναι συνήθως ἐπιμήκεις (μπαλκόνια) καὶ τῶν κελλιῶν τετράγωνες. Γιὰ τὴν κατασκευή της χρησιμοποιεῖται κατὰ κανόνα ξύλο καστανίδας.

('Ἀπο)κουρά, ἀπόκαρσις, ἀπόθεσις τρικῶν· ἱεροτελεστία ποὺ ἀφορᾷ στὴν ἀνάδειξη τοῦ δοκίμου σὲ μεγαλόσχημο μοναχὸ (βλ. σκ. κεφ.).

δ.μ.ἀ.

ΑΓΝΩΣΤΟΣ ΝΕΟΜΑΡΤΥΣ

Μᾶς ἀπεστάλη κα με ἀγάπην καταχωρίζουεν εἰς τοὺς Α.Α. τὸ καινότερον βραχὺ Συναξάριον, τὸ ὁποῖον ἐδλαθῆς ἱεροδιάκονος ἀγιορείτης ἀντέγραψεν ἐκ τοῦ ὑπ' ἀριθ. χφ. Κώδικος 608 τῆς Ἱ. Μονῆς Ἁγίου Παντελεήμονος, ἀγνοοῦντες ἂν ἀνήκει ὁ Μάρτυς Ἀθανάσιος εἰς τὸ πλῆθος τῶν ἀγνώστων Νεομαρτύρων ἢ εἶναι ἤδη γνωστός. Οἱ Λήμνιοι ἄς ἐνδιαφροθῶν νὰ μάθουν.

«Μετὰ τῶν λοιπῶν Νεομαρτύρων, εἰς ἐστὶν καὶ ὁ ἀπὸ Λήμνου τῆς νήσου Ἀθανάσιος, ὅστις μαθὼν τὰ ἱερὰ γράμματα καὶ λαθὼν θεῖον ζῆλον, ἤλθεν εἰς τὸ Ἅγιον Ὅρος καὶ ἔμεινεν εἰς τὴν Ἱερὰν Λαύραν εἰς ὑπακοὴν Γέροντος. Ἐλθούσης δὲ τῆς Ἐπαναστάσεως ἠχμαλωτίσθη καὶ αὐτὸς ὡς καὶ οἱ λοιποὶ ἄλλοι καὶ ἀπεστάλη εἰς Αἴγυπτον, δουλωθεὶς εἰς Ἀγαρηνὸν τινὰ ἄρχοντα· ὁ δέ, περιέτεμε αὐτὸν καὶ ὑπάνδρευσε μετὰ τινὸς αἰχμαλώτου γυναικὸς χριστιανῆς. Τιμηθεὶς οὖν ὁ δυστυχὴς Ἀθανάσιος ἐγένετο καὶ αὐθέντης, Ἀγᾶς

ονομάζετο, ζῶν ἐν ἀσθεσίᾳ, πολλῇ μετὰ τῆς συζύγου αὐτοῦ. Ἄλλ' ὁ Πανάγαθος Θεός, θέλων αὐτοῦ τὴν μετάνοιαν, τί ὠκονόμησεν; δις καὶ τρίς ἐφάνη εἰς αὐτὸν κατ' ὄναρ ὁ ἐν Ἁγίοις Μέγας Ἀθανάσιος, τὸν ὁποῖον μόλις διὰ θαύματος πραγματικοῦ ἔφερεν εἰς μεταμέλειαν. Εἶτα συμφωνήσαντες ἀμφοτέρω, τὴν μὲν σύζυγον, ὠκονόμησε θεαρέστως. Οὗτος δὲ ζῆλον ἐπὶ ζήλου λαθὼν θεϊκόν, ἤλθεν πάλιν εἰς Ἅγιον Ὅρος καὶ ἐξομολογηθεὶς ἐκαθάρισε ἑαυτὸν ἐν ἄκρα ἀσκήσει καὶ πολλῇ ταπεινώσει. Ὅθεν μυρωθεὶς καὶ διορθωθεὶς ἀπῆλθεν εἰς τὴν Ἑλλάδα, κάκειθεν εἰς τὴν πάτριον Λήμνον, ζῶν θεαρέστως καὶ εὐσεβῶς. Τοῦτο ἰδόντες οἱ ἀσεβέστατοι Ἀγαρηνοὶ καὶ σκαιωρίας κατ' αὐτοῦ ποιήσαντες εἰσέβαλον αὐτὸν εἰς πλοῖον καὶ πλέοντες μετ' αὐτοῦ εἰς τὸν Ἑλλήσποντον, ἐβύθισαν αὐτὸν καὶ ἀπέπνιξαν ἐν τῇ θαλάσῃ. Ὅθεν καὶ ἀπέλαβε τοῦ μαρτυρίου τὸν στέφανον κατὰ τὸ ἔτος 1846».

ἰ.θ.ξ.

ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ

Πρὸς
τὸ Ἀγιορειτικὸν Περιοδικὸν
«Ἀθωνικοὶ Διάλογοι»

«Ἐἰς μνημόσυνον αἰώνιον ἔσται δίκαιος».

Μὲ πολλή συγκίνηση διάβασα στοὺς «Ἀθωνικοὺς Διαλόγους» (τεῦχος 69 - 70) τὰ ἀναφερόμενα στὸ μακαριστὸ ἱερομόναχο Ἀθανάσιο Ἰθρηίτη, καθὼς καὶ τὶς δύο ἐπιστολές του, πού δημοσιεύονται.

Ὅσοι εἶχαν τὴν εὐτυχία νὰ γνωρίσουν τὴν εὐλογημένη αὐτὴ ψυχὴ, ἀσφαλῶς μέσα ἀπὸ τὰ τόσο αὐθεντικὰ καὶ ἐκφραστικὰ γράμματά του θὰ θυμήθηκαν ὅσα μὲ τόσο παραστατικὸ τρόπο ἐπαναλάμβανε ὁ σεβάσμιος γέροντας καὶ πόσο μεγάλη ἦταν ἡ ἐπιθυμία του νὰ ὠφελήσει ψυχικά, ὄσους ἐπισκέπτονταν τὴ Μονὴ Ἰθέρων.

Ἐπειδὴ στὰ χρόνια πού εἶχα τὴν τιμὴ νὰ ὑπηρετῶ στὴν Ἀθωνιάδα Σχολὴ (1963 - 1968) εἶχα τὴ μεγάλη χαρὰ νὰ συνδεθῶ ψυχικά μαζί του καὶ πολλές φορὲς νὰ ἀκούσω τὴ διδαχὴ του, θέλω σήμερα νὰ καταθέσω τὴ μαρτυρία μου γιὰ τὴν προσωπικότητά του.

Ἰδιαίτερα ὄσες φορὲς συνόδευα μαθητὰς τῆς Ἀθωνιάδος ὁ πατὴρ Ἀθανάσιος, παρὰ τὴν προχωρημένη ἡλικία του καὶ τὴν κλονισμένη ὑγεία του, δὲν κουραζόταν νὰ διδάσκει τὰ παιδιά καὶ νὰ προσπαθεῖ νὰ τοὺς ἐμπνεύσει τὸ φόβο τοῦ Θεοῦ.

Πολὺ ἔντονα τὸν ἐνθυμοῦμαι νὰ μιλάει στὰ παιδιά γιὰ τὸ μυστήριό τῆς θείας ἐνανθρωπήσεως καὶ νὰ ψάλλει μὲ τὴν ἤρεμη φωνὴ του τὸν εἰρμὸ τῆς θ' ὥδῆς τοῦ ὄρθρου τῆς πεντηκοστῆς: «Μὴ τῆς φθορᾶς ἀπειρεῖα κνοφορήσασα καὶ παντεχνήμονι Ἀλόγω σάρκα δανείσασα, μητερ ἀπειρανδρε,

Παρθένε Θεοτόκε...».

Ὅσα δίδασκε, τὰ ζοῦσε ὁ ἴδιος καὶ τὰ βιώματά του αὐτὰ ἀγωνιζόταν νὰ μεταδώσει στὶς νεανικὲς ψυχές.

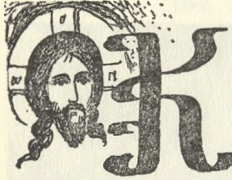
Πολὺ μεγάλο παράδειγμα καὶ πολὺ μεγάλος ἔλεγχος γιὰ ὄσους «ἔξ ἐπαγγέλματος» ἀσχολοῦνται μὲ τὴν ἀγωγή τῶν νέων χωρὶς νὰ ἔχουν συνειδητοποιήσει τὸ μέγεθος τῆς εὐθύνῃς τους!

Πόσο δίκαιο εἶχε ὁ σοφὸς πρεσβύτες, ὅταν μὲ τὸ στομφῶδες ὕφος του ἔλεγε στοὺς μαθητὰς: «Ἀπὸ τὸ Θεό, περισσότερο ἀπὸ κάθε ἄλλο, νὰ ζητᾶτε φῶς, φῶς, φῶς! Ἄν γίνετε φωτισμένοι ἄνθρωποι, θὰ βρεῖτε τὸ δρόμο τῆς σωτηρίας».

Ἀπὸ ἐτῶν ἤδη ὁ ἱερομόναχος Ἀθανάσιος ὁ Ἰθρηίτης ἀνήκει στὴ θριαμβεύουσα Ἐκκλησία. Ἐπιθυμία καὶ εὐχὴ ὄσων τιμοῦμε τὴ μνήμη του εἶναι νὰ πρεσβεύει πάντοτε πρὸς τὸν φιλόανθρωπο Θεὸ ὄχι μόνον γιὰ ὄσους συνεχίζουν τὸ ἔργο του, ἀλλὰ καὶ γιὰ μᾶς, πού «μεριμνῶντες καὶ τυρβαζόμενοι περὶ πολλὰ» κινδυνεύουμε νὰ ἀποπροσανατολιστοῦμε καὶ νὰ λησμονήσουμε τὸ ἕνα ἐκεῖνο «οὐ ἔστι χρεία». μ.δ.κ.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΚΑΘΑΡΩΣ ἐπιστημονικὴν Ἑλληνικὴν Πατρολογίαὶν δὲν εἶχαμε πρὸς χρῆσιν ὑπὸ τῆς θεολογικῆς ἐπιστήμης. Ἐξαιρέσομε τὴν ἀξιοθρήνητην, ἢ, ἐπιεικεστέρᾳ, ἀφελῆ Πατρολογία τοῦ Μπαλάνου, οἱ ἄλλες, ποὺ ἐχρησιμοποιοῦντο παλαιότερα, ἢ

δὲν ὑπερέβαιναν τὸ ἐπίπεδον τῶν φοιτητικῶν ἐγχειριδίων ἢ ἦσαν πρόχειρα συμπιλήματα ἀπὸ ξένους καὶ ἡμετέρους, γέμοντα ἀνακριθειῶν καὶ ἀκρισίας.

Βέβαια οἱ Πατρολογικῆς ἔρευνες τῶν τελευταίων δεκαετηρίδων ἐξηγοῦν τὶς ἐλλείψεις τῶν πρὸ παλαιῶν πατρολόγων, ἀλλὰ καὶ τὶς ἡγούμενες δυνατότητες ποὺ παρέχουν στοὺς συγχρόνους μας, ἀρκεῖ νὰ θέλουν νὰ ἐργασθοῦν καὶ νὰ ἔχουν τὶς ἀπαραίτητες ἱκανότητες γιὰ τέτοια ἔργα.

Δὲν θὰ ἦταν ὑπερβολὴ νὰ δηλώσουμε, ὅτι ἡσθάνθημεν βαθεῖαν ἱκανοποίηση ἀπὸ τὴν ἔκδοσιν τοῦ 6' Τόμου «Ἑλληνικῆς Πατρολογίας» τοῦ καθηγητοῦ κ. Π. Χρήστου, ποὺ περιλαμβάνει τὰς τρεῖς πρώτους αἰῶνες καὶ τὴν «γραμματεία τῆς περιόδου τῶν διωγμῶν».

Πρόκειται γιὰ ἓνα μνημειῶδες ἀκραϊφῶδες δημιουργικὸν ἔργον, ποὺ ἔχει ὅλες ἐκείνες τὶς ἀρετῆς, οἱ ὁποῖες ἐγγυῶνται τὴν ἀνεκτικότητά του μᾶλλον τοῦ ἐπομένου μακροῦς χρόνου: τὶς ἀποκεκαθαυμένες εἰδήσεις ἀπὸ ὀθνεῖα καὶ παραμορφωτικὰ στοιχεῖα.

Ὁ κ. Χρήστου, μετὰ τὴν μακρὰν Πατρολογικὴν πείραν του, τὴν ρωμαλεῖαν ἐπιστημονικὴν σκέψιν του καὶ τὴν ἐκπληκτικὴν ἐργατικότητά του, μᾶλλον ἔδωσε σὲ χλίτες σελίδες ἓνα πλούσιον ὑλικὸν τριῶν αἰῶνων, διῦλισμένον ἀπὸ μίαν εὐελικτὴν ἐπιστημονικὴν κριτικὴν σκέψιν.

Εἶναι τόσοσιν ἔντονη καὶ τόσοσιν ψηλαφητὴ ἡ χρῆσις κριτικοῦ πνεύματος ἐπὶ τῶν πηγῶν καὶ τόσοσιν εὐστοχεῖς οἱ παρατηρήσεις, ὥστε νὰ ὀρθοῦμε νὰ χαρακτηρίσομε τὴν ἐν λόγῳ Πατρολογία, ὡς «κριτικὴν ἔκδοσιν». Γι' αὐτὸ καὶ νομίζομε ὅτι, τὸ ἔργον αὐτὸ, μαζὴ μετὰ τὸν α' Τόμον καί, ὡς ἐλπίζομε, μετὰ τοὺς ἐπομένους ἀνταξίους, δὲν πρέπει νὰ λείψῃ ἀπὸ καμμιά βιβλιοθήκην ἀξιοῦσαν πληρότητα.

Ἡ ἔκδοσις γίνεται ἀπὸ τὸ Πατριαρχικὸν Ὀ-

δρυμα Πατερικῶν Μελετῶν, μετὰ ἀρίστης ποιότητος χαρτί, ἐκτυπωτικὴ ἐπιμέλεια, στοιχεῖα ὠραία, «μοντέρνα» διάταξις τῆς ἄλλης καὶ τῶν παραπομπῶν καὶ μετὰ πλουσιωτάτη βιβλιογραφία.

Ἐὰν τὸ σπουδαῖον αὐτὸ ἔργον εἶναι μιὰ σημαντικὴ προσφορὰ εἰς τὴν Θεολογικὴν ἐπιστήμην, παράλληλα ὅμως εἶναι καὶ μιὰ διακεκριμένη διακονία εἰς τὴν Ὁρθόδοξην Ἐκκλησίαν, πράγμα ποὺ ἐπιβάλλει νὰ εὐχηθῶμε στὸν πονήσαντα θεολόγον: «ἄξιός ἐστιν ὁ ἐργάτης τοῦ μισθοῦ αὐτοῦ».

ΠΟ τὸν τίτλον «Γεννάδιος Β' Σχολάριος», ἐξεδόθη ἀπὸ τὴν σειρὰν α' Ἀνάλεκτα Βλατάδων, τὸ νέον ἔργον τοῦ ὑψηλοῦ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης κ. Θ. Ζήση, περιλαμβανόν τὸν Βίον, Συγγράμματα καὶ Διδα-

σκαλίαν τοῦ μεγάλου Πατριάρχου «τῶν τοῦ Χριστοῦ πενήτων».

Εἶναι γνωστὸν ὅτι, τόσοσιν ἀπὸ λατίνους θεολόγους ὅσον καὶ ἀπὸ ἡμετέρους, παρασυρθέντας ἀπὸ τοὺς πρώτους, κατεβλήθη προσπάθεια νὰ παρουσιασθῇ ὁ πρῶτος Πατριάρχης μετὰ τὴν Ἄλωση ὡς φιλενωτικὸς κατὰ τὴν περίοδον τῆς ψευδοσυνόδου τῆς Φλωρεντίας. Κι' ἔτσι γνωρίζομε ἓνα Γεννάδιον κακοποιημένον ἢ τὸν ἐβλέπαμε ταυόμενον εἰς διελκυστίνδα τῶν ἀντιμαχομένων, ἢ ταν ἢ δὲν ἦταν; Πάντως ἓνα πρόσωπον ἀμφισβητούμενον.

Χάρη εἰς τὴν σχολιαζομένην μελέτην τῶν 550 σελίδων τοῦ κ. Ζήση, διαλύονται ὑπὸ τὸν σφοδρὸν ἄνεμον τῆς κριτικῆς τῶν κειμένων τὰ συσσωρευθέντα νέφη περὶ τὸ πρόσωπον τοῦ Ὁρθόδοξοῦ Γενναδίου καὶ ἀναδεικνύεται καθαρὰ ἡ μεγάλη μορφή του, ἡ θεολογικὴ ἀξία του καὶ ἡ ἀταλάντευτη Ὁρθόδοξος στάσις του καὶ πρὸ καὶ μετὰ τὴν Ἄλωση.

Ὁ σ. μετὰ τὴν σπουδαίαν ἱστοριοθεολογικὴν ἐργασίαν του ἐκάλυψεν ἓνα σημαντικὸν κενὸν εἰς τὸν τομέα τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας καὶ μᾶλλον ἐχάρισεν ἓνα ἀληθινὸν Γεννάδιον μετὰ τὴν πολυεδρικὴν προσωπικότητά του καὶ τὴν βαθεῖαν, ἐν Ὁρθοδοξίᾳ, χριστιανικότητά του, δι' ἃν λόγον πρέπει νὰ εἴμεθα εὐγνώμονες, παρὰ τὶς ἐνδεχόμενες ἀντιλογίαις, ποὺ πιθανὸν — ἀσθενέστερες τῶρα — ν' ἀκουσθοῦν.

ΝΑΣ όμιλος νέων Χριστιανών, θείω ζήλω κινοούμενος, φιλοδοξεί — με την πνευματικήν έννοιαν — να προσφέρει «συγγράμματα παγκόσμιαις άναγνώρισης με έπίκεντρο τὸ Χριστιανικὸ καὶ μάλιστα τὸ Ἑλληνορθόδοξο ἦθος καὶ τὴν Ἑλληνική μαρτυρία».

Καρπὸς τῆς καλῆς αὐτῆς φιλοδοξίας εἶναι ἕξ ἤδη βιβλία, γνωστὰ ὡς ἑκοσσεὶς «Ἀκρίτας».

Σημειώνουμε τοὺς τίτλους, τοὺς συγγραφεῖς καὶ τὸ περιεχόμενο: «Ὁ δρόμος τῶν Ἀσκητῶν». «Προκειται γιὰ ἕνα ἀπανθισμα πατερικῆς σοφίας, ἀπλὰ κι' ἄμεσα δόσμενο γιὰ τὸν σύγχρονο ἄνθρωπο...», γραμμένο ἀπὸ τὸν Tito Collander.

Τὸ δεύτερο εἶναι «Ὁ Διάλογος», με συγγραφέα τὸν παπα-Φιλόθεο Φάρο. «Τὰ βιβλία αὐτὸ θέλει ἀπλῶς νὰ γίνεῃ ἕνα χρησιμο βοήθημα σ' αὐτοὺς ποὺ τολμοῦν ἢ θελοῦν νὰ τολμήσουν στὴ χώρα μας, τὸν ποιμαντικὸ ἀλλὰ καὶ γενικότερα, τὸν θεραπευτικὸ διάλογο με τὸν σύγχρονο ταλαιπωρημένο καὶ πονεμένο ἄνθρωπο.

Τὸ τρίτο με τὸν τίτλο «Πορεία καὶ συνάντησῃ» τοῦ μητροπολίτη τοῦ Σουροῦ Anthony Bloom, «εἶναι τὸ ὀδοιπορικὸ τῆς ψυχῆς ποὺ παίρνει τὸ δρόμο τῆς συνάντησης με τοὺς Ἄλλους καὶ τὸ Θεό...».

Ὁ τίτλος τοῦ τετάρτου εἶναι «Γράμματα στὴν Κατερίνα» τοῦ Charlie Shedd καὶ ἀποτελεῖ «μιά σειρά ἀπὸ γράμματα γεμάτα ἀπὸ πατερικὴ ἀγάπη, ποὺ γράφει στὴ νιόπαντρὴ κόρη του...».

Τὸ πέμπτο, με τὸν τίτλο «Ἡ δύναμη τοῦ Ὁνόματος», ποὺ ἔγραψε ὁ γνωστὸς π. Κάλιστος Ware, «εἶν ἕνα σύντομο, ἀλλὰ δυνατό πνευματικὸ βοήθημα», ποὺ πραγματεῖται γιὰ τὴν «νοερὰ προσευχή».

Καὶ τὸ ἕκτο «Ταξιδεύοντας στὰ ἑλληνόφωνα χωριά τῆς Κάτω Ἰταλίας», τῆς Ἀντζέλ Μεργιανου, καρπὸς «... μελέτης καὶ ἐπικοινωνίας με τοὺς Ἑλληνόφωνους τῆς Ἀπουλίας καὶ Καλαβρίας τῆς Κάτω Ἰταλίας...».

Ὅλα εἶναι βιβλία καλὰ, προορισμένα νὰ ὠφε-

λήσουν καὶ νὰ οἰκοδομήσουν, ἀποσπώντας τοὺς νέους ἀπὸ φθοροποιούς δρόμους.

Εὐχόμεθα στοὺς καλοὺς νέους ἐκδότες νὰ συνεχίσουν τὴν καλὴ προσπάθεια, ἐκδίδοντας καὶ τὰ ἤδη ἐξαγγελθέντα καὶ προβαίνοντες «ἀπὸ δυνάμει εἰς δύναιμι», δηλαδὴ προσφέροντες πατερικότερα καὶ αὐθεντικότερα βιβλία, διὰ τοὺς ἔχοντας «γεγυμνασμένα τὰ αἰσθητήρια...».

σέως μας, ὡς τέκνων «φωτομόρφων» τῆς Ἐκκλησίας, ποὺ ἔχουμε, τούλαχίστον θεωρητικῶς, ὡς ἀληθῆ φιλοσοφίαν, τὴν μελέτην τοῦ θανάτου.

Δόξα τῷ Θεῷ, ποὺ θίγεται τόσοσιν διεξοδικὰ, ἀρνητικὰ καὶ θετικὰ τὸ πιὸ οὐσιώδες θέμα τῆς ζωῆς, ὁ θάνατος, ποὺ, παρὰ τοῦτο, δὲν θέλωμε νὰ τὸν σκεπτόμεθα, ὄχι βέβαια ἀπὸ πληρότητα ζωῆς, ἀλλὰ μάλλον ἀπὸ πώρωσῃ.

Ὁ σ. πραγματεῖται τὸν θάνατον ἀπὸ τὴν θέσῃ τοῦ Ὁρθόδοξως βιούντος, γι' αὐτὸ καί, σὰν ἐποπτικὴ ἔκφραση τοῦ περιεχομένου τοῦ βιβλίου καὶ τῆς οὐσίας τοῦ θανάτου, τὸ ἐξώφυλλον τοῦ κοσμείται με τὴν ταιχογραφία τοῦ Πρωτάτου τοῦ Ἁγίου Ὁρους, ποὺ ἀποδίδει τὴν Εἰκόνα τῆς Ἄναστάσεως ἀπὸ τὸν Ὁρθόδοξον Πανσέληνον, ἐξαγγέλουσαν τὴν χαρὰν τῆς ἐν Χριστῷ Ἄναστάσεως. Ἔτσι, ὁ «στυγνὸς θάνατος», γίνεται ὑπόθεσῃ χαρῆς.

Στὶς 565 σελίδες τοῦ βιβλίου παρελαύνει δολόκληρος ἢ περὶ θανάτου γραμματεία, ἀπὸ τοὺς Ὁμηρικῶν χρόνους μέχρι σήμερα, γιὰ ν' ἀποδειχθῇ ματαία καὶ αἱ φιλοσοφήσαντες περὶ θανάτου ματαιόφρονες καὶ μόνον ὁ Θεὸς ἐν Ἰησοῦ Χριστῷ ἀληθινός, ποὺ ἐλύτρωσε τὸν κόσμον ἀπὸ τὸν θάνατον καὶ τοῦ ἐχάρισε τὴν αἰωνίαν ἐν φωτὶ ἀβνασίαν.

Ἄς εὐχαριστῶμεν ἀδιαλείπτως τὸν θανόντα καὶ Ἄναστάντα Χριστόν, ποὺ μᾶς συνανέστησε καὶ ἄς παρακαλοῦμεν νὰ μᾶς χαρίξῃ τὴν ζωοποιὸν «μνήμην τοῦ θανάτου». Ὁ σ. προσέφερεν ἔργον θετικὸν δι' ἀρνητικῆς ὁδοῦ.

ΣΩΜΑΤΕΙΑΚΑ ΘΕΜΑΤΑ

Ο ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΟΝ «δόξα και τιμή παντὶ τῷ ἔργαζομένῳ τὸ ἀγαθόν» ἔχει ἐφαρμογὴν σὲ κάθε προσπάθεια καλοῦ, μόνον πὸν ὄλα

τὰ καλά, ὡς προθέσεις καλές, παρακολουθοῦνται ἀπὸ ἕνα κίνδυνος: νὰ μὴ γίνονιν καλῶς. Ὁ κίνδυνος αὐτὸς αὐξάνεται ὅταν ἀναλαμβάνονται προσπάθειες καὶ πρωτοβουλίες πὸν δὲν εἶναι ἀθηνικὰ παραδοσιακές, πὸν ἔχουν μιὰ πρωτοτυπία μέσα στὴν παραδοσιακὴ ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας, κί' ἀκόμα, ἐπιχειροῦνται ἀπὸ σχήματα παλιογραφηθέντα ὡς γνησίως «ἐκκλησιαστικά», ἐνῶ ὀφείλουν τὴν σύστασή τους σὲ ἀθηνικὸς λόγους, πὸν δὲν ἐκλείψουν, συνεκλείπουν καὶ αὐτὰ. Ἐπομένως ὑπάρχουν «καὶ' οἰκονομία».

Πρόκειται γιὰ τὰ θεοκεντρικὰ σωματεῖα καὶ γιὰ τὴν «ἀδράνεια» τῆς διοικούσης καὶ ποιαινοῦσης Ἐκκλησίας, πὸν ἐδημιούργησε τὸν λόγον ὑπάρξεώς των, ὅπως ὁμολογοῦν τὰ ἴδια. Ἐπομένως δὲν ἔχουν βάση ὑπάρξεως. Καὶ ὅταν ἡ Ἐκκλησία δραστηριοποιηθῆ, σύμφωνα μὲ τὴν ἰδρυτικὴ ἀφειρηρία τους, θὰ αὐτοδιαλυθοῦν. Ἐκτός, βέβαια, ἀν σὸδέποτε ἐγερθῆ ἐκ τοῦ ὕπνου τῆς ἡ ποιμαίνουσα τὰ λογικὰ πρόβατα, ὅποτε θὰ πρέπει νὰ συνυπάρχουν καὶ τὰ σωματεῖα εἰς τὸ διηγεκές.

Ἄλλὰ μιὰ τέτοια ἐκδοχὴ δὲν φαίνεται πιθανή, δηλαδὴ ὁ ὕπνος τῶν ποιμένων νὰ ἀποτελῆ συμφυῆς φαινόμενον. Διότι τότε θὰ εἶχε Πνεύματι ἁγίῳ προβλεφθῆ, καὶ ἐντέθεν θὰ καθιεροῦντο εἰδικοὶ ἱεροὶ Κα-

νόνες στὴν θέση ἐκείνων, πὸν ἀφῆρεσαν ἀπὸ τοὺς λαϊκοὺς τὸ δικαίωμα συμμετοχῆς των στὴν ἀνάδειξη τῶν ποιμένων τους, ἀλλὰ καὶ πάντων τῶν κληρικῶν τὴν ἐλευθερίαν ὑπέταξαν στὴν διάκριση τοῦ Ἐπισκόπου των.

Ὅποτε ἤδη ὑπάρχουν λανθάνοντα τὰ σπέρματα ἀντιθέσεων καὶ συγκρούσεων μεταξὺ τῶν Ἐπισκόπων καὶ τῶν «ἀναπληρωτῶν» των καὶ ἀντιλαμβάνεται κανεὶς τί ἡμπορεῖ νὰ συμβῆ ἀν ὁ Ἐπίσκοπος, εἰς τὴν θεοδὲν λαχοῦσαν ποιμνὴν τοῦ ὁποῖου δροῦν, θελήσῃ νὰ ἐπιβάλλῃ τοὺς σχετικὸς Ἱ. Κανόνες. Αὐτὰ σκέπτεται κανεὶς, προκειμένου νὰ ἀπαντήσῃ στὸ ἐρώτημα πὸν μᾶς ὑπεβλήθη: ποῖα εἶναι ἡ γνώμη μας γιὰ τὴν προσπάθεια ἐνοποιήσεως τῶν θεοκεντρικῶν σωματείων ἢ «χριστιανικῶν δυνάμεων»; Ποῖα ἄλλη ἡμπορεῖ νὰ εἶναι, ὕστερα ἀπὸ τὶς ἀνωτέρω σκέψεις μας, ἀπὸ τὴν γνώμην διὲν βλέπουμε στὴν ἰδέα καὶ στὴν προσπάθεια μιὰν θεωρητικὴ καὶ πρακτικὴν ἀντινομίαν; καὶ διὲν ἀναγνωρίζοντα ὡς θεῖον δικαίον ὑπαρκτὰ «σχήματα παρὰγοντα»;

Γιατὶ ἐνῶ ἄριστα, οἱ καλοπροαίρειοι ἀδελφοί, οἱ θεολογικῶς συγκεκορωτημένοι, οἱ ζηλοῦντες τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν ὠφέλειαν τοῦ πλησίον, θὰ ἠδύναντο νὰ ἀξιοποιήσουν τὶς δυνάμεις των ἐνωμένοι μὲ τὸν Ἐπίσκοπόν των, «εἰρηνοῦτες μετὰ πάντων», εὐρίσκονται ἤδη σὲ λανθάνουσα καὶ συνήθως ἐνεργὸν πολεμικὴν μετ' αὐτοῦ. Καὶ παραθεωροῦντες λοιπόν, τὴν προκαλουμένην ἀποδυνάμωση τῆς Ἐκκλησίας ἀπ' αὐτὸ τὸ γεγονός, σιγέρονται πρὸς τὴν ἐνοποίησιν τῶν διαφόρων ἀνθαιρέτων καὶ προσωποπαγῶν σχηματισμῶν, ἐνὸς μωσαϊκοῦ μεθόδων, ἡθους, ὕφους καὶ κατευθύνσεων, χάρις τῆς εἰρήνης καὶ

της προσδοκίας μείζονος ωφελείας, χωρίς να ανησυχούν διά τον τρόπον πού επέλεξαν να διοχειτεύσουν την αγάπη τους προς την Ἐκκλησίαν!

Βέβαια, οἱ σύγχρονοι συνθήκες, όπως γράφομεν και σέ ἄλλο σημείον τοῦ παρόντος τεύχους, ἀποτελοῦν μέγαν πειρασμόν γιά ἐλεύθερη δράση. Καί ὑπάρχουν μεταξὺ τῶν σωματείων σοβαροὶ καί χαρισματοῦχοι θεολόγοι, κληρικοὶ καί λαϊκοὶ πού, ἐλάνθμενοι ἀπὸ τὸν δυναμισμὸν καί τὸν ἐνθουσιασμόν των, συντρεχούσης καί τῆς νεότητος, θέλουν νὰ ἐργασθῶν χωρὶς τὴν πέδη τῆς σώφρονος καί προσγειωμένης ἐκκλησιαστικῆς ἀρχῆς. Ἄλλ' αὐτὴ ἡ τάση εἶναι σύμφωνη μὲ τὴν Ἐκκλησία, καί διακίωνει τὸ καλὸν ὡς καλόν;

Τὸ θέμα τῶν θρησκευτικῶν οργανώσεων στὴν ἐποχὴ μας εἶναι ἀντιλεγόμενον καί δὲν μπορεῖ κανεὶς νὰ τὶς διαγράψῃ μὲ μιὰ μονοκονδυλίαν. Στὶς ὀργανώσεις αὐτὲς καί στὶς προθέσεις τους γιά συντονισμόν τῶν προσπαθειῶν των ὑπάρχουν ἀρκετὰ θεϊκὰ στοιχεῖα, πὸν περιλαμβάνονται σὲ ἓνα τεῦχος μὲ τὸν τίτλον: «Θέσεις - Ἀρχές - Προοπτικές». Συντονιστὴς γιά τὴν ἐνοποίηση εἶναι ὁ εὐλαβὴς κληρικὸς καί προσοσιτοῦχος θεολόγος π. Γ. Μεταλληνός, τὸν ὁποῖον ἀπασχολεῖ ἰδιαίτερος ὁ «Χριστιανικὸς Κοινωνισμός», ὅπως καταφαίνεται ἀπὸ μερικὲς μελέτες του καί ὅστις ὑπογράφει ἓνα σχέδιον «Καταστατικῶν Κανονισμῶν» γιά τὴν ἐνότητα τῶν θρησκ. ὀργανώσεων.

Τί ἄλλο νὰ ποῦμε; Νὰ εὐχηθοῦμε νὰ γίνῃ τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, ὅπως διαγράφεται στὴν διδασκαλία τῶν ἁγίων Πατέρων, οἵτινες «εὔρον τὴν πρᾶξιν εἰς θεωρίας ἐπίθασιν». Ὑποθέτομε δέ, ὅτι ἂν ἡ «θεωρία» τῶν ἐν λόγῳ κάπως χωλαίνει, αὐτὸ ἔχει τὴν αἰτίαν του στὴν ἄλλειψη σωστῆς πατερικῆς «πράξεως», ἡ ὁποία εἶναι ἀποθησαυρισμένη στὰ θεοφωτιστὰ βιβλία τους, στὰ ὁποῖα δεσπόζει ἡ βαθεῖα ταπεινώσις καί ἡ φωτεινὴ διάκρισις, μὲ τὶς ὁποῖες πολέμησαν τὸν σκοτεινὸν ἄγγελον καί τὴν ἐπηρμένη φύση.

τὴν μορφή τῶν ἰδεῶν — καί ἂν ἡ ἐπηρμένη ἀνθρώπινη φύση ἐνδύεται συνήθως τὸν ζῆλον διὰ τὸ καλόν, θὰ πρέπη νὰ μὴ εἴμεθα πολὺ βέβαιοι γιά τὴν ὁρθότητα τῶν πρωτοβουλιῶν μας. Ἀκριβῶς γι' αὐτὸν τὸν λόγον οἱ θεῖοι Πατέρες «εἰσάκουσαν» ἐπὶ εἴη τὶς ἰδέες των καί ἐκινούνητο ἐπὶ ἀκροβαιτικῷ σχοινίῳ, γιά ν' ἀποφύγουν τὶς πλάνες ἐκ τῶν «δεξιῶν» καί «ἀριστερῶν», τῶν ἐλλείψεων καί τῶν ὑπερβολῶν.

Αὐτὴ εἶναι ἡ ἀπάντησίς μας σιὸ ὑποβληθὲν ἐρώτημα. Ἴσως νὰ μὴν εἶναι σωστὴ. Ποιὸς ὅμως θὰ μᾶς βεβαιώσῃ; Μόνον τὸ ἴηος καί ἡ διδασκαλία τῶν Ὁσίων Πατέρων μας, ἡ πνευματικὴ παράδοσίς μας. Γι' αὐτὸ εἶναι πάντοτε ἐπίκαιρος ὁ λόγος τοῦ ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου: «δεῖ πρῶτον καθαρθῆναι καί εἶτα καθᾶραι, σοφισθῆναι καί εἶτα σοφίσαι, φῶς γενέσθαι καί οὕτω φωτίσασθαι». Ἴσως εἶναι ὠφέλιμον νὰ ὑπομνήσουμε καί τὸν λόγον τοῦ Κυρίου: «Ὑμεῖς δὲ εἰτε μάρτυρες οὗτοι». Καί ἰδοὺ ἐγὼ ἀποστέλλω τὴν ἐπαγγελίαν τοῦ πατρὸς μου ἐφ' ὑμᾶς ὅτι ὑμεῖς δὲ καθίσαιτε ἐν τῇ πόλει Ἱερουσαλὴμ ἕως ὃ ἐνδύσθητε δύναμιν ἐξ ὕψους» (Λουκ. κδ', 48-49). «Δίδου σοφῶ ἀφορμὴν καί σοφώτερός ἐσται».

Ἦ Ο Ρ Α Σ Ι Σ.

→ ἀπὸ σ. 23

— "Οχι ἀκριβῶς ἔτσι, εἶπε. Γιατί οἱ μὲν ἄγγελοι, ἐπειδὴ ἔχουν δημιουργηθεῖ σὰν φύση ἀπλῆ καὶ ἀσύνθετη, δύνανται νὰ βλέπουν ὅχι μόνον τὰ ἔξω τόπου, ἀλλὰ καὶ ὅσα εἶναι «ἐν τόπῳ». Καὶ αὐτό, ἐπειδὴ εἶναι χαρακτηριστικὸν τῆς ἀραιᾶς φύσεως νὰ μὴ βλέπεται μὲν ἀπὸ τοὺς ἔχοντας πυκνὴν φύση (ἄνθρωποις), ὅμως οἱ ἄγγελοι νὰ βλέπουν κάθε τέτοια φύση. Ἡ ψυχὴ δέ, μετὰ τὸν χωρισμὸν τοῦ σώματος, δὲν ἔμπορεῖ πλέον νὰ βλέπῃ ὅσα ὑπάρχουν «ἐν τόπῳ». Γιατί, ὅπως λέγει ὁ ψαλμωδός, «πνεῦμα διήλθεν ἐν αὐτῷ, καὶ οὐκ ὑπάρξει, καὶ οὐκ ἐπιγνώσεται ἔτι τὸν τόπον αὐτοῦ». Ἐπειδὴ ἡ ψυχὴ μὲ τὴν ἔνωση

τοῦ σώματος εὐρίσκεται σὲ τόπον, ἀκόλουθον εἶναι νὰ μὴν ἔμπορεῖ νὰ βλέπῃ ἐκεῖνα ποὺ ἔβλεπε μὲ τὸ σῶμα μετὰ τὸν χωρισμὸν τοῦ ἀπὸ τὴν ψυχὴν. Γιατί τοῦ μὲν ἀνθρώπου ἡ ὀλοκλήρωση ἐννοεῖται σὴν σύνθεση ψυχῆς καὶ σώματος, οἱ δὲ ἄγγελοι ἔχουν τὸ τέλειον σὴν ἀπλότητα — ἀσύνθετον τῆς φύσεώς τους.

Αὐτὰ μόνον ἢ καὶ ἄλλο τι μοῦ ἐφανέρωσεν ὁ Λόγος, ποὺ ἐρμήνευσε τὴν σοφίαν τοῦ Βαπτιστοῦ Ἰωάννου, ὃ πολυστέφανε καὶ φωτοφόρε βασιλιά· μόλις δὲ ἐφώτισεν ἡ ἡμέρα ἀνεχώρησε ἀπὸ ἐμένα καὶ μὲ ἄφησε πάλιν νὰ διψῶ τὴν φιλίαν του. θ.

(Ἀπὸ τὴν κριτικὴ ἔκδοσιν τοῦ Ed. des Places)

Ο Ἦ ΤΡΑΓΟΣ., ΤΟΥ ΤΣΙΜΙΚΗ

→ ἀπὸ σ. 29

σαν ἐπ' ἀδείας κουρεύειν τινὰς τῶν προσιόντων αὐτοῖς ὡπερ καὶ οἱ λοιποὶ τῶν ἡγουμένων καὶ μὴ εἰργέσθωσαν· ἔτι οὖν καὶ αὐτοὺς τοὺς ἡγουμένους μὲν γεγονότας διὰ τὸ φθάσαι τὴν διακονίαν ἀρπᾶσαι ταύτην, μὴ δυναμένους δὲ μηδὲ ἑαυτοὺς διακυβερνᾶν, τούτους ἐντελλόμεθα πνευματικοῖς παραβάλλειν πατρῶσι καὶ τῆς παρ' αὐτῶν ἀπολαύειν ὠφελείας διὰ τῆς τῶν λογισμῶν ἐξαγορεύσεως.

Εἶ τις ἐν ὑποταγῇ εἰσιὼν τινὸς τῶν

ἡγουμένων, εἴτε ἀπὸ ξένης παραβάλοι, θελήσει καὶ γνῶμῃ αὐτοῦ κελλίον οἰκοδομήσειεν, μὴ ἀναπαύομενος δὲ βουληθείῃ ἐκεῖθεν ὑπαναχωρῆσαι μὴ ἐνοχλοῦμενος παρὰ τοῦ ἡγουμένου αὐτοῦ, λαμβανέτω τὴν ἡμίσειαν τῆς ἐξόδου τοῦ κελλίου αὐτοῦ· εἰ δὲ παρὰ τοῦ ἡγουμένου θλιβόμενος βούλεται μεταναστεῦσαι, λαμβάνειν τὴν ἐξοδὸν αὐτοῦ ἀνελλιπῶς παρεγγυόμεθα, εἴθ' οὕτως ὑπαναχωρεῖν· αὐτὰ δὲ ταῦτα περὶ τε χωραφίου καὶ ἀμπελῶνος διοριζόμεθα.

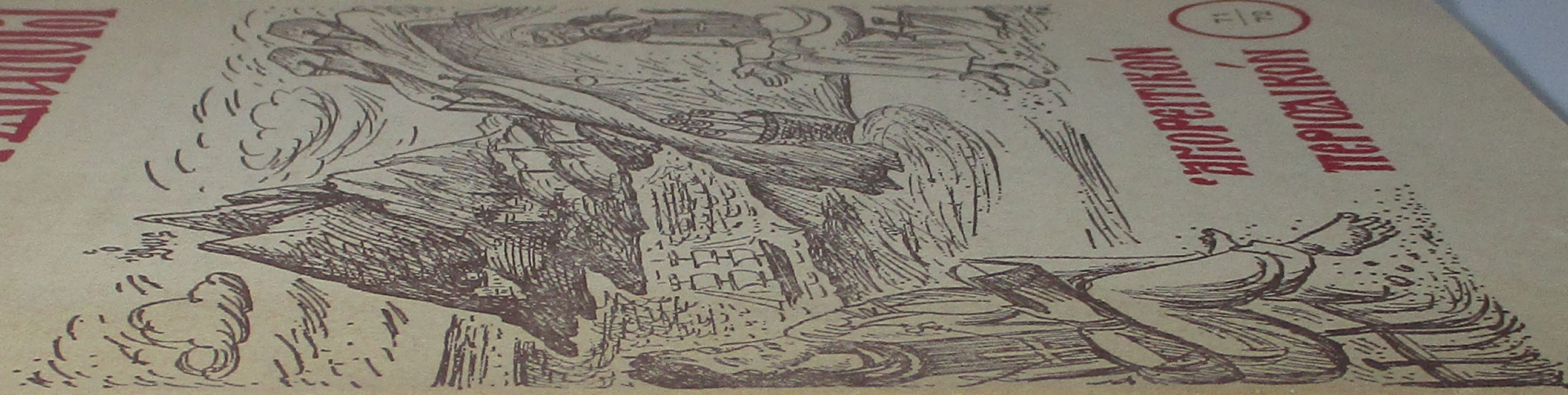
(Συνεχίζεται)

ΒΟΗΘΗΤΙΚΟΝ

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΝ

II / 12

ΤΕΡΤΙΑΡΙΟΝ

ГОСУДАРСТВЕННАЯ
БИБЛИОТЕКА

Сборник
стихов

ЛОСІНКА
УМІДАНІ КІСЛОТ

Παραμύθια Ζωοκόμοι

Παραμύθια
Περιοδικόν

71
72